

Petsan... 29. X 38a. H. Kadari.

Diplomitöö 370441

E. V. LHK. TARTU ÜLIKOOLI ÕIGUSTEADUSKOND 29 okt. 38. 259.

Arvestatud. A. Siip 20/XI 1938

K Õ L V A T U V Õ I S T L U S E V A S T A S E S T S E A D U S E S T

Eestis kehtiva seadustiku analüüsi rõõbiti Saksa seadustikuga

A. A. 7834

Reinhold Savig

Loeteluvald seadustiku kohta 25 XI 1938.

1938. X

S I S U K O R D

LHK.

1. Kõlvatust võistlusest. Sissejuhatus. Mõistete piiritlus.....	1
2. Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadusest üldiselt.....	5
3. Üldeeskiri.....	7
I Toimingud, mis korrapärase võistluse raamidest välja langevad.....	16
II Märgistuse kasutamine eksiteeleviimise eesmärgiga.....	21
III Võõra tööjõudluse kasutamine.....	22
IV Võõraste mõtete kasutamine.....	24
V Tunnussõnad.....	25
VI Kaubamärkide õigus.....	25
VII Petlik reklaam.....	26
VIII Ostjate ärakiskumine võistlejalt.....	27
IX Võõraste teenijate ärakiskumine.....	27
X Hinnakokkulepped.....	27
XI Ärisaladuste kasutamine.....	29
4. Kõlvatu reklaam.....	30
5. Kauba päritolu ebaõige märkimine.....	43
6. Mahategevate teadete andmine.....	51
7. Ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärtarvitamine.....	58
8. Teenijate ja volinikkude meelitamine.....	67
9. Äri- ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvitamine.....	75
10. Teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt.....	84
11. Tsiviilõigusliku kaitse üldeeskirjad. Nõudjad ja kostjad.....	87
12. Kahjutasunõue.....	93
13. Nõude alluvus.....	97
14. Nõude kindlustamine.....	99
15. Otsuste avaldamine ja erieeskirjad otsuste täitmiseks.....	103
16. Aegumine.....	106
17. Administratiivsed eskirjad. Hooaja- ja inventuurväljamüügid.....	109
18. Kõlvatu võistlustoimingu kordumine.....	118
19. Ettevõtte valdaja või juhataja valvekohustused.....	120
20. Konkurskaubaväljamüügid.....	121
21. Lumepallisüsteemi korraldamine.....	123
22. Teenija vabanemine vastutusest.....	125
23. Kriminaalõigusliku kaitse üldeeskirjad.....	126

a) Kohtuotsuste kuulutamine ajalehis ja §17 keeldude tarvitamine.....	127
b) Kohtualluvus.....	130
c) Süütegude jälitamine.....	131
24. Lepitusetoimetused.....	133
25. Lõppeeskirjad.....	137
26. Kasutatud allikaid.....	141

Inimese elukutselist tegevust, mille tulemuseks on korraldada vahendust tootja ja tarvija vahel, nimetatakse kaubanduseks. Selle juures vahendamine toimub kasusaamise sihiga.

Kasusaamise siht on alus, millel baseerub kogu kaubanduslik elu. Toiminguid kasusaamise sihtide ees loetakse kaubanduslikeks. Kasusaamine on see dühamisiline jõud, mis kaubandusliku elu paneb liikuma. Kogu hulk olnud nõudisajal kaupade laialisest tarvitamisest, teiste sõnadega, võimalikult suurest läbimõõdist. Selle saavutamiseks kaubanduslikud ettevõtted otsivad teid ja vahendeid laialdasele tarvitajaskonnale võitluseks. Paratamatult selle juures tehnilisilise kaubaga võitlevate isikute ja ettevõtete huvid ristuvad. Tekib võistlus.

Võistlus majanduslikus mõttes on mitme, vähemalt kahe isiku või isikutevahelise võistlus, milles üks teise ees püüab saavutada eelistust. Võistlustoimingud on nii enda erilise tegevuse kasutamiseks kui võistleja kahjustamiseks suunatud toimingud. Kahjustamine võib seisda võistleja kauba leviku vähenemises või ka muude võistleja kaubanduslike huvide takistamises.

Võistlejaks loetakse igat ettevõtjat, kes valmistab või müüb samasugust või sarnast liiki kaupa või toimatab samasuguseid või sarnast liiki ettevõtteid või üldse on tegev sarnasel alal.

Põhimõttelikuks igasuguse võistluse on lubatav, olgu see konkurendile kuitahes ebasugav. See on tänapäeva vabakaubanduse loomilistavamaid põhimõtteid. Iga asja eend ja kasvamine põhjustab mõne teise asja vähenemise ja hävimise (Montsigne). Kaubanduslikku elu mõjustavad jõud mõistavad vahelduvais suunas ja koostistes. Mida mõned halvustavad lubatav võistlusena, see sageli objektiivselt hinnates, osutub ainult jõudude ümberpaigutamiseks majanduslikus elus. Pealiskõikiv uus võidab enamasti, kuigi tihti väga negatiivset, majanduslikku läbikõikimist oma positiivse. Kes tahab mõista kohta

Kõlvatust võistlusest.

1.Sissejuhatus.Mõistete piiritlusi.

Jnimese elukutselist tegevust, mille ülesandeks on korraldada vahendust tootja ja tarvitaja vahel, nimetatakse kaubanduseks. Sellejuures vahendamine toimub kasusaamise sihiga.

Kasusaamise siht on alus, millel baseerub kogu kaubanduslik elu. Toiminguid kasusaamise sihita ei loeta kaubanduslikeks. Kasusaamine on see dünaamiline jõud, mis kaubandusliku elu paneb liikuma. Kasu hulk oleneb nüüdisajal kaupade laialisest tarvitamisest, teiste sõnadega, võimalikult suurest läbimüügist. Selle saavutamiseks kaubanduslikud ettevõtted otsivad teid ja vahendeid laialdase tarvitajaskonna võitmiseks. Paratamatult sellejuures üheliigilise kaubaga äritsevate isikute ja ettevõtete huvid ristuvad. Tekib võistlus.

Võistlus majanduslikus mõttes on mitme, vähemalt kahe isiku või isikuterühma võitlus, milles üks teise ees püüab saavutada eelistust. Võistlustoimingud on nii enda ärilise tegevuse kasustamiseks kui võistleja kahjustamiseks suunatud toimingud. Kahjustamine võib seista võistleja kauba leviku vähenemises kui ka muude võistleja kaubanduslike huvide takistamises.

Võistlejaks loetakse igat ettevõtjat, kes valmistab või müüb samasugust või sarnast liiki kaupa või toimetab samasuguseid või sarnast liiki äritoiminguid või üldse on tegev sarnasel ärialal.

Põhimõttelikult igasugune võistlus on lubatav, olgu see konkurendile kuitahes ebamugav. See on tänapäeva vabakaubanduse toonitatavamaid põhimõtteid. "Jga asja sünd ja kasvamine põhjustab mõne teise asja vähene-mise ja hävimise" (Montaigne). Kaubanduslikku elu mõjustavad jõud töötavad vahelduvas suunades ja koostistes. Mida mõned halvustavad lubamatu võistlusena, see sageli, objektiivselt hinnates, osutub ainult jõudude ümberpaigutumiseks majanduslikus elus. Pealerühkiv uus võidab enamasti, kuigi tihti väga aeglaselt, majanduslikus läbikäimises oma positsiooni. Kes tahab mõista kohut

Üha areneva elu üle see peab olema võimeline arengu võitlusvälja õiglaseks hindamiseks. Julgelt pealetungiva ettevõtja jõudlus, paratamatult, võistlejale põhjustab ohvreid, kuid ühiskonnale sellised jõudlused osutavad heateo.

Võistluse mõjukamaid vahendeid on reklaam. Reklaami ülesandeks on tutvustada kaupa tarvitajaskonnale, tehes kauba meeldivaks, nii et inimesed just teatavat liiki ja teatava ettevõtte kaupa hakkaksid ostma, möödaminnes teistest ettevõtetest ja nende pakutavast kaubast.

Reklaam kaubandusliku elu arenedes on tänapäeval kujunenud tuhandepalgeliseks. Reklaami eriliike on reklaam trükitooteis kuulutuste, sõnumite, piltide, karrikatuuride ja vestluste näol, häälereklaam, kinodes helifilmina, raadiosaatejaamades teadete, laulu, muusika ning muude helieffektide näol, avalikkudes kohtades valjuhääldajate abil publikule kuuldavakstehtavana, reklaam valguseffektidena, õhukirjad lennukeilt, elektritulede abil kujundatavad pildid, teated, nimetused, plakaatide ja siltide kujul tehtav reklaam, piltlikud kujutused tänavail, uulitsakividel, majaseintel ja katustel, aedadel, kauba veovahendeil, lennukeil, liikuvate ja püsivate manekeenide näol, n.n. sosistamise teel edasiantav reklaam, kus teateid kavakindlalt lansseeritakse "saladuse katte all" suusõnal isikult isikule. See reklaamimisviiside osaline loetelu näitab kui võrd publik on igast küljest ümbritsetud ja haaratud reklaamist. Täiesti arusaadav, et kõigepealt siit hakkab hargnema see, mida ei saa enam mahutada lubatava võistluse piiridesse.

Kuid peale reklaami kasutatakse võistluses paljusid muid vahendeid, mis peavad aitama võita ikka uut ja laiemat tarvitajaskonda kaubale ja tasandama teed võistleva mõju vähendamisele, nagu teiste ettevõtete teenijate ja volinikkude meelitamine, et saavutada soodustust võistlusel, äri- ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvitamine, teenijate ja volinikkude kasutamine võistleva poolt, väljamüükide korraldamine ja paljud muud vahendid.

Kui sellises võistluses ületatakse lubatavuse piirid, siis säärast võistlust nimetatakse mittelubatavaks või kõlvatuks. Võistlus kujuneb mittelubatavaks kui võistlejat kahjustatakse objektiivselt õigusvastaselt. Kõlvatuks võistluseks tuleb pidada püüdu saavutada ärilisi eelistusi:

1. vahendeid kasutades, mis ületavad korrapärase võistluse piirid;

2. publikut eksiteele viies;

3. ekspluateerides võõraid töösaavutusi või võõraid mõtteid.

Et kõlvatut võistlust ära hoida on võistlust hakatud korraldama seadusandluse poolt, teatavaid võistlusviise üldse keelates, teisi piirates. Seadusandlused segavad end ettevõtete omavahelisse ellu. Täielik vabadus kaubanduses on möödas. Ka kaupmehed ise katsuvad lahti saada konkurentsi hävitavast mõjust, kasutades seadusandluse korraldavat kaasabi.

Seadusandluse kaitsealuseks on isiksus, kelle õigus vabaks kutseliseks tegevuseks peab olema hoitud õigusvastaste mõjutuste eest. Ühes sellega on kaitstud ka publik. Üldsus on huvitatud ärielus valitsevast korrast ja puhtusest. Saeadusandlus ei pea kaitsema mitte üksi võistlejaid, vaid peab üldsuse huvides astuma välja ka võistluse vesivõsude vastu. Kui võistlus läheb üle valitseva moraali piiridest ja tekitab kahju, siis sellised kahjud tulevad heaks teha. Jga kahju, mis ei teki juhuslikult, tuleb hüvitada (BES § 3440). Jga tegu, mida keegi inimene toime saadab ja mis teisele kahju teeb, kohustab tegijat tasuma kahju, mis tekkinud tema teost (Code civil § 1382). Kes heade kommete vastu käival viisil kellegile teisele tahtlikult tekitab kahju, on kohustatud teisele kahju tasuma (Bürgerliches Gesetzbuch § 826). Nende suurte seadustike eeskirjadest näeme, et tänapäeva õiguskord pakub kaitset isiklikele õigusvaredele ja huvidele iga rikkumise vastu. Need üldiseloomuga eeskirjad võimaldavad isikul ka kaubanduslikus elus nõuda kahjutasu võistlejalt, kui see on temale tekitanud objektiivselt hinnatavat kahju. Neile eeskirjadele tuginedes kohtupraktika Prantsusmaal, ja teataval määral ka endisel Venemaal, ehitas üles terve süsteemi võitluses mittelubatava, konkurendile kahjutekitava, võistluse vastu. Prantsusmaal selliselt konstrueeritud reeglite kogu püsib tänaseni ja heade tagajärgedega võistluse ala korraldamisel.

Umbes samalaadselt on võitlus mittelubatava võistluse vastu korraldatud ka Inglismaal, kus kohtud teevad kõlvalu võistluse kohta otsuseid mitte niivõrd seaduste kui õigluse (equity) ja kombeõigluse (common law) põhjal.

Teises seisukorras on riigid, kus kohtud oma otsuste tegemisel on seotud kindlate seaduslike eeskirjadega. Seal on kohtud ilma seaduse normideta kõlvalu võistluse vastu võitlemiseks võimetud. Sellises olukorras on tarvilik sellekohane eriseadus.

Esimese sammu eriseaduse maksmapanekuga tegi Saksa-

maa 8. mail 1896. a. Kogemused näitasid, et see seadus oli puudulik ja ei annud kaitset kõikide ebaausate võtete vastu. Uus seadus 7. juunist 1909. a. pidi kõrvaldama need puudused. Viimane Saksa seadus on kuni tänaseni olnud eeskujuks paljudele teistele riikidele. Saksa eeskuju on kasutatud endises Austrias (1923), Tšehho-Slovakkias (1927) ja lõpuks ka Eestis (1931).

Meil eriseaduse maksmapanemist põhjendatakse Vabariigi Valitsuse seletuskirjas maailmasõjale järgnenud ärikommete langusega, mis soodustavad kõlvatu võistluse levimist. Kõnesolevas seletuskirjas öeldakse, et igaüks, kes on jälginud meie äritegevuse kombeid, peab tunnistama, et ärimoraal on kiirelt lõdvenemas ja et iga päevaga leiutatakse ikka uusi kõlvatuid võtteid oma läbikäikude ja kasude tõstmiseks, hoolimata, et need võtted võivad tuua kahju kõigile ausaile võistlejatele. Selle pahe vastu peab kindlasti ja kiirelt väljaastuma, kui ei taheta võimaldada hoolimatudele ja ebaausatele võistlejatele veelgi nõrgendada meie niigi nõrka tööstust ning kaubandust.

Lubamatu on see võistlus, mis publiku eksiteele viib. See nõue võetakse kokku heade kommete nime all. Saksa seadusandluse mõte on võidelda nende kuritarvituste vastu, mille sihiks on publikule anda valeteadeid, sihiga sundida teda ostma kõlbmatut kaupa. Säärane on seadusandluse põhisiht ja meie näeme kehtiva seadusandluse vaatlemisel, et võitlus kõlvatu võistluse vastu sünnib avaliku elu huvides. Saksa seadusandlus, mis mõjutas meie 1931. a. kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadust, keelab kõike seda, mis käib vastu heale moraalile.

2.Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadusest

=====

üldiselt.

=====

"Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus" on Riigikogu poolt vastuvõetud 7.juulil 1931.a. ja avaldatud "Riigi Teatajas" nr.62 - 31.juulil 1931.a. Hakkas maksma 1.septembril 1931.a.

Põhimõttelikult on meie kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus koopia Saksamaal 1.oktoobrist 1909.a. endise selletaolise seaduse asemel maksmahakkanud kõlvatu võistluse vastasest seadusest. Osalt on peetud silmas Tšehho-Slovakkia ja ka teiste riikide sellekohaseid seadusi.

Tehnilistes üksikasjades on meie KVVVS (Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus) mitmetõgi lahku minev Saksa vastavast seadusest. Meie seadus on süsteemi poolest paremini ja ülevaatlikumalt konstrueeritud, nagu seda moodne seadustehnika nõuab.

Üldiselt on meie KVVVS pehmem ja armulisem seadus süüdlaste ja eksijate vastu, kui selle ürgeeskujule Saksamaal. Kui meie KVVVS kriminaalsüütegude eest lubab karistada järgmiste maksimaalmääradega:

- 1.rahatrahviga 100 kr. või arestiga 1 kuu (§ 29),
- 2.rahatrahviga 300 kr. või arestiga 3 kuud (§31),
- 3.rahatrahviga 500 kr. või arestiga 3 kuud (§ 21 ja järgnevad),
- 4.rahatrahviga 1.000 kr.või arestiga 6 kuud (§ 24 ja järgnevad),

siis Saksa WettbG (Wettbewerbsgesetz) tavalisteks maksimaalnormideks on:

- 1.rahatrahv 150 RM või arest (§§ 6,10,11),
- 2.vangistus 9 kuud ja rahatrahv 2.000 RM või üks neist (§ 20),
- 3.vangistus 1 aasta ja rahatrahv 5.000 RM või üks neist (§§ 4,8,12,15,17,18).

Suurema osa WettbG loetletud süütegude eest ähvardav karistus on viimane, vangistus kuni 1 aasta ja rahatrahv 5.000 RM või üks neist, mis näib küllaltki kõrge määrana. Ka tsiviilleeskirju on KVVVS püütud võimalikult pehendada, nagu näeme seda hiljem järgneva arutelu juures.

Teiseltpoolt jälle KVVVS sisaldab eeskirju, mis WettbG

puuduvad, kuna neis uudseis eeskirjades tähendatud seadeldisi (valguse- või häälereklaami vahendid, kinod, raadiosaatejaamad - § 3 lõige 3, § 17 lõige 2 p.1) tol ajal võistluse otstarbel ei kasutatud, või leidsid kasutamist väga vähesel määral. Samuti ka lepitustoimetuse kohta käivad eeskirjad (§ 36) ja § 31 esinevad eeskirjad lummepalli- või hüdrasüsteemi kohta. Suurelt osalt need uudsed, Saksa WettbG mitteesinevad, eeskirjad meie seadusandlus on retsipeerinud end. Austria, Tšehho-Slovakkia, Ungari ja Läti vastavaist seadustikest.

Miks just Saksa WettbG valiti meie KVVVS eeskujuks? Kuigi sakslased ise ütlevad, et võitlust kõlvatu võistluse vastu nemad õppisid inglasele, siis 1909.a. WettbG maksimahakkamisega neil inglasele enam midagi õppida ei jäänud. Saksa WettbG eeskirjad on niivõrd kõikehaaravad, et teiste maade analoogilisi norme ei saa Saksa seadusele üldiselt eeskujuna kõrvale seada. 1931.a., mil valmis meie KVVVS, maksid võrdlemisi täielikud kõlvatu võistluse vastased eriseadustikud Austrias ja Tšehho-Slovakkias, kuid ka need mõlemad on kasutanud eeskujuna Saksa 1909.a. WettbG'i. Nii meie KVVVS koostajail ei olnudki mujalt eeskujusid valida. Kuna meie ärielu tol ajal oli tihedas ühenduses Saksamaaga, meie ettevõtjad kaubanduslikes kommetes ja äritsemisviisis kaunis suurel määral jälgisid Saksamaa eeskujusid, siis ka olukord oli kohane Saksa WettbG eeskirjade ülevõtmiseks.

Edasises üksikasjalikus vaatluses on kõlvatu võistluse vastased normid toodud meie KVVVS järjekorras ja kõrvaleseatud kohe Saksa WettbG analoogilised paragraafid. Nii mõlemi seadustiku paralleelne jälgimine on ülevaatlikum ja mõnedki andmed Saksamaa kohtupraktikast lasevad meie KVVVS eeskirju teha arusaadavamaks.

KVVVS I osa 1.peatükis loetleb kõlvatud võistlustoimingud ja 2.peatükis tsiviilõigusliku kaitse üldeeskirjad, II osas on toodud administratiivsed eeskirjad, III osas kriminaalõigusliku kaitse eeskirjad, IV osas lepitustoimeetus ning V osas lõppeeskirjad.

Kordumiste ärahooldmiseks I osa iga kõlvatu võistlustoimingu paragraafi järgi on otsekohe märgitud selle kriminaalõigusliku sanktsiooni paragraaf seaduse III osast, mahaarvatud ainult eraldiseisvad kriminaalõiguslikud sanktsioonid, mis tulevad käsitamisele paragraafide järjekorras.

3. Üldeeskiri.

=====

"§ 1. Jsikult, kes ärilise läbikäimise alal oma toiminguga, mis võib tuua kahju kellelegi võistlejale, on sattunud vastollu võistluse heade kommetega, võidakse nõuda, et ta loobuks sellest toimingust (ei jätkaks ega saadaks korda seda) ja et ta kõrvaldaks toimingu tagajärjel tekkinud väärulukorra. Kui ta aga teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellelegi võistlejale, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu."

Saksa WettbG § 1.

"Kes ärilises[§] läbikäimises võistluse otstarbel sooritab toiminguid, mis käivad heade kommete vastu, sellelt võidakse nõuda loobumist neist ja kahjutasu."

§ 1 maksab generaalklauselina kogu seaduse suhtes. See sisaldab üldmääruse tsiviilõigusliku kaitse kohta kõlvatute võistlustoimingute vastu. Üldklausel väljendab kogu seaduse programmi ja otstarbe - pakkuda kaitset nende vastu, kes kõlvatute võistlusvahenditega katuvad saavutada omale edu võistlusel teiste võistlejate arvel. See on niivõrd tähtis eeskiri, et ainuüksi sellest jatkuks kogu kõlvatu võistluse vastase kohtupraktika ülesehitamiseks, nagu Prantsusmaal see on toimunudki. Prantsuse Code civil art. 1382 kuulus generaalklausel on järgmine:

"Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer."

Code civil art 1382 on ürgeeskuju Saksa ja sellega ka meie kõlvatu võistluse vastase seaduse üldeeskirjale.

Kuni 1909. a. seaduse maksmahakkamiseni Saksamaal täitis generaalklauseli aset BGB (=Bürgerliches Gesetzbuch) § 826, mis tõlkes on järgmine:

"Kes heade kommete vastu käival viisil kellegile teisele tahtlikult tekitab kahju, on kohustatud teisele kahju tasuma."

Omapärasusena meie KVVVS § 1 üldeeskirjana sisaldab nii WettbG § 1 kui ka BGB § 826 sõnastuse. Nende kahe paragraafi sõnastuse kokkuliitmisega on meie

üldeeskirjale antud esiteks väliselt rohkem seletav iseloom ja teiseks sisuliselt KVVVS generaalklausel on kujunenud pehmemaks Saksa WettbG generaalklauselist.

BGB § 826 puudutab ainult selliseid juhuseid, kus tahtlikult on tekitatud kahju. WettbG generaalklauseli uudsus BGB § 826 suhtes seisab selles, et tahtlikkuse moment on jäetud täiesti kõrvale. KVVVS üldeeskirjas säilitab tahtlikkuse nõude, tõi küll, lisandades sellele ettevaatamatuse juhu. KVVVS üldklausel kriipsutab alla, et võidakse nõuda loobumist ainult nendest heade kommete vastu käivatest toimingutest, mis võivad tuua võistlejale kahju. WettbG üldklausel sellist kitsendust ei tee.

§ 1 kaitsealuseks on isiksus, kelle õigus vabaks kutseliseks tegevuseks peab olema hoitud õigusvastaste mõjutuste eest. Jgasugune tegu, mis on vastolus võistluse heade kommetega, langeb üldklauseli keelu alla (WettbG). Meie KVVVS üldklauseli mõtte täpsustamiseks peame sellele kohe lisandama, et igasugune tegu, mis võib tuua kahju kellelegi võistlejale ja mis on vastolus võistluse heade kommetega, langeb üldklauseli keelu alla.

Üldkomisjoni seletuskirjas põhjendatakse ülaltähendatud erinevuse sissetoomist järgmiselt: "Kõlvatut võistlustoimingut võib käesoleva paragraafi põhjal jälitada siis, kui see toiming võib tuua kahju võistlejatele. Üldkomisjonis soovitati üheltpoolt kustutada tingimus, kui see toiming võib tuua kahju võistlejale, - kuid komisjon pidas selle alalhoidmise vajalikuks. Üldklauseli eesmärgiks ei pea olema paljaste moraalinõuete kui niisuguste kaitse, vaid kaitse kahju- de eest, mis mõnele võistlejale heade kommete vastase tegevusega võidakse tekitada. Vastasel korral muutuks üldklauseli sisu liig laiaks.

Teiste riikide seaduste tekstid kõnesolevas küsimuses on lahkuminevad.

Saksa 1909.a. ja Austria 1923.a. seaduste üldklauselid on ühesugused ja kumbki neist ei sisalda tingimust, et võistlustoimingut võiks jälitada siis, kui viimane võib tuua kahju võistlejatele. Ka Ungari 1923.a. seaduse üldklusel ei sisalda nimetatud tingimust. Samuti ka Läti 1927.a. seadus, mis kokkuseatud Saksa seaduse eeskujul. Selle vastu teeb Tšehho-Slovakkia 1927.a. seadus üldklauseli tarvitamise olenevaks sellest, kas võistlustoiming võib tuua kahju võistlejatele.

Kuna üldkomisjonis käesoleva paragraafi arutamisel

vaielusi tekkis, kas üldklauseli võib nimetatud tingimusega siduda ja kuna selle tingimuse kustutamine võib saada tõlgitsetud temast loobumisena, siis luges üldkomisjon tema alalhoidmise soovitavaks, et selle läbi expressis verbis väljendada mõte, et üldklauseli siht pole ebamoraalse tegevuse vastu võitlemine üldse, vaid nende huvide kaitse, mida see tegevus võib riivata.

Teisest küljest olgu tähendatud, et üldklauseli tarvitamine ei eelda, et kahi oleks juba aset leidnud või et kahi oleks konkreetselt tõendatav. Ka neil juhtudel, kui kõlvatu võistlustoiming ~~põh~~ pole veel jõudnud anda kahjutoovaid tagajärgi, kuulub seadus kohaldamisele, kui toiming oma iseloomu ja olemasolevate asjaolude tõttu võib tulevikus tuua kahju, kusjuures see kahi ei tarvitse olla ei omas aluses ega suuruses konkreetselt tõendatav ega isegi täitsa kindlalt ettenähtav. Nõudja, kes üldklauseli abil kaitset otsib, peab vaid tegema usutavaks, et võistlustoiming võib sel või teisel viisil osutada temale kahjulikuks, halvata või raskendada tema tegevust ärilisel läbikäimisel, takistada teda võistlemast või anda teistele teatud soodustuse võistlemisel, tuua temale tülitusi, nõuda temalt kulusid või takistada teda saamast võimalikke kasusid.

Nagu käesoleva paragraafi teisest osast nähtub, ei tarvitse toimingu kordasaatja üldse teada, et toiming võib tuua kahju kellelegi võistlejale, vaid teatud tingimustel võib üldklausel tulla kohaldamisele ka siis, kui isik, kes toimingu teostas, ei olnud teadlik selles, et tema tegevus võib mõjutada võistlust.

Kuna KVVVS sisaldab üldklauseli kõrval ka rea konkreetse koosseisuga eeskirju üksikute kõlvatute võistlustoimingute kohta, siis tekib küsimus, missugune on suhe üldklauseli ja nende konkreetsete eeskirjade vahel.

Kõigepealt seisab vahe selles, et üldklausel keelates "võistlustoiminguid, mis vastolus võistluse heade kommetega", jätab kohtu otsustada küsimuse - missuguseid toiminguid tuleb lugeda heade kommete vastaseks; erieeskirjadega tunnistab aga seadus teatud konkreetsed toimingud kõlvatuteks ilma, et kohtul jääks võimalust nende toimingute kombepärasust kaaluda.

Sellest järeldub, et kui mingi kõlvatu võistlustoiming on seaduse eriosas ettenähtud, siis võib tema vastu kaitset otsida eriosa vastava eeskirja põhjal. Kui aga mingi võistlustoiming, mis vastolus võistluse heade kommetega, pole seaduse eriosa põhjal jälitavatav, siis võib sellele kohaldada § 1-es sisalduva üldklauseli.

Vastab tegu nii üksikeeskirjadele kui ka § 1 eeskirjadele, siis on praktiliselt mõlemad normid kohaldatavad.

Seega omab üldklausel peale programmatilise tähtsuse ka subsidaarse normi tähenduse konkreetsete eeskirjade kõrval.

Üldiselt on teada, et õigus ei sisalda ainult kindlaid, täpseid, eeskirju, vaid paljud õiguslikud institutsioonid ja küsimused on seadustes märgitud näivõrd üldiste, deklaratiivsete, lausetega, et alles elu ja kohtupraktika ise peab andma neile eeskirjadele konkreetse sisu. Mis on, näiteks, eriseaduses laialt tarvitatav mõiste: "heaperemehelik hool"? Seadus ei anna sellele mõistele täpset sisu, kuid rajab siiski sellele mõistele väga tähtsaid eeskirju. Juba Rooma jus gentium oli rajatud põhimõttele, et õigus on elav organism ja vajab norme, mis võimaldaks prätoreile värskendada ja arendada õigust oma elutarkusega.

Praktiliselt on üldklausel vajalik. Kõlvatu võistluse vastu võitlemise esimene seadus - Saksas 1896.a. - ei tunnud üldklauseli. Tulemuseks oli nähe, et võistlejad haudusid aina uusi kõlvatuid võistlustrikke, mis seaduse eeskirjad polnud ettenäinud. Leidlikkus võistlusvõtete leiutamisel on nii suur, et seadusandlus ei suuda neid ette näha ega nendega sammu pidada. See poleks ka soovitav. Võistluse õigus, samuti nagu muudki kaubandusõiguse alad on alati olnud suurel määral rajatud alatasa arenevatele kaubanduse kommetele. Seaduseandjad on keeldunud fikseerimast neid õigusalasid kindlate normidega, kuivõrd avalikud või eramajanduse tähtsamad huvid pole tinginud seaduseandja vahelesegamist.

Kui seaduseandja oleks tõesti niivõrd ettenägija, et ta suudaks fikseerida kõik kõlvatud võistlusvõtted, mis leidlik võistleja võib lähemas või kaugemas tulevikus väljamõelda, siis on veel kahtlane, kas seaduseandja peaks oma tahte nii detailselt ja ettenägelikult ettekirjutama. Kõnelemata sellest, et normid, mis keelavad võistlustoiminguid, millele võistlejad pole ise veel tulnudki, mõjuks liig õpetlikena. See võistlustoiming, mis täna seaduseandjale võib näida kõlvatu ja keelamiseväärt, võib paari aasta pärast näida asjaomastele ringkondadele süütuna ja endastmõistetavana. Võistluskommete kohta võib öelda, et need viimastel aastakümnetel on erilise kiirusega arenenud ja võib arvata, et see areng lähemas tulevikus samas tempos edasi läheb. Leiutatakse ikka uusi võistlusvõtteid ja ühes sellega muu-

tuvad, laienevad ja süvenevad arusaamised heast ning kurjast võistlusvõtete alal.

§ 1 kõneleb toiminguist, millistega satutakse vastollu võistluse heade kommetega. "Toimingute" all tuleb mõista mingit tegu, ükskõik, kas avalikult sooritatut või üldse väljaspoole paistvat. Selle alla kuuluvad ka sümboolsed toimingud, samuti piltlikud kujutused ja muud etendused KVVVS § 2 mõttes. Ka vaikimine või tegevusetus võib olla kommetevastane, kui komme nõuab väljendamist või aktiivset tegu.

"Äriline läbikäimine" (geschäftlicher Verkehr)

§ 1 mõttes on laiem mõistest "äriline ettevõtte". Mõiste "äriline läbikäimine" haarab iga kasu saamiseks suunatud tegevuse vastupidiselt era või ametlikule tegevusele. Äriline on ka põllumajanduslik läbikäimine, samuti ka kirjaniku läbikäimine kirjastajaga või teatriperemehega, kellele ta oma teost (oma tegevust) pakub. Riigilt või omavalitsuselt aetav valitsemisetegevus on avalik-õiguslik, ametlik. Vastupidi riik ettevõtjana, post, raudtee, piiritusemonopol, toimib ärilises läbikäimises. Raudteevalitsus ei või hakata reklaamima, et tema toimetab vedusid paremini ja odavamalt kui omnibussipidajad. Ärulist tegevust ei ole aga, kui riik peab ettevõtteid, millised on määratud esmajärjekorras avalik-õiguslike kohuste täitmiseks, eriti maakaitseks.

KVVVS üldeskiri puudutab toiminguid, mis võivad tuua kahju kellelegi võistlejale, s.t. siin on mõeldud mitte igasuguseid teisele isikule kahjutegevaid toiminguid, vaid ainult võistlejat puudutavaid, teiste sõnadega, võistluse otstarbel sooritatud toiminguid.

Üldkomisjoni seletuskirjas märgitakse selle kohta: "Nagu käesoleva paragraafi tekstist nähtub, pakub ta kaitset kõlvatute toimingute vastu ärilise läbikäimise alal.

Võrreldes teiste riikide vastavate seadustega näeme, et käesoleva eelnõu tegevuspiirkond on kitsam, kui mõne teise maa kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse kohaldamise piirkond.

Näiteks Tšehho-Slovakkia seadus 1927.a. on sihitud kõlvatu võistluse vastu majandusliku läbikäimise alal üldse. Ka Soome kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse üldklauseli maksvuse piirkond on määratud laiemalt, haarates enesesse ka vabade kutsete tööndusliku tegevuse. Õnneks on üldine kõlblane tasapind mitteärilise tööndusliku tegevuse aladel meil seni niivõrd rahuldav, et võistluse võtete kontrollimine neil aladel ei nõua seadusandlikku normimist. Sellepärast ei peetud vähemalt esialgu vajalikuks haarata käesoleva eelnõu alla võistlust mitteärilistel töönduslikkudel aladel, vaid piirati eel-

nõu maksvust ainult ärilise läbikäimise alaga.

Mida lugeda ärilise läbikäimise alaks, selle küsimuse lahendamine oleneb konkreetsetest asjaoludest ja võib üksikutel juhtudel tekitada mõnesuguseid raskusi. Siinkohal tuleks aga märkida, et eelnõu arutamisel ei peetud võimalikuks piirata ärilise tegevuse mõistet ainult nende ettevõtetega, mis maksva seaduse põhjal ärimaksu alla kuuluvad või ärimaksu seaduses üldse ette on nähtud. Pealegi ka isik, kes ei ole äriettevõtte pidaja, võib korda saata kõlvatu toimingu võistluse alal ja ka teada peaks võima jälitada käesoleva seaduse põhjal; sellepärast ei või eelnõu kohaldamisel olla tähtsust isiku üldise tegevuse või elukutse küsimusel, vaid see, kas tema teatud toiming on sündinud ärilise läbikäimise alal. Kui perenaine avaldab mingi ebaõige märkuse teatud äriettevõtte või viimase kaupade kohta ainult selleks, et sel teel tekitada arvamust, et ta teeb oma osatud eriti soodsalt, siis üldreeglina ei või lugeda tema avaldusi toiminguks ärilise läbikäimise alal. Kui aga keegi levitab ebaõigeid kiitvaid teateid mingi ettevõtte kohta selleks, et tema viimasele edu võistlusel, siis siirdub ta sellega ärilise läbikäimise alale ja ei oleks mingit põhjust tema vabastamiseks vastutusest käesoleva eelnõu põhjal."

Võistlus majanduslikus mõttes on mitme, vähemalt kahe isiku või isikuterühma, võitlus, milledest üks teise ees püüab saavutada eelistust.

Põhimõttelikult igasugune võistlus on lubatud. Kaitstava võistluse alal on kaitseobjektiks isiksus, kelle õigus kutseliseks tegevuseks peab olema hoitud õigusvastaste mõjutuste eest. Ühes sellega on kaitstud ka publik.

Lubamatu võistlus on objektiivselt õigusvastane konkurendi kahjustamine, nagu sissejuhatuses juba tähendatud.

Kaebaja peab tõendama, et vastane on toiminud võistluse otstarbel, mahaarvatud ainult juhud, kus see asjaoludest endist ilma pikemata nähtav on, näiteks, kui keegi reklaamis tõendab, et võistlusvastane on moraalsetult alaväärtuslik. Kui vastast kahjustavas toimingus ei saa kindlaks teha võistluse otstarvet, siis KVVVS ei tule kohaldamisele. Selline kahjustamine võiks tulla hüvitamisele BES § 3440 alusel, milles öeldakse, et iga kahju, mis ei ole järgnenud juhuslikult, tuleb hüvitada.

§ 1 tuleb rakendamisele, kui toiminguga satutakse vastollu võistluse heade kommetega. Endast ei pruugi

sellised toimingud olla kõlvatud. Tähtis on aga, kas võistlusse on viidud elemente, mis selle teevad kõlvatuks. Näiteks, korraldatakse aerupaatide võidusõit, kus juures võidusõitjad salaja oma paadid varustavad mootoritega. Või keegi saab teada vähempakkumise madalaimast hinnast ja kasutab juhust veel odavama pakumise tegemiseks. Teiselt poolt ei sisalda kõlvatu võistluse tunnuseid toiming, kus keegi heade kommete vastasel viisil, näiteks, salakaubana, muretseb endale odavat kaupa. Alles siis, kui need kaubad seatakse müügivalmis madala hinnaga, milline on seletatav ainult kauba päritoluga, kerkib kõlvatu võistluse moment esile. Müünuks salakauba omanik kauba tavalise turuhinnaga, siis kõlvatust võistluse alal ei oleks saanud temale etteheita.

Kõlvatust võib leiduda nii teo eesmärgis kui ka kasutatavais vahendites.

Mis on aga võistluse heade kommete mõõdupuuks? Täiel määral rahuldavat vastust on väga raske anda. Jgal juhul tuleb otsustamisel mõõdupuuna võtta arvesse objektiivset ja üldist, teataval määral läbilõikealist arusaamist. Tuleb pidada silmas teo üldiseloomu kõigi kõrvalasjaolude raamistikus.

Toimingu otstarb ja vahendid kujutavad endast ühist tervikut. Normaalselt õigusevastasus peitub vahendites, teatud tingimustel aga ka otstarbes. Nii, kui toiming ei ole suunatud vahenditult enda kasutteenistuseks, vaid peamiselt võistleja kahjustamiseks. Kavatsus vastast hävitada teeb sageli ettevaatamatuses ebaõige tõenduse heade kommete vastaseks. Jgal juhul aga konkurendi vastu sihitud hävitamisevõitlus ei ole endast veel lubamatu või koguni kõlvatu võistlus. Kuid see otstarb kannab, nagu ikka, oma erilist pitsatit kasutatavate vahendite poolest. Võõraste teenijate tõrgestamine või kohuste mittetäitmisele kallutamine rikub häid kombeid, kui jälgitakse otstarvet, et ostjaskonda viia eksiteele, või luurata tootmiseladusi, või koguni, et kõigutada võõra ettevõtte põhiluseid.

Ettevaatamatuseks tuleb lugeda kokkupõrget heade kommetega, kui hoolikuse kohustust mõjuvalt rikutakse, nii et toiming näib kergemeelsena. Nii on fakti tõendamine "lakke vaadates" kommete vastane, kui tõendaja oli kohustatud olema eriliselt hoolikas. Korralik kaupmees peab häbenema kergemeelseid kahtlustusi võistleja kohta lendulaskmast. Sama maksab, kui keegi ebatõde esitab tõena, kui oma veendumusena, ilma et ta selle tõeli-

suses oleks kindel. Kahjustamise kavatsus teeb endast ettevaatamatu tööle mittevastava kinnituse kommehvastaseks.

Teo katkestamata jatkamine asjaolusid teada saades tuleb lugeda kommehvastaseks. Kui kaebelune erimärgistust kasutama hakates toimis heas usus, siis see bona fide katkeb momendist, mil tema vastu esitati loobumisenõue.

Ka ettevalmistavaid toiminguid teatavais olukorras tuleb lugeda kommehvastaseiks. Nii toimingud, mis peavad ettevalmistama ettevõtte saladustele ligipääsemist, on kommehvastased, kui saladuse kättesaamine osutuks heade kommeh rikkumiseks. Ka selliste ettevalmistavate toimingute jätmist võib kohtulikult taotleda.

Samuti võib olla kommehvastane võltsi läbikäimiskombe täitmine, kuna õiguskord ei või sallida võltside harjumuste juurdumist. See, mis õiguskorralt peetakse ebakombeliseks, ei või veel kombena tunnustamist leida ainuüksi sellepärast, et paljud sellist kommeh tarvivad. Kuid jaekaupmehele võib olla lubatav kombe tarvitamine, mis hulgikaupmehele pannakse süüks kui kombevastatus.

Vaikimisega või tegevusetusega võidakse saata korda heade kommeh rikkumine, kui olukord või kohustused nõuavad selgesõnalist väljendamist või aktiivset tegevust. Näiteks, süüdimõistetud võõra eritlusmärgi kurjastitarvitamises ei kõrvalda keelatud erimärgistust aadressraamatuid või kusagilt mujalt. Teadlik ühekülgne teadeteandmine võib kujuneda kombevastaseks krediidikahjustamiseks, teatud olukorras see isegi võib muutuda üldhädaohtlikuks laimamise vormiks. Kuivõrd teravalt kohus selle hädaohu vastu välja astub, sellest ilmeneb ajastu kultuuritase (Dr. A. Rosenthal "Wettbewerbsgesetz"). Austria kõlvatu võistluse vastases võitluses peetakse kombevastaseks, kui agent teenib edasi oma endise peremehe ostjat, nimetamata, et ta vahepeal on teise peremehe teenistusse üle läinud. Selles teadvalt vaikimises ilmneb heade kommeh rikkumine ja sel juhul tuleb § 1 kohaldamisele.

Avalikult ettekantava referaadi lubatavusele tuleb seada tugevaid nõudmisi. Referaadi olemuses seisab, et kuulaja võib oma järeldused püstitada selles ettekantud asjaoludele. Põlastusväärne on valesti refereerimine ja sellega kuulaja eksiteele viimine. Ka selles võib referaat olla ebaõige, et märgitakse üksikasju, mis eraldatud keskseist tõsioludest ja mis sellisena loovad asjast valekujutluse. Mõnigi toiming, mis tööli-

suses on harmooniline ja mõistetav, näib, kui selle toimingu kõrvaljuhud mainimata jäetakse, kahtlasena ja eemaletõukavana. Inglismaal maksab endast mõistetava fair play käsuna, et ei või eelistusi otsida ebaühetaoliselt toetava vastase ees.

Juhuslike asjaolude kasutamine, mis küll võivad pakkuda formaalse õigustuse, võib rikkuda need kombeid. On keegi, näiteks, bona fide teatava kauba tarvis registrinud piltliku kujutuse ja kasutab seda äri-ises läbikäimises, siis keegi teine ei või taolist pilti kasutada samaliigilise kauba märgistamiseks, toetudes sellele, et tema piltlik kujutus on tema perekonnavapp.

Objektiivne õiguserike annab võimaluse esitada nõue, et kõlvatust toimingust loobutaks ja et kõrvaldataks toimingu tagajärjel tekkinud väärolukord, isikult, kes teadis või pidi teadma, et toiming võib tuua kahju kellelegi võistlejale, võidakse nõuda peale muu kahjutasu. Nõudevõimalused loobumise, väärolukorra kõrvaldamise ja kahjutasu saamise kohta on arusaadavalt üksteise kõrval antud. Neid nõudmisi võib tõsta üksikult või ühes-samas kaebuses koos. Loobumisenõude võib tõsta otsekohe, kui õigusvastane toiming on sooritatud. Õigus nõuda loobumist on ühes äriaga, mille kaitseks nõue võidakse tõsta üleminev uuele pidajale.

Et loobumisenõue tähtsaima abinõuna kõlvatu võistluse vastu võitlemisel oleks tõesti efektiivne, ei tohi eeldused selle tarvitamiseks olla liig rasked. Sellepärast KVVVS on loobumisenõude rajanud järgmistele põhialustele: nõudmise õiguse andmine laialdastele ringkondadele (§ 12), võimalikult kergem tõendamiskorrem nõudja jaoks, nõudealuste võimalikult lihtne vormuleerimine, kõlvatu võistlustoimingu katkestamine nõude kindlustamise korras (§ 16) ja nii loobumisotsuse kui ka nõude kindlustamise korras kohtu poolt maksuma pandud võistlustoimingu jätkamise kriminaalsanktsioonid (§ 27).

Kahjutasu nõue üldklauseli järgi on seotud tingimusega, et toimingu kordasaatja oleks teadnud või pidanud teadma, et toiming võib tuua kahju kellelegi võistlejale.

Kahjutasunõude eraldi normeerimine KVVVS osutub vajalikuks, kuna üldiste seaduste järgi pörkaks kahjutasu nõudmine kõlvatu võistluse alal suurte raskuste vastu. Sellepärast, kui seadus tahab pakkuda efektiivset kaitset kõlvatu võistluse vastu, peab ta muutma kahjutasu nõude käsitamise kergemaks. See põhimõte on tunnustatud ka kõigi teiste riikide vastavates seadustes.

Tšehho-Slovakkia seaduse generaalklausel lubab kahjutasu nõuda ainult juhtudel, kui kostja toimis teadvalt või vähemalt hooletult. KVVVS järgnedes selles küsimuses üldjoontes Tšehho-Slovakkia seaduse eeskujule kitsendab kahjutasu nõude aluseid veel selle läbi, et ta ei nõua "teadvust või hooletust" üldse, vaid et kostja oleks teadnud või pidanud teadma, et toiming võib tuua kahju võistlejatele. See kitsendus osutub vajalikuks, sest kahjutasu nõue, mis on ühest küljest seadud võrdlemisi vabadele ning laialdastele alustele, võib osutada liig avaraks, kui seadus annaks igasuguse süü või hooletuse puhul toimingu kordasaatmisel õiguse nõuda kahjutasu.

KVVVS eelnõu läbivaatamisel ei pidanud üldkomisjon vajalikuks omalt poolt defineerida generaalklauselis leiduvat mõistet "või pidi teadma", jättes selles mõistes sisalduva hooletuse astme määramise üldiste tsiviilseaduste hooleks (BES §§ 3284 - 3304). Põhimõttelikult tuleks pooldada seisukohta, et eriseadused peaksid normeerima teatud üldiseid õigusinstituute ainult niivõrd, kui soovitakse lahku minna üldiste tsiviilseaduste normidest või tuua asjasse selguse, mis üldiste tsiviilseaduste järgi puudub. Juhtudel, kui teatud küsimus on enam-vähem rahuldavalt lahendatud üldistes seadustes, poleks soovitav eriseaduses seda iseseisvalt normeerida (Üldkom.seletusk.).

§ 1 võib tulla kohaldamisele kõigi kõlvatute võistlustoimingute puhul, s.o. selliste toimingute puhul, mis korrapärase võistluse raamidest välja langevad.

Millised need toimingud võiks olla, seda püüame järgnevas lühidalt käsitada.

I Toimingud, mis korrapärase võistluse raamidest välja langevad. Tavalisi vahendeid laiema ostjaskonna leidmiseks ei tohi ülepingutada kasutades abinõusid, milliseid korralik võistleja põlgab. Õiguskord kaitseb korralike võistlejaid surve eest, mis võiks neid, et mitte võistluses allajäada, provotseerida tarvitama samasuguseid vahendeid. Kas lubatava võistluse piirid on ületatud, seda otsustatakse toimingu üldiseloomu järgi, kusjuures kõnesse tuleva isikuterühma keskmine arusaamine mõõdupuuna tuleb aluseks võtta. Väljaspool piire, näiteks, on tegu, milline ei ole suunatud oma kasusaamise tegevuse teenimiseks, küll aga esmajärjekorras püüab kahjustada kaasvõitlejat. Samuti kahjulike asjaolude kinnitamine võistleja isiku kohta ja märkimine reklaamis, et võistleja on moraalselt

alaväärtuslik. § 1 eeskirju ei saa aga hulka kiskuda juhtudel, millised tavalisuse piirid ületavad "ajalikkuse põhimõtte" rikkumisega. Kas on "asjalik", kui mingi kaubamaja sisustab oma küllastajate tarvis teemaja või restoraani, või kui kaupmees oma maja katuseaia lubab kõigile oma ostjatele vabaks kasutamiseks? Sellised abinõud ostjaskonna meelitamiseks ei kannu kõlvatuse tunnuseid.

Plaanikindel tähelepanujuhtimine teatud konkurendi nigelale tootmisevõimele ületab korraliku võistluse piirid. Jga ettevõtja võib oma võimeid sündsals viisil valgustada, kuid jätku rahule teise võimed, olgu otseselt nimetamisega või mõistu kõnelemisega. Näiteks, üks ajaleht teeb pidevalt reklaami juhtides lugejate tähelepanu sellele, et tema tiraaž mitmekordselt ületab teiste kohalike ajalehtede tiraaži. Kuid iga ettevõtte on ju alguses väike ja võib end kord-korralt ülestõttada. Selline edu ei või veel põhjustada võistluses vastaste halvustamist. Ajaleht võib oma tiraaži nimetada, kuid ilma teisi võrdluse toomata.

Reklaam publiku köitmiseks mängukire õhutamiseega on põhimõttelikult kõlvatu, kui ka kriminaalsüütegu § 31 mõttes ei esine. Näiteks, veinikaupmees kuulutab välja võistluse, mille järgi kõige rohkem 30 sõnaga peab kirjeldatama, mis pärast võistlusest osavõtja joo-vastavate jookide sisseostukohana eelistab tema äri. Auhindadeks antakse 50 eset, alates autoga ja lõpetades 10 pudeli veiniga. Kes võistlusest soovib osavõtta peab teatava aja jooksul ostma võistlusekuulutaja ärist kr.20.- eest veine.

Samasse liikku kuulub lumepalli- või hüdrasüsteemi toimepanemine. Kauba ostjale lubatakse eelistusi uute ostjate muretsemise eest, kes siis omakorda samadel tingimustel peavad muretsema uusi kaubatarvitajaid.

Kahjustavate tõsiasjade kinnitamine või levitamine võistleja isiku kohta võib teha võistluse kõlvatuks, kui eelistust püütakse saavutada asjaolude mängutõmbamisega, mis ei ole mingisuguses ühenduses võõra kauba puudustega või oma kauba paremustega. Olgu need teated tõepoolest tõsioludele vastavad, kui aga nende levitamises ilmneb publiku eksiteele viimise kavatsus, siis selline levitamine tuleb lugeda kõlvatuks. Juhus, kus avaldatakse võistleja kirjavahetus tema rahulolematu ostjaga, loetakse jämedaks heade kommete rikkumiseks. On võistlejale kahjulikud asjaolud levitajale teatavaks saanud usalduse kurjasti tarvitamise teel, siis juba sellepärast nende kasutamises võistluse otstarbel peitub kom-

metevastatus.

Vaba väljendamisevõimalus on iga riigikodaniku põhikorrapärase õigus. Kuid keelatud on arvamiseavaldamine, kui selles sisaldub õigusevastane krediitkajutamise tunnus. Keelu põhjustab asjaolu, et sellise arvamiseavaldusega jälgitakse võistluse otstarvet. Näiteks, Saksa Minimax A/G valmistab muuhulgas eriliiki käsitulekustutajaid, mis sisaldavad tetralkloorsöeainet. Minimax'iga konkureeriv Total G.m.b.H. valmistab samuti käsitulekustutajaid, millised aga tetralkloorsöeainet ei sisalda. Kaebealune, kunagine brandmeister ja nüüd vabaspõlveskirjandusealal tegev, on avalikult hoiatanud tetralkloorsöeainet tarvitamast. Kohus jõudis arvamusele, et kedagi ei või takistada seaduslikes piirides vabalt oma arvamust avaldamast, kuigi see arvamus võib olla ebaõige. See maksab aga ainult juhul, kus arvamuse avaldamine ei toimunud isiklikes huvides. Teisiti on aga juhul, nagu kõnesolev, kus isiklikult asjast huvitatud kolmas ennast segas kahe ettevõtte vahelisse võistlusesse. Sellisel juhul piiramatu arvamiseavaldamise vabadus ei saa tulla kõnesse. Isiklikult huvitatu kannab vastutust, kui tema arvamuseavaldus viib lugeja valejäreldustele. Kaebealune toob ette üksikuid õnnetusejuhtumeid, millised temale said teatavaks suurelt osalt Total G.m.b.H. kaudu, jättes aga tõendamata, millises seoses need õnnetusejuhud on kustutaja tarvitamisejuhtudega. Sellega lugejaile on ettemaalitud valepilt ja lõpuks kasutatud juhust mainides, et on saadaval kustutajaid, milliste juures mürgistumise hädahoitu ei ole. On heade kommete vastu, et erapooletu teadusliku sildi all sellist arvamust avaldati. Kaebealune mõisteti tasuma kahjutasu.

Osutamine võõra äri või kauba välismaisele iseloomule, kui seda tehakse võistluse otstarvel on reeglipäraselt korravastane. Kas konkurent on välismaalane või ta töötab välismaalastest personaaliga või välismaa kapitaliga, ei puutu milgil viisil võrdluseks toodava kauba omadustesse. Ärilisi pakkumisi võib patriotismiga samuti mürgitada, kui publikut viia hasarti mängukirega.

Konkurendi poliitilist meelsust, usulist kuuluvust või raassi võib samavähe võistluse otstarvel mainida, kui välismaist päritolu.

Kes ajalehe numbreid, milles avaldatud konkurendi kohta paljastavaid andmeid, võistluse otstarvel kavalikult väljasaadab või ettenäitab, toimib kõlvatult. Tähtsusetu on asjaolu, et see ajalehenumber on publi-

kule niigi kättesaadav.

Hässitav ja mahakiskuv teadaanne on juba iseendast, ilma et see võistluse otstarbega seoses olekski, kombevastane. Eriti kui teadaande väljendused on asjalikult põhjendamata ja on määratud puudutatu mustamiseks publiku silmis. Hässitav on näiteks ringkiri, kus vastase süüks põhjendamatult pannakse hindade kõrgekskrüvimine. Ka üle piiri minevate sõnade ja väljenduste tarvita mine selliseis teadaandeiä on kombevastane. Teadaanne võib esineda ka piltlikus kujutuses.

Teadlikult ebaselged (arusaamatud) teadaanded on samuti § 1 vastased. Jgalt teadaandelt nõutakse, et sellega neile, kelle poole pööratakse, antakse küllaldane selgitus kõnesõlevate küsimuste kohta. Siia liiki kuulub ka järgmine juhus: kaupmees ostab kord-korralt ehtsat Marseille seepi, et nii ostjaskonnas tekitada muljet, et tema hoiab müügivalmis ehtsat seepi, kuigi tema poeladu koosneb hoopis teisalt pärit mitteehtsast seebist.

Ebasoodsate otsustuste, milliseid üks ja teine on avaldanud konkurendi kauba ja kaubandusliku jõudluse kohta, kokkuvõtmine ja siis nende levitamine, on võistlustoiminguna lubamatu, või olgu ainult siis, kui seda tehakse õigustatud endakaitse piirides.

Isiklik reklaam, s.o. selline reklaam, kus võistlejasse puutuvaid kontrollimata andmeid kasutatakse kohtumõistmiseks omis asjus, on lubatava võistluse piiridest üleulata. Siia kuulub eriti oma kauba kergemeelne ülistamine või võõra kauba mahategemine, kusjuures ei võeta arvesse, kas andmete tõelikkus on objektiivselt kindlaks tehtud. Eriti sagedased on kinnitused reklaamis, et tooted on üheväärsed. Kes ikka laskub isiklikku võrdluse ja jõudluste vastastikusse mõõtmisse, kes seega võtab endale kohtuniku ameti omis asjus, see peab väemalt omama härmise kindluse omis tõendusis. Siia

kuulub ka andmetena äriliste suhete üle lööksõnade kasutamine komparatiivis (võrrelvõrdes) oma kaupade soovitamiseks, näiteks, "X saapakreem on parem". Selline kõneviis, mis toetub ainult ühekülgssele proovimisele ja mis võistleja jätab relvata, ei ole võistluses kannatatav. Oma kauba võrdlemine konkurendi kaubaga üldiselt ei ole lubatav.

Vahendlik isiklik reklaam, kus mitte kaubandusettevõttepidaja ise, vaid mõni teine tema asemel võtab kohtumõistja ameti, on samuti lubamatu. Üks saksa naiselts seadis sisse erilise pitsati, millega varustatud kaubad pidid olema eriliselt usaldatavad, kuid selline

toiming tunnistati heade kommete vastaseks, kuna see tekitab umbusaldust templita kauba vastu, mis on sama-väärne või paremgi.

Kauba muretsemine salajasel viisil võistluse otstarbeks käib § 1 eeskirjade vastu. Näiteks, keegi muretseb võistluse otstarbeks masina, mille esindamine teatavas kohas kuulub teisele isikule, andes masina müüjale valeandmeid koha üle, kus masin peaks kasutamisele tulema (kasutades, näiteks, välismaalase vahendust, nagu masin läheks välismaale). Selline murre võõrasse organisatsiooni on heade kommete vastane.

Kõlvatu käesoleva seaduse mõttes on ostja ärakiskumine võistleja juurest, olgu tungiva pealekäimise abil või reklaambrošüüride levitamisega võõra äri ees või mõnel teisel teel.

Mitmesuguste esemete andmine pealekauba väärtreklaamina on ostjate meelitamiseks põhimõttelikult lubatav. Kui aga sellega publik viiakse eksiarmisele ettevõtte hinnakalkulatsioonist, siis pealekaubaandmine muutub kõlvatuks. Pealekauba on lubatav anda ainult reklaamartikleid. Kui publikule pakutakse teatava hinna eest peale selle kauba, mis pakub konkurents, veel lisaväärtust, siis seda ei saa pidada väärtreklaamiks, toiming muutub kõlvatuks.

Sakslased ei pea kehtivat seadust kõlvatu võistluse vastu küllalt tõhusaks võitlemiseks kingituste jagamisega pealekaubaesemete andmise näol. Dr. H. H. Franke oma töös "Die Reform des Wettbewerbsrechts" märgib, et sellel alal on olukord muutunud Saksamaal väljakanatamatuks. Küsimuse lahendamiseks on esitatud kümneid ettepanekuid, millistega tahetakse pealekaubaesemete andmine kategooriliselt keelata. Osa ettepanekuid taotleb mitte üksi pealekaubaandmise, vaid ka rabattide keelamist, kuna nii üks kui teine avaldavad korralikus ärielus lagastavat mõju. Austrias maksab 1929. a. seadus, mis küll ei keela pealekaubaandmist, küll aga ei luba selliseid pakkumisi teha avalikus reklaamis.

Hinna märkimine kaubale, mis hulgas, mõõdus või kaalus läheb lahku tavaliselt tarvitatavaist normidest, ulatab lubatud võistluse piirest üle eriti tunduvalt, mispärast petmise hädadohu vältimiseks sellised juhud käivad § 1 keelu alla. Heakaupmehelik komme nõuab, et kaupa pakutakse teatavas hulgas, mõõdus või kaalus, millega aastakümnete jooksul ollakse harjunud. Ostjaskond vaatab hulga, mõõdu või kaalu andmeid ainult pealiskaudselt ja võtab tavaliselt tarvitatava hulga, mõõdu või kaalu hinnavõrdlemisel aluseks. Sageli ostjad ei ole üldse võimelised lahkuminevate mõõtude hin-

dasid

dasid võrdluse otstarbeks ümberarvestama ja sellepärast võivad ühe või teise kauba hinnast saada hoopis petliku ettekujutuse.

II Märgistuse kasutamine eksiteeleviimise eesmärgiga, mida võistleja teeb oma äriettevõtte või kaupade juures, rikub § 1 eeskirju. Jakkub sellest, kui neis asjaoludes saadakse teadlikuks ja sellele vaatamata eksiteeleviivat märgistuse kasutamist jätkatakse. Kaubanduslikus liiklemises on aususe käsuks, kõigest hoiduda, mis võiks tekitada vahetamisevõimaluse mõne teise firma või tema kaupade märgistusega. Kuritahtlik käitumine kaubanduslikus läbikäimises, mille eesmärgiks on teise töötulemusi kasutada enda huvides, kannab endas kõlvatuse tunnuseid.

Need põhimõtted maksavad firma märgistuse valimisel ja kasutamisel. Mida suurem võimalus on valida võistleja huvisid respektiiv märgistus, seda raskem on eksiteeleviimise eesmärgi kindlakstegemine. Kasutatakse mõne aktsiaseltsi või mõne muu seltsingu märgistust eksiteeleviimise eesmärgiga, siis nii asutajad kui ka firma juhtimisel tegevad isikud rikuvad häid kombeid.

Fiktiivfirma asutamine reeglipäraselt loetakse heade kommete rikkumiseks. Sageli kasutatakse n.n. hernehirmutise seadmist firma etteotsa, et tema nime juhuslikku kokkusattuvust mõne kuulsa firma või kauba nimetusega kasutada enda huvides. Selline viis firma nimetuse valimisel on kõlvatu, kuigi nii firma nimetus vastab tõepärasusele.

Päritolu- ja kvaliteedilandmete kasutamine, millega asjaosalised ringid kauba päritolu või kvaliteedi kohta viiakse eksiarvamisele pörkavad § 1 eeskirjade vastu. Saksamaal on laialt tuntud "X haagid". Tekkis uus firma, mis oma haake nimetas "Nixofix haakideks". Saksa Riigikohus seletab, et viimase nimetuse karakterseks tunnuseks on silp "iks", see tuleb nimetuse ette isegi kaks korda. Konsumeeriv publik segab mõlemad nimetused sarnaneva kõla tõttu. Uue firma asutaja tõenäoliselt teadlikult valis nimetuse, mis kõlaliselt tuletab meelde "X haake", eesmärgiga tekitada valearusaamist. Sellega on kaebealune rikkunud häid kombeid ja mõistetakse tekinud kahjusid tasuma.

Sõna kõrvaltähendus (secondary meaning) võib märgistuse tunnuseks olla otsustav, nii et sõna ürgtähendus enam ei saagi tulla arvesse. Kaebaja esindas aastaid rihmu, mis valmistatud peamiselt kaamelikarvadest ja milliseid kasutatakse masinate juures. Tema müütas

1914/17

neid "Camel-hair" rihmade nime all. Kaebealune, kes oli hankinud umbes sarnaseid rihmu, hakkas neid müüma samuti "Camel-hair" nime all ja asetask selle nimetuse oma kaubale. Kohus tegi kindlaks, et "Camel-hair" märgistab selliseid rihmu, milliseid esindab kaebaja ja et kaebealune on läinud välja sellele, et oma kaupa lasta paistata kaebaja kaubana. Kuid teine instants, Court of Appeal leidis, et "Camel-hair" on kaebealuse rihmade tõele vastav märgistus, sest need on valmistatud kaameli-karvadest. House of Lords aga lükkas sellise seisukoha tagasi: "Isiku või sõna nimi, mis küll on üldise kõnekeele osa, võib sattuda niivõrd tugevasse seosesse teatava vabrikuga, et selle sõna kasutamine mõne teise vabrikandi poolt viib ostja eksiarvamisele, nagu ostaks tema A kaupa, kuigi tõeliselt saab B kaupa. Sõna võib kaubanduses omada kõrvaltähenduse, mis läheb lahku sõna ürgsest tähendusest. Tarvitatakse seda sõna isikute juures, kes seda mõistavad kõrvaltähenduses, ja nii ka mõistma peavad, siis selles ilmneb eksiteeleleviimine, kuigi iseendast sõna vastab tõsioludele".

Kasutatakse kuulsat nime ilma sisemise õigustusega rippuva sildina, siis, kuivõrd võib kindlaks teha eksiteeleleviimise eesmärki, tuleb kohaldamisele § 1. Näiteks kuulus leidur annab äriettevõttele õiguse kasutada firma-nimetusest või teisiti, näiteks, äripabereil, kasutada oma nime. Seda õigust äriettevõtte võib kasutada ainult siis, kui müüdava kauba ja nimetuse vahel on mingi püsiv ühendus, kas või kaup, mis leiduri poolt on leiutatud. Kuid ainuüksi prädikaadina, mis teataval määral firma nimetuses on võõrkeha, kui müüdav kaup millegagi ei erine võistleja kaubast, ei või sellist kuulsat isiku nimetust kasutada. Selline kasutamine on kõlvatu, kuna see sisaldab ebaõigete teadete andmist.

Ostjaskonna juurdemeelitamine on kombevastane, kui meelitamisevahendina kasutatavad sõnad (pildid või muud abinõud) teadvalt võimaldavad eksiteeleleviimist. Kõlvatu on kuulutuse algul tarvitada väljatõstetud sõna "Hinnata", kui kuulutuse sisust selgub, et hinnata andmist tõepoolest ei toimu. Tuleb pidada silmas, et sõnal "hinnata" on erakorraliselt suur meelitamise võime.

III Võõra tööjõudluse kasutamine võib § 1 eeskirju rikkuda, ka siis kui kasutaja ei ole teadlik selles, et tema ülalpidamine läbikäimises viib eksiteele. Isegi, kui eksituse võimalus objektiivselt ei tule kõnesse, teatud olukorras võõra tööjõudluse kasutamine on kom-

bevastane. Näiteks, tuntud "Kodak" nimetuse registrimine klosettipaberi eritlusmargina. Võistluse häid kombeid rikutakse, kui keegi vaeva ja kuluga saavutatud võõra kauba kuulsust oma kauba soovitamiseks ärakasutab ja võõra kaubanduslikku jõudlust tarvitab vahendina oma jõudluse reklaamimisel. Ärakasutamine võib seista ka selles, et mittevõistleja head kuulsust rakendatakse oma kaupade (või kaubandusliku jõudluse) teenistusse: tarvitab keegi võõrast lõöksõna, ütleme "Odol" (tuntud suuvesi), mõne teise kaubaliigi juures, näiteks, noateritamisevahendi kohta, siis sihib kõlvatu otstarb mitte üksi kannatanu ("Odol" nimetuse omaniku) vastu, vaid ka võistlejate vastu.

Võistleja vastase reklaami ülepakkumine võib olla kombevastane, kui selle kaubanduslikku jõudlust kasutatakse oma huvides. Näiteks, kaks parteid omavad kinoteatrid. Aeg-ajalt üks neist avaldab ajalehis kuulutusi, milledes trükitakse ära eriline väljalõigatav hinnaalandusega sissepääsukaart. Sellepeale teine võistleja avaldab samasuguseid kuulutusi samasuguste väljalõigatavate hinnaalanduse kaartidega, kuid lisab veel juurde, et ka teiste teatrite selletaoliste kaartidega pääseb tema teatrisse hinnaalandusega. Edasi, viifmane võistleja ei võta teatri küllastajailt neid kaarte ära, vaid jätab need küllastajate kätte, et neid võidakas kasutada ka järgnevate küllastuste puhul. Selliseis toiminguis avaldub võistleja reklaami ülepakkumine, et siis olukorda kasutada oma huvides.

Mõningad võõra töö ärakasutamise vormid rikuvad § 1 eeskirju. Näiteks, grammofoniplaatide vabrik suurte kulude ja vaevaga võtab üles terve rea hinnatavate kunstnike esinemisi. Teine vabrik kasutades erilist vahendit jäljendab täpselt samu plaate ja müüb neid nii odava hinnaga, et esimene vabrik, kes kunstnikele maksis kõrget tasu, võistluses hinnaga ei suuda kuidagi vastupidada. Selline toiming on kõlvatu, kuna kasutatakse võõra töö vilja ja võistlejat rünnatakse tema enda relvadega. Või jälle keegi ostab ajalehe ja kasutab juba ilmuva ja tuntud ajalehe tiitlist ära ühe osa, lisandades, ütleme, sõna "suur". Selline vahend, kus kasutatakse ära osa võistleja tööviljast ja võistleja näiliselt surutakse teisejärgulisele seisundile, on võistlusevahendina kõlvatu. Võõra äri katalogi kaubanimetuste, järjestyse, kirjaviisi, arvutuste jne ärakasutamine oma katalogi trükkimisel on kõlvatu § 1 mõttes, kuna nii kasutatakse ära võõra töö vilja.

Võõra vabriku üldsusele tuntud kaubanimetuste kõr-

vutamine trükitootes oma kauba nimetustega on kõlvatu § 1 mõttes. Farmatsöidilise laboratooriumi omanik saadab kaupmeestele ringkirja, milles soovitab oma jäljendpreparaate. Selles ringkirjas ühelt pool on toodud originaalpreparaatide tuntud nimetused: "aspirin", "protargol" j.t., kohe selle kõrval aga loetletakse keemiliselt omadustelt samasugused jäljendpreparaadid: "Acid. acetyl-salicyl" ja "Argent. proteinic." Ringkirjas märgitakse, et jäljendpreparaadid keemiliste omaduste poolest vastavad originaalpreparaatidele. Sellise ringkirja saatmine on kõlvatu ja rikub § 1 norme.

Võõra kirjatöö järgitrukkimine, näiteks, prospekti, hinnakirja, võib rikkuda § 1 eeskirju.

Õigustamatus viipes kvaliteedimärgistusele võib peituda võõraste töötulemuste kasutamist. Nii nugade juures märgistus "Solingeni teras" ei ole üksi päritolumärke, vaid keskmise ostja arusaamise järgi viibe omadustele, millised Solingeni noad on teinud kuulsaks. Solingeni terastoodete kuulsus on saavutatud aastakümnete pikkuse hoolsa töö tulemusena asjaomaste vabrikantide poolt. Kasutab Solingenis tegutsev vähemväärtusliku kauba valmistaja vabrikant selle märgistuse kuulsust ilma et see asjalikult oleks õigustatud, siis selline tegu on ka siis keelatud, kui märgistamine abstraktselt vastaks tõele ja selline Solingeni märgistust kasutav vabrikant talitab kõlvatult. Jõutaks teistsugusele seisukohale, siis peaks õigeks võtma, et praakkauba levitaja, kes asub Solingenis, võiks kõikjal kasutada Solingeni Terasetöönduse kuulsat nime ja sõnasse "Solingen" kehastatud kapitali praktiliselt ruineerida.

IV Võõraste mõtete kasutamine sarnaneb õiguslikult võõraste töötulemuste ära kasutamisele.

Võõraste toodete õigustamatu järelaimamine võib rikkuda § 1 eeskirju ka siis, kui formaalkaitset veel ei ole saadud või üldsegi ei saada. Eriseaduste eeskirjad üldiselt ei tühista kõlvatu võistluse vastase seaduse eeskirju, olgu ainult siis, kui eriseaduse eeskirjad otsesõnaliselt teatava faktilise olukorra kaitsest loobuvad. Teatava tüübi järgi aimamine rikub § 1 eeskirju, vaatamata, kas see tüüp formaalselt on kaitstud või mitte. Seda põhimõtet ei saa rakendada massiliselt toodetavate tavaliste turukaupade puhul, millel puuduvad iseäraldused ja millised mustritena ei ole kaitstud.

Järgiehitamine (võõraste mõtete ja võõra töö ära-

kasutamine formaalkaitse aegumise tõttu) on põhimõttelikult lubatav. Kuid seejuures tuleb hoiduda läbikäimise eksiteeleviimisest. Järgiaimamine võib toimuda ainult sedavõrd, kui võrd see kõnesse tuleva eseme tarvitamiseotstarve ärakasutamiseks on vajalik. Kaugemaleulatavas järgiaimamaises peitub reeglipäraselt võõraste töötulemuste lubamata ärakasutamine ja selliseid toiminguid § 1 eeskirjad ei või sallida. Üldsusele vabaks saanud masina täpne järgiehitamine, nii et järgiehitatud üksikosi võib tarvitada ka originaalmasinate juures, on, eeldusel, et eksiteeleviimisest (näiteks, valmistamiskoha vahetamisest) hoidutakse, lubatav; ei ole võimalik nõuda, et üksikosade järgiehitamine toimuks praktiliselt kasutis mõõttudes. Reeglipäraselt on ikka võimalik võtta kasutusse lahku minekuid välimuses, olgu vormis või värvitoonis. Pisisajadeni täpne järgiehitamine kutsub esile eksiarvamised valmistava ettevõtte suhtes. Kui selline eksiteeleviimine on sihilikult kavatsetud, siis sellises toimingus leidub kõlvatust, mis on vastolus § 1 reeglitega.

V Tunnussõnad, millised publiku poolt on omistatud teatavale ettevõttele, on kaitstud rohkem, kui seda formaalõigus kaitsta suudaks. Vaeva ja kuluga muretsesetud märgistuse populaarsus on õiguskorra poolt rohkem hinnatav, kui seda suudab anda ainult formaalne registrisse kandmine. Raskuspunkt seisab selles, kas kõnesolev sõna tunnusenähtena on omandanud erilise jõu teatava ettevõtte suhtes. Jga korraliku kaupmehe kohuseks on vältida tunnussõnade tarvituselevõtmist, mis kuidagi võivad segiminna tarvituseleolevatega, olgu ka siis, kui kaupmees tegutseb koguni teist liiki kaupade müümise alal. Tuntud märgistuse teadvalt ärakasutamine oma huvides on igal juhul ebakorralik.

Lisandid, millised keegi lisab populaarsete tunnussõnade juurde reeglipäraselt ei õigusta selliste tunnuste kasutamist. Mida tugevam on lööksõna eraldumise võime, seda kindlamini peab õiguskord astuma välja sarnasuste kasutamise vastu. Mõtteteterade ja lööklause te suhtes maksavad samad põhimõtted.

VI Kaubamärkide õigus moodustab väljalõike võistlusõigusest. Kaubamärk on iga märk, mis pannakse kaupadele nende eraldamiseks teistest kaupadest. Kaubamärkide eesmärgiks on võimaldada teatud kauba eri liigi kerge mat eraldamist teistest, millel on suur majanduslik

tähtsus, kui kaup evib eriliselt laialdast levikut, millele vastavalt tekib võistlejate poolt püüe mineva kauba asemel levitada oma sellega sarnast toodet. Kaubamärgi kaudu saavutatakse ka ostja huvide kaitset, et tema saaks tuttavat kaupa, mitte järelaimatut; samuti ka kaupmehe huvi alalhoidu, kes teatud kaubaliigile on suutnud anda hoole ja vaevaga häid omadusi ja saavutanud sellele kaubale hea mineku. Meie kehtivas õiguses kaubamärkide kaitse aluseks on Töönduse seadus (VSK XI k., II j. §§ 124 - 146 ja sellehilisemad muudatused.)

Vormaalne kaubamärkide õigus saab areneda ainult lubatava võistluse piirides, formaalne õigus ei või soodustada ega kaitset pakkuda lubamatulle toimingule. Rikub kaubamärgi kasutamine häid kombeid, siis võidakse nõuda kaitseõiguse tühistamist.

Iga kaubamärgiõiguse eeskirja kõrval seisab võistlusõiguse kitsendav tingimus. Võistlusõigus on kõrgem õigus ja sageli selle eeskirjade ees formaalõiguse eeskirjad peavad taganema. Tülivahekordade lahendamisel ei oma tähtsust asjaolu, kas kaubamärgi registrija juba oma märgi teatamisel teadis, et ta satub teise kasutuspiirkonda, jätkub, kui ta sellest sai teada hiljem. On mingi märk teatava ettevõtte tunnusena läbikäimises omandanud populaarsuse, siis ka teist liiki kaupa valmistava ettevõtte omanik ei või seda märki võtta kasutusse oma kauba märgina, kuna publik võiks arvata nagu märgi kasutaja ettevõtte laiendaks oma tegevust. (Publiku eksiteeleviimine).

Kaubamärgi registrimise korral annab Patendiamet välja töösturile või kaupmehele tunnistuse, mis selles määratud tähtajal annab omanikule ainuõiguse kasutada registritud kaubamärki tema kaupadel, nende pakendel, hinnakirjadel ja plankettidel ükskõik missuguses värvingus. Kaubamärgi registrimine loob absoluutse õiguse igauhe vastu, analoogiliselt omandusõigusele.

VII Petlik reklaam, kus kaupade või kaubandusliku jõudluse üleskiitmisel publik võidakse viia eksiteele, rikub § 1 eeskirju, nii et §§ 2 ja 3 erieeskirju osutub vajalikuks hulkatõmmata ainult objektiivse ebatõelise puhul.

Kui eelneva selgituseta ostjat ostu juures tüsatakse, siis tulevad § 1 eeskirjad kohaldamisele. Näiteks, keegi nõuab kaupluses teatavat sorti margariini, kaupmees lähema seletuseta annab teise sordi.

Pildireklaami järgiaimamine tuleb § 1 rikkumisena kõnesse. Eksiteeleiviiva, järgiaimatud reklaamiga ei või konkurentstoodet kiita, kuna publik vaatleb reklaampilte ainult pealiskaudselt.

VIII Ostjate ärakiskumine võistlejalt on endast lubatav, kuid seõlel on oma ppirid. Nii plaanikindel võistleja ostjaskonna haaramine võib kujuneda kombevastaseks. Teenija, kes kavatseb hakata kauplema iseseisvalt töötab oma peremehe ostjaskonnas, et need tulevikus hakkaksid temalt ostma. Keegi pakub ennast firmale esindajaks, et ainult ostjaskonna nimekirju kätte saada, et siis nende hulgas oma huvides tegutseda.

IX Võõraste teenijate ärakiskumine on plaanikindluse puhul kombevastane. Lubamatu eesmärk peitub kavatsuses ärameelitatud teenijaid kasutada võistluses nende senise peremehe vastu. On lubamatu teenijate ärameelitamisega kõigutada võistleja äri põhialuseid. Heade kommehete vastu käib võõra teenija kallutamine, et see enne lepingumurdmist katsuks võimalikult kõigi võõra äri üksikasjadega tutvuda. Kahe peremehe teenimine reeglipäraselt on kombevastane, kuna sellisel juhul teenija võib liiga kergesti ärisaladusi võõrale avaldada.

X Hinnakokkulepped võidakse sõlmida selleks, et teatavaist minimaalhindadest kinni peetaks. Kuid plaanikindel allahinna pakkumine ka ilma hinnapidamise kokkuleppeta võib omõõa kombevastane. Põhimõttelikult iga allahinnapakumine on lubatav, mõjugu see konkurendile kui raskelt tahes. Seisab ju võistlus peamiselt selles, et olla jõudlusvõimelisem konkurendist. Pakub aga keegi turuhinnast plaanikindlalt odavamalt hüljates iga mõistliku hinnakalkulatsiooni, et aga müüa odavamalt kui konkurent, siis ta kutsub sellega esile hädaohtliku eksiarusaamise. Praktikas tuleb ette juhuseid, kus esemeid ostetakse sisse, näiteks, 75 sendiga, kuid müüakse edasi 50 sendiga. Ei ole tarvilik selgitada, milliseil põhjuseil toimub allapakkumine. See võib olla põhjendatud omapärasest reklaamist, sensatsioonihimust jne. Kellegil ei ole õigust äratada eksiarvamist, mis teise kulul kutsub läbikäimises esile segadusi. Süstemaatiline hinna allapakkumine eesmärgiga võistleja äri hävitada on kombevastane. Ainus juhuse, kus selline kavakindel hinnarikkumine on lubatav, on see kaitsevahendina, kus juures on tähtsusetu, kas kallaletung, mille vastu ennast kaitsetakse, on õigusevastane või mitte.

Selle küsimuse otsustamisel on, nagu ikka, mõõduandev teo üldiseloom kõrvalasjaolude raamistikus.

Standartartiklite hinnarikkumine võib olla kombevastane. "Hinnarikkumine" on kauba, mille jaemüügihinna tootja on siduvalt kindlaks määranud, müümine ettekirjutatust madalama hinnaga, ja seda võistluse otstarbel. Standartartiklite all tuleb mõista kaupa, millist vabrikant reeglipäraselt ühetaolisel viisil, headuses ja välimuses valmistab. Sellised kaubad kannavad oma hinda - olgu see kindlaks määratud toormaterjali tootva või toormaterjali ümbertöötava vabrikanäi poolt - teataval määral tunnusmärgina ja olulise omadusena. Publik teab selliseid hindu täpselt. Kui selliseid hindu plaanikindlalt rikutakse allapakkumisega, siis on siin reeglipäraselt tegemist lubamatu toiminguga, nimelt kombevastase ostjaskonna juurdemeelitamisega, kui võrd müüja teab, et vabrikant sellist kaupa turustab ühtlushinnaga ja teostab valvet oma hinnasüsteemi säilitamiseks. Allahinnapakkumisest võiks publik mõista, et kõik hinnad selles äris on eriliselt odavad ja et võistlejad võtavad õigustamatult kõrget hinda. Need, kelle ärirüht on sellisel viisil lükatud ebasoodsasse valgusse, aga ei tohi standartartikleid odavamalt müüa, nad ei või oma võistlejale vastata samaga, müües omakorda sama kauba eriti odavalt. Standartkauba hinnasolkija seega eksitab läbikäimist, kahjustab lubamatul viisil võistlejaid ja vabrikanti, kellele oma hinnata seme eeskirjad on olulise tähtsusega. Et teised kaupmehed samuti hindu solgivad, ei õigusta hinnarikkumise pärast vastutusele võetu toiminguid. Samad põhimõtted maksavad ka hulgi kaupmeeste hinnasolkimise kohta.

Rabattid ja pealekaubaandmine sarnanevad hinnaallapakkumisele. Sama maksab ka muude taoliste hinnaalanduste kohta, näiteks, preemia lubamine ostjaile ostuläbikäigult. Siin peab kaupmees, kes läbikäigupreemiaid maksab, standarttooted arvest välja jätma. Õigusjärglased (esindaja, konkursivalitseja) peavad hinnasiduvusest kinnipidama, olgu hinnapidamise kohustus neile teada, või hiljem teatavaks saanud. Erilistes olukordades hinnaallapakkumine ei ole kombevastane. Näiteks, ei ole mõeldav hinnapidamine konkurssmassi likvideerimisel või sundtäite teostamisel.

Rikutakse salateel saadud standartkauba hindu, siis juba hankimisviisi lubamatuses peitub kombevastatus. Salateel muretsemiseks tuleb pidada juhust, kus hinnasolkija, kellele vabrik on keeldunud müümast, kauba muretseb mõne teise isiku käest või kaudu.

Ka mitte-standartkaupade hinna plaanikindel allapakkumine võib tulla kõnesse kombevastasena publiku juurdemeelitamisena.

Leppemurre esineb, kui allahinna pakutav kaup on pärit vabrikust, kes oma kaupa müüb - olgu suulise või kirjaliku - kohustuse vastu, et määratud jaemüügihindadest peetakse kinni. Sellise leppemurde kavakindel ärakasutamine on ebamoraalne. Leppelisele kohustusele plaanikindel vastutöötamine, mis on suunatud ostjaskonnale juurdemeelitamisele leppetruu võistleja kahjustamise teel, ei sobi lubatava ärilise läbikäimise põhimõtetega ja on sellepärast reeglipäraselt kombevastane, olgu ainult siis, kui lepe iseendast terves ulatuses või osaliselt ei ole kooskõlas heade kommetega.

Vaikiv nõusolek ilma reverss-süsteemita tuleb pidada toiminuks, kui hinnakirjad, tellimiskoopiad ja arved vabrikandilt sisaldavad detailhinnapidamise tingimuse. Kes selliste hinnakirjade alusel tellib või saab tellimiskinnituse vastava märkusega, see seob end vaikides jaemüügihinnaga, milliste rikkumine viib varemähendatud järeldusteni.

XI Ärisaladuste kasutamine on ilma pikemata kombevastane. Ka teenistusest vabanenud teenijad on kohustatud ärisaladustest vaikima. Plaanikindlus, milliselt vabanenud teenija oma senisele peremehele teeb konkurentsi, rikub § 1 eeskirju, kui ka üksikud toimingud omaette võiksid olla lubatavad. Kogemused ja võimed, mis teenistusvahekorra tõttu on omandatud, ei ole ärisaladuste objektiks. Kui teenija saladuse on saanud teada mitteseadusepärasel teel, siis juba see üksi põhjustab § 1 kaitse.

4. Kõlvatu reklaam.

"§ 2. Isikult, kes avalikult andis või levitas oma või teise isiku ettevõtte kohta ebaõiget teadet, mis hariliku tähelepanelikkuse juures võib tekitada eriti soodsa pakkumise mulje, võidakse nõuda, et ta loobuks avaldamast või levitamast seda teadet.

Eriti kuuluvad eelmises lõikes ettenähtud teadete hulka teated kaupade omaduse, valmistamisviisi, hinna, kalkulatsioonide, muretsemisviisi, produktsiooni- või ärimeetodite, auhindamiste, äri vanuse või suuruse, müügi põhjuste ja tagavarade suuruse või seisukorra, ettevõtte eesõiguste, ta varandusliku või krediidi seisukorra, ta isikuliste vahekordade või isikulise koosseisu kohta.

Teate all mõeldakse ka kujutusi, etendusi ja muid vahendeid, mis võivad asendada suusõnalisi või kirjalikke teateid.

Avalikuks teate andmiseks loetakse ka teate avaldamine laiemale ringkonnale, nagu ärisildi, äriringkirja, hinnakirja, arve, kaaskirja või kauba pealkirja kaudu.

Kui teate andja või levitaja teadis või pidi teadma, et ebaõige teade võib viia eksiarvamusele ja tuua soodustust tema oma või teise isiku ettevõttele, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu."

"§ 3. Kui ebaõige teade on avaldatud trükitootes, võidakse nõuda kahjutasu ka teate autorilt ja isikult, kes andsid välja või levitasid trükitoodet, kui need isikud teadsid või pidid teadma, et teade võib viia eksiarvamusele ja seega kellegi võistleja kahjuks soodustada teist võistlejat. Tähenstatud teate avaldamise eest perioodilises trükitootes vastutab ka vastutav toimetaja.

Teate autoriks loetakse isik, kes trükis avaldamise otstarbel koostas teate või tellis teate avaldatud kujul, või andis sõnumi, mida kasutati teateks.

Eelmiste lõigete eeskirjad kohaldatakse vastavalt ka teatele, mis antakse edasi valguse- või hääleraklaami abil."

"§ 21. Süüdlast selles, et ta eksiarvamusele viimise otstarbel avalikult andis või levitas oma või teise isiku ettevõtte kohta teadvalt ebaõiget teadet, mis hariliku tähelepanelikkuse juures võib tekitada eriti soodsa pakkumise mulje, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu."

Saksa WETTBG § 3. - Ebaõige reklaam.

"Kes avalikkudes kuulutustes või teadaannetes, mis on määratud suuremale hulgale isikuile, ärilistest suhetest, eriti kaupade või kaubanduslike jõudluste omadustest, päritolust, valmistamisviisist või hinnakalkulatsioonist, kaupade saamise viisist või saamise allikast, jooniste valdusesolekust, müügi põhjusest või eesmärgist või tagavarade hulgast annab ebaõigeid teateid, mis võivad tekitada eriti soodsa pakkumise mulje, sellelt võidakse nõuda loobumist ebaõigete teadete andmisest."

Saksa WettbG § 4 - Petlik reklaam.

"Kes kavatsusega kutsuda esile eriti soodsa pakkumise muljet, avalikkudes kuulutustes või teadaannetes, mis on määratud suuremale hulgale isikuile, ärilistest suhetest, eriti kaupade või kaubanduslike jõudluste omadustest, päritolust, valmistamisviisist või hinnakalkulatsioonist, kaupade saamise viisist või saamise allikaist, jooniste valdusesolekust, müügi põhjustest või eesmärgist või tagavarade hulgast, teadlikult ebaõigeid ja eksiteeleviimiseks määratud andmeid avaldab, karistatakse vangistusega kuni 1 aasta ja rahatrahviga või ühega neist karistustist.

Teatatakse esimeses lõikes tähendatud ebaõiged andmed ärilises ettevõttes teenija või voliniku poolt, siis on ettevõttepidaja või juhataja teenija või voliniku kõrval karistatav, kui toiming sündis tema teadmisel."

Saksa WettbG § 5. - Liigimärgistused. Piltlikud kujutused.

"Nimetuste tarvitamine, mis ärilises läbikäimises kasutatakse teatud kaupade või kaubanduslike jõudluste märgistamiseks, nende päritolu tähistamiseta, ei allu §§ 3 ja 4 eeskirjadele.

§§ 3 ja 4 eeskirjade mõttes seal märgitud andmetega tuleb samastada piltlikke kujutusi ja muid etendusid, millised on arvestatud ja määratud selliste

andmete asendamiseks."

§ 2 on sihitud kõlvatu reklaami vastu. Ka teiste riikide vastavad seadused on kõlvatu reklaami seadnud oma eriosa etteotsa (Saksa, end. Austria, Ungari, Tšehho-Slovakkia, Läti), põhjustatuna asjaolust, et kõlvatu reklaam võistluse alal on kõige sagedamini esinev väärnähe ja et reklaam puudutab ärielu tähtsaimat külge.

§ 2 esimene lõige käsitab ebaõiget reklaami, milline hariliku tähelepanelikkuse juures võib tekitada eriti soodsa pakkumise mulje. WettbG eeskirjadest § 3 omad vastavad selle lõike mõttele. § 2 teine, kolmas ja neljas lõige seletavad lähemalt, mis esimeses lõikes tähendatud teate all tuleb mõista. Kolmandale lõikele analoogiline seletus Saksa WettbG leidub viimase § 5-da teises lõikes. § 2 viimase lõike mõttele Saksa seaduses vastab § 4-as. See viimane ühtlasi sisaldab meie seaduse § 21 leiduva kriminaalõigusliku sanktsiooni, olgu küll tunduvalt karmima, kui meie seaduses on ettenähtud. Meie seaduse § 3-le taoline eeskiri Saksa WettbG'is leidub § 13 teises lõikes, kus öeldakse: "Seadusevastasest tegevusest tekkinud kahjude tasumiseks on kohustatud: 1. kes § 3 ettenähtud juhul teadis või pidi teadma tema poolt antud andmete tõeale mittevastavust. Perioodiliste trükiteodete toimetajate, väljaandjate, trükkijate või levitajate vastu võib tõsta kahjutasunõudmise ainult siis, kui need andmete tõealmittevastavusest teadsid."

§§ 2 ja 3 ning § 21 võistleja kaitsemise kõrval peavad kaubandusliku läbikäimise hoidma puhta ka publiku huvides.

Võõra kauba mahategemine võib kujuneda nii § 7 (milles kõneldakse mahategemise teadete andmisest) kui ka §§ 2, 3 ja 21 normide rikkumiseks.

§§ 2, 3 ja 21 kõnelevad teate andmisest või levitamisest avalikult. Millal teate levitamine on avalik ja millal see ei toimu avalikult? Kui teadet antakse edasi vahettegemata igale vastujuhtuvale isikule, siis sellises toimingus on tegemist avaliku teadaandega. Kui teadet antakse või levitatakse piiratud ja valitud isikute ringis, siis ei ole tegemist avaliku teadaandega. Antakse aga teade piiratud isikute ringile eesmärgiga, et need seda teadet omakorda edasilevitaksid, siis selline teateandmine muutub avalikuks. Kui mingit kirjutust, milline on olemas, ainult ühes eksemplaris, saadetakse kellegile ja nõutakse temalt tagasi, et uuesti

kellegile teisele edasisaata, siis teate saajate ring muutub piiramatuks ja teade avalikult levitatavaks. Kas teate andmine või saatmine toimub vastava järgiküsimise peale või ilma selleta, see asja ei muuda.

Pöörduakse ajalehekuulutuses mingi seltsingu liikmete poole, siis selline teade on avalik, sest teadet võidakse lugeda ka seltsingusse mittekuuluvate isikute poolt. Avalikuks teate andmiseks loetakse ka teate avaldamine ärisildi, äriringkirja, hinnakirja, arve, kaaskirja ja kauba pealkirja kaudu. Ka firma või kaubamärk võib esineda avaliku teatena, samuti vabriku aadress aadressraamatus, ülesvõtete väljapanemine, pealkirjad äriautol, jalgrattal või vankril. Kõnesse tulevad ka etiketid, kus juures ei ole sugugi vajalik, et etiketiga varustatud ese pandaks välja kõigile nähtavasse kohta, näiteks vaateaknale. Aitab, kui etikette muretsetakse suuremal hulgal ja kaup nendega varustatult lastakse liikvele.

Teate vorm ei ole oluline. Kirjaliku teate vääriline on ka suuline teade või koguni teate edasiandmine grimassi abil. Ka teatavat toimingut võib võtta teatena. Piltlik kujutus, etendus ja muud vahendid võivad asendada suusõnalikke või kirjalikke teateid.

Võõra teate levitamine on samahea, kui oma teate avaldamine.

Reklaam toimub teadete läbi. §§ 2, 3 ja 21 kõnelevad ebaõigest teatest. Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõu § 2 võimaldas tunnistada kõlvatute reklaamiks teated, mis hariliku tähelepanelikkuse juures võivad viia eksiarvamusele. Üldkomisjon pidas tarvilikuks nõuda, et teade peab olema ebaõige. See nõue on ka seaduses jäänud.

Võrreldes teiste riikide seadusi näeme, et teate ebaõigsust eeldavad ka Saksa ja end. Austria seadused. Kuid nii end. Austria kui ka Saksa kohtupraktika tõlgitseb järjekindlalt, et sõnaga "ebaõige" pole mõeldud midagi muud, kui seda, et teade võib, arvestades asjaomase ringkonna arusaamisi, viia eksiarvamusele. Tähen-dab end. Austria ja Saksa seadustele praktikaga antud mõtte järgi ei nõua seadus objektiivset ebatõelikkust (valet), vaid subjektiivset ebatõelikkust arusaamist, mis teade võib tekitada. Selle juures ei ole teate sõnastus alati otsustava tähtsusega, vaid otsustav on ennemini üldmulje, mis teade tarvitajaskonnas tekitab. Ka sisult õige teade võib tekitada ebaõige kujutluse asjaoludest. (Üldkomisjoni seletuskiri).

Väga oluline on publiku arusaamine, ja just sellise ringi vaatlemisviis, kelle poole teatega pöörduakse.

Kohtunik peab oma üldiseid elukogemusi arvesse võttes panema tähele asjaosalise publiku hariduslikku taset ja kujutlemisvõimet ja silmaspidama, et teadaande taga seisvad ärivahekorrad publikule reeglipärast on tunamatu. Kohtulikult juurdusel selgunud tõelised asjaolud ei või teate üle otsustamisele mingit mõju avaldada. Tähtis on ainult, et teade oleks ebaõige ja et see võib tekitada eriti soodsa pakkumise mulje. Kogenud publiku vaatlusviis mulje saamise mõttes ei või teate mõtte üle otsustamisel arvesse tulla, kui see teade on määratud kogu publikule. Õigem on võtta aluseks kogunenud publiku arusaamine. Mõõduandev on kõnesse tuleva publiku keskmine arusaamine. Ei ole otsustav, mida üksikud on mõelnud, mõõduandev on normaalne mõtlemisviis. Teadaande esitaja kutsekaaslaste (kaupmehed, allkaupmehed ja vabrikandid) vaade on mõõduandev ainult sellise teate kohta, millisega pöördatakse nendetaluiste poole. Pöördatakse tarvitajaskonna poole, siis eelpool tähendatud kutseliste tegelaste arusaamine ei või olla mõõduandev. Avalikult levitatava teate üle otsustamisel tuleb pidada silmas mittetähelepanelikku lugejat ja tema arusaamist. Peame teadma, et mitte individuaalselt hea arusaamisega ja suure tähelepanelikkusega ei saa arvestada, vaid peamiselt just suure publiku pealiskaudse vaatlusviisiga. Teates avaldatud andmed tuleb käsitada üldmõju seisukohalt. Otsustava tähtsusega on asjaolu, kas teade tervikuna tekitab ebaõige kujutluse, olgu ka selle üksikud osad, kui neid vaadelda omaette, paikapidavad. Ka teate väline ülesehitus võib olla tähtis. Eeltoodu ei tähenda, et teate üksikosades ebaõiged andmed oleks lubatavad. Kõnesolevad eeskirjad ei salli ka selliseid kõrvalasjaoludes ebaõigeid andmeid. Kui trükitoote üks osa sisaldab teadet, mis tekitab ebaõige kujutluse, siis kaabealune ei päästa end selektusega, et trükitoote teine osa kõrvaldab võimalikud kahtlused. Teate avaldamise aeg võib endast õiged andmed teha ebaõigeiks. Näiteks, plakaat teatega "14 odavat päeva" jäetakse pärast väljamüüki vaateaknale. Puht abstraktne teate tõlevastavus ei kõrvalda igakord ebaõige mulje tekkimise võimalust. Päritolumärgistuse kasutamine, olgu see ka abstraktselt õige, võib esineda ebaõige teatena, kui kõnesolevat sõna ühtlasi kasutatakse kvaliteedimärgistusena.

Teadaande lööksõnade väljatõstmise viisile tuleb pöörata suurt tähelepanu. Publik loeb teadaandest tavaliselt väljapaistvaid osi. Kui teksti üldine sisu ei vasta väljatõstetud lööksõna tähendusele, siis on meil tegemist ebaõige teatega. Eriti plakaatide ja etiket-

tide juures on lõõksõnad olulise tähtsusega. Nende ole-
musepärane on, et üksikute sõnadega püütakse lugejat
haarata. Kogemustekohaselt publik piirdubki plakaati-
delt esiletõstetud sõnade lugemisega. Plakaatide asu-
kohad tänavail ja ärides sageli ei võimaldagi kogu
teksti läbilugemist.

Edasi § 2 kõneleb ebaõigest teatest, mis võib teki-
tada eriti soodsa pakkumise mulje. Piisab sellest, et
"ebaõige teade" tekitab mulje eriti soodsast pakkumi-
sest. Mis edasi juhtub, ei ole enam niivõrd tähtis.
Kõnesse tuleb arusaamine, milliselt asjaosalised rin-
gid mõistavad pakkumise paremusi enne kiidetava kau-
ba omaduste tundmaõppimist. Hoopis tähtsusetu on, kas
pakkumine tõepoolest on soodus. Eriti soodsa pakkumi-
se mulje ei pruugi olla sugugi ebaõige. Üldkomisjoni
seletuskirjas öeldakse: "Käesoleva paragraafi kohalda-
miseks ei ole nõuetav, et avaldatud mulje oleks täitsa
vale, reklaam võib ka soodsa pakkumise juures osutada
kõlvatuks, kui ta tekitab eriti soodsa pakkumise mulje,
tõstes ettevõtte tarvitajaskonna silmade ees esile.
Samuti pole tähtis, kas teade on tõesti petlik; ka
seesugused ebaõiged teated, mille kohta võib öelda, et
lähema ja asjatundliku vaatluse juures nad ei suuda
petta, võivad osutada kõlvatuks käesoleva paragraafi
mõttes, kui teade võib hariliku tähelepanelikkuse
juures tekitada eriti soodsa pakkumise mulje. Ka ei
ole tähtis, et teade oleks oma petliku eesmärgi saavu-
tanud, sest reklaam osutub kõlvatuks, kui ta võib viia
eksiarvamusele."

Millise ulatusega on mõiste "eriti soodus" ? Eriti
soodus tähendab seda, et pakkumine oma sisult on soodus
ja vastab tõele. Ostuhuvi äratamine ei pea toimuma
ebaõigete, kaubale mittevastavate, omaduste üleskiitmi-
suga, vaid ainult tõeliselt olevate paremuste esile-
tõstmisega. Paremusel, millisel jõudlusel on, peavad tea-
ted või andmed neist tõeliselt katma. Esiletõstetud
paremusel peavad kaubal või jõudlusel tõeliselt olema.

Teade peab võima tekitada erilise soodsa pakkumise
mulje. See tingimus polnud väljendatud Vabariigi Valt-
suse eelnõus, mis Tšehho-Slovakkia seaduse eeskujul pani
pearõhu teate lõppmõjule: "võib teiste võistlejate kah-
juks tuua ettevõttele mingi soodustuse võistlusel."

Nii Saksa kui ka end. Austria seadused asuvad seisuko-
hal, et teade peab avaldama eriti soodsa pakkumise mulje.
Sama on ka läti seaduse seisukoht.

Mõiste eriti on veniv ja muutlik, olenedes igasugus-
test asjaoludest, eestkätt kohtu praktika suhtumisest

kõlvatusse võistlusse. Mida rohkem võistlusmoraali nõuded tõusid, mida raskemaks muutus majanduslik võitlus, seda vähem hakati Saksas ja end. Austria praktikas seda sõna "eriti" rõhutama ja seda enam kaldus kohus kõlvatut reklaami tõlgitsema samas mõttes, nagu seda väljendab Tšehho-Slovakkia seadus.

Meil, kus seni seaduse eeskirjad kõlvatu reklaami kohta puudusid, võiks tunduda liig järsu muutusena, kui meie korruga omaks võtaks Tšehho-Slovakkia - olgugi loogiliselt õigema - kuid avarasisulisema eeskirja, mida mõni kohus võiks liig karmilt tõlgitseda. Sellepärast pidas üldkomisjon vajalikuks täiendada § 2-st sellega, et teade peab tekitama eriti soodsa pakkumise mulje, eeldades, et võistlusmoraali nõuete arenguga kohutapraktika saab ikka vähem rõhutama seda tingimust. (Üldkomisjoni seletuskiri.).

Pakkumine ei ole üksi ~~§ 2-st~~ müügipakkumine, vaid ka sisseostupakkumine.

Kõnesoleva ostjateringi arusaamine otsustab, kas teade on võimeline eriti soodsa pakkumise mulje esilekutsumiseks. Tuleb selgitada, kas on tegemist teatega, millele läbikäimises saab tähtsust omistada, mis seega on võimeline ostjateringi otsuse mõjustamiseks. Selle küsimuse otsustamisel tuleb võtta arvesse üldsuse harjumusi ja isegi teatavaid eelarvamusi.

Piisab, kui ühes osas publikus tekib ettekujutus soodsast pakkumisest, kuivõrd ei ole võimalik tõestada, et see osa publikust on liig väikene ja seega tema arvamus väga tühise tähtsusega.

Mulje võib tekkida mingisugustest eelistustest (tõelistest või oletatavaist). Ei ole sugugi vajalik seda muljet siduda hinnatasemega. Eriti on võimeline mulje tekitamiseks kauba omaduste üleskiitmine, samuti ka osutamine päritolule või kauba menukusele, või tähelepanujuhtimine asutajate isiklikele eriomadustele. Osutamine valmisolevaile tagavaradele tähendab suure läbikäigu esiletõstmist ja sellega äri erilise jõudlusevõime allakriipsutamist. Näiteks, reklaamis kiidetakse, et 1000 paari saapaid seisab valmis ostjate teenimiseks, tõeliselt leidub äri laos ainult 600 paari. Selles leidub §§ 2, 3 ja 21 eeskirjade rikkumist.

§ 2 lõige 2 loetleb näitlikult teateid, mille vastu esimene lõige on sihitud. Nagu sellest loendusest nähtub langevad need teated oma objekti poolest järgmistesse põhi gruppidesse:

- a) teated, mis puutuvad ettevõtte kaupadesse (nende omadusse, muretsemisse, hinna kalkulatsioonidesse,

kaupade auhindamisse);

b) teated, mis puutuvad vahenditult ettevõttesse kui tervikusse või tema tegevusse (ettevõtte eesõigustesse, ikka ja suurusse, ettevõtte üldise tegevuse auhindamisse, turustamise meetoditesse, varanduse ja krediidi oludesse) ja

c) teated, mis puutuvad ettevõtte isiklikkudesse suhetesse ning tema isiklikku koosseisu (ettevõtte omaniku ja juhataja soliidusse, teenijate korralikkusse ja tublidusse).

Antud loendus ei ole lõplik, kuid võib öelda, et see märgib kõik need objektide grupid, mille kohta avaldatud teateid võib lugeda ettevõttesse puutuvaiks. (Üldkom. sel-tuskiri.).

Andmed äri vanuse kohta peavad olema karmilt õiged. Äri pidaja võib vanuseteates oma eelkäijate aja äri vanuse hulka arvata, kuid võrd majanduslikult äri on kestnud pidevalt ja äri oluline karakter on alalhoidunud. Kuid igasugune eksiteeleviimise võimalus peab olema kindlalt kõrvaldatud. Varem asutamisaasta märkimisega ei või tekitada ebaõiget muljet äri erilisest püsivusest.

Kiitlemine patendiga või patendikaitsega on §§ 2, 3 ja 21 eeskirjade vastane, kuid võrd selline kiitlemine võib kutsuda esile mulje eriti soodsast pakkumisest. Kui mingi töövõte on patenditud, siis töoteid, mille juures seda töövõtet kasutatakse, ei või reklaamida patendituiks. On ainult kaubamärk kaitstud, siis ei või kauba kohta tarvitada väljendust "patendiga kaitstud". Kui ainult üks osa mingist esemest on patenditud, siis oleneb selle osa tähtsusest, kas kogu eseme kohta võib tarvitada "patenditud" või mitte.

Mõiste omadus haarab kõik iseäralsused, mis kauba väärtuse esiletoomisel tulevad kõnesse. Mineraalvett kunstliku lisandiga ei või nimetada naturaalseks. Vabaks kaamelikarvadest võib nimetada ainult sellist vaipa, mis koosneb ainult kaamelikarvadest. Puuvilja veini ei või ristida sektiks.

Kauba päritolu ei või teates märkida ebaõigelt. Kauba välismaisele päritolule võib ainult siis osutada, kui see kaup tõesti on välismaalt pärit. Kui kaup on valmistatud välismaise ettevõtte kohapealses osakonnas, siis seda peab teates selgelt avaldama.

Valmistamisviisina ei või natuurveini asemel teatada kunstveini, käsitöö asemel vabrikutoodeid ja ümberpöörduvalt.

Hinnakalkulatsiooni teatamine ei või olla ebaõige. Vaateaknale ei või asetada odavamaid hindu, kui müügi juures tegelikult arvesse pannakse.

"Vabrikuhinna" all tavalises kõnekeeles mõistetakse hinda, millega vabrik oma tooteid müüb kaupmehele. On vabrikul oma müügipunkt, siis selle ärikulud, mis tavaliselt hinnale tulevad juurdearvata ei ole vabriku kulud. Sellepärast vabrikant ei või teatada, et tema müügipunktis kaupa müüakse vabrikuhinnaga. "Omahinna" all ei tule mõista hinda, mis kaupmeest kauba eest on maksnud, vaid sellele tulevad arvata juurde vedu, tollikulud jne. Ei tule aga arvesse ärikulud, palgad, üürid. Viimaste lisanditega publik omahinda ei mõtle.

Kaubaks (kaubanduslikuks jõudluseks) tuleb pidada kõike, mis võib olla kaubanduse objektiks ja mis mahub "kaubandusliku" mõiste alla, olgu kehalised või vaimlised tooted, nagu leidused, kunstilised või teaduslikud teosed jne., ka maaomandid ja hüpoteegid. Ka elektri-vool on kaup. Ainult saadavaloleva kauba kohta käivad teated käivad §§ 2, 3 ja 21 eeskirjade alla. Kuid ka varem müüdüd kauba kohta käivad ebaõiged teated, kui neid käsitletakse teatena müügiloleva kauba omaduste kohta, langevad kõnesoleva § keelu alla.

Muretsemisviisi kohta ei ole ebaõiged teated lubatavad. Seletus, et kaup on muretsetud vabrikulaost on ebaõige, kui kaupa on toodud kohale ka mujalt.

Auhindamine haarab kõike, mis ettevõttepidajat publiku silmis võib esiletõsta. Kui kauba hindamist asjatundjate poolt üldse ei ole toimunud, siis väljendus "auhinnatud" on ebaõige teade. Ainult see, kes auhindu omab, võib neist publikule teatada. Kui kahest äripidajast üks omab tiitli "diploomitud optik", siis ärisildile ei või märkida "diploomitud optikud". Ettevõttest lahkunud isik ei või ettevõtte auhindamisi kasutada enda kohta, kuigi ettevõtte auhindamine toimus tema teenete tõttu. Kui töõnduslik ettevõtte teatab auhindadest, mis ettevõttepidaja isiklikult on saavutanud, siis selles peitub ebaõige teade.

Kauba tagavarade kohta antavate teadete all tuleb mõista väljendusi "Hulgiladu" ja palju teisi väljendusi, mis käivad müümiseks valmisoleva kauba hulga kohta. Äraantud tellimist võib võtta kauba tagavarana, kuigi see kaup on veel vabriku laos. Publikule on tähtis kas teate andja on võimeline lubatud kaupa muretsema. Teade ei ole ebaõige, kui kohene muretsemine on võimalik.

Kui levitatakse ebaõiget teadet, siis § 2 alusel võidakse nõuda, et loobutaks avaldamast või levitamast sellist teadet. Kui aga teate andja või levitaja teadis või pidi teadma, et ebaõige teade võib viia eksiarvamusele ja tuua soodustust tema või teise isiku ettevõttele

tele, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu. Kaebaja peab tõendama, et teade on ebaõige, kui ka näitama, et teate tagajärjeks on eriti soodsa pakkumise mulje. Loobumist võivad nõuda iga võistleja kui ka asutis, selts või ühing § 12 kohaselt.

Väljendus "pidi teadma" tähendab mitteteadmist ettevõttevaatamusest, s.t. kui läbikäimises vajalik hoolsus on silmast lastud. Kui loobumisenõue on esitatud ja kaebalune ebaõiget teadet edasi levitab, siis ta toimib teadlikult.

Äripidaja on kohustatud valvama ja juhtima eriti oma teenijaid ja volinikke. Kui reklaami ebaõigsus on sõltuv publiku arusaamisest, siis äripidaja on kohustatud seda arusaamist proovima, ka siis kui reklaami tegijaks on keegi vastutavaist teenijaist või volinikest. Piisab kahjutasunõude konstrueerimisel äripidaja vastu sellest, et tema teatava arusaamise võimalusega publikult arvestas.

KVVVS § 2 kolmas lõige ütleb, et: "Teate all mõeldakse ka kujutusi, etendusi ja muid vahendeid, mis võivad asendada suusõnalisi või kirjalikke teateid." WettbG analoogilised eeskirjad leiduvad § 5-das: "§§ 3 ja 4 eeskirjade mõttes seal märgitud andmetega tuleb samastada piltlikke kujutusi ja muid etendusi, millised on arvestatud ja määratud selliste andmete asendamiseks."

Teate edasiandmine kujutuse teel võib toimuda joonistuse, kujuraide, arhitektuuri abil ja ka sisselõikamise näol fonograafi rullile. Siia kuuluvad eriti vaateaknale väljapandud kujutused tööriistadest (mis peab tähendama, et selliseid ettevõttes kasutatakse), või vabrikut kujutav plaan, mis peab meenutama vabrikulist ettevõtet. Siia kuulub ka prospekti levitamine, milles leiduvad masinate kujutused, kuigi prospekti väljaannud firma selliseid masinaid ei oma. Ebaõiges kujutuses (teates) peitub eksiteeleviimise kavatsus, kuna publik usub, et teate edasiandja viimistletud vahendite abil valmistab eriti head kaupa.

Avalikuks teate andmiseks loetakse ka teate avaldamine laiemale ringkonnale, nagu ärisildi, äri-ringkirja, hinnakirja, arve, kaaskirja või kauba pealkirja kaudu. Praktikas tuleb sageli ette äri- või tööndusruumide kujutamine arveil, kirjapabereil ja muudel äridokumentidel, millised võivad anda vale ettekujutuse ettevõtte ulatusest. Näiteks, kasutatakse vabrikahoone kujutust, kuigi omatakse ainult müügiladu. Sageli kujutatakse ühes ka naaberhooneid, nii et ettevõtte näib hoopis suuremana, kui ta tõelikult on. Äriruumide piltlik kujutus ei tohi

oluliselt lahku minna tõelikkusest, kuigi tühised kõrvalekaldumised ja ilustamised endast ei kujuta kõlvatust.

Etenduste all tuleb mõista iga väljaspoole mõjuvat teadaandmist, mis mõtteid toob esile silmapaistval viisil. Näiteks, kodumaiste toodete müümine teenijate poolt välismaiste tunnustega riietuses, või äri leinamärkides hoidmine mulje tekitamiseks nagu toimuks müük asetleidnud surmajuhtumi tõttu. Siia kuulub ka üksikute sõnade väljatõstmine tekstis, kuigi need selles erilist tähendust ei oma, näiteks "konkurss", "väljamüük" j.t., või "50% rabatti", kusjuures selle eelmäiv "kuni" on trükitud väga väikese kirjaga silmatorkamatult.

Kui vaateaknale kaup välja pannakse, siis publikult mõistetakse, et see on müüdav, see ei või kuuluda kolmandale ja ei või olla mittemüüdav.

KVVVS § 3 kõneleb kõlvatust reklaamist, mis on avaldatud trükitooteis. Arvestades erilist tähtsust, mis trükitooted ärilise võistluse alal omavad, peab seadus eraldi normeerima reklaami, mis toimub trükitoodete kaudu ja võtma tarvitusele erilised abinõud korreksete võistlejate kaitseks trükitoodete kaudu toimuva kõlvatu reklaami vastu.

Ka selles § on kõnet "ebaõigest" teatest. Selle sõna kohta on maksivad kõik need kaalutlused, mis on juba esile toodud § 2 juures, kuna käesolev § on sõltuv § 2 tekstist.

Trükitoote mõiste annab "Trükiseaduse" (RT nr. 42-1938.) § 2: "Trükitoodete all mõistetakse käesolevas seaduses trükimasinal või mõnel muul mehaanilisel või keemilisel viisil paljundatud ja avaldamiseks määratud kirjutusi või kujutusi."

Trükitooteis avaldatud ebaõige teate puhul võidakse nõuda kahjutasu teate autorilt ja isikult, kes andsid välja või levitasid trükitoodet, kui need isikud teadsid või pidid teadma, et teade võib viia eksiarvamusele ja seega kellegi võistleja kahjuks soodustada teist võistlejat.

Kui ebaõige teade avaldatakse perioodilises trükitootes, siis peale eelpool loetletud isikute on teate avaldamise eest vastutav ka vastutav toimetaja.

Perioodilise trükitoote all mõistetakse ajalehti ja ajakirju, mis ilmuvad iga kolme kuu või lühema aja tagant (Trükiseaduse § 4). Kõik muud trükitooted loetakse mitteperioodilisteks.

Teate autori mõiste on selgitatud KVVVS § 3 teises lõikes. Autoriks on nimelt isik, kes trükis avaldamise

otstarbel koostas teate või tellis teate avaldatud kujul, või andis sõnumi, mida kasutati teates. Teate autori mõistele on antud niivõrd lai tähendus, et see haarab kõik tähtsamad tegelased teate toimetamisel. Kuid autori mõiste ei eelda, et autor peaks teate seadma avaldamiseks küpsesse kujusse. Autoriks loetakse ka isik, kes tellis teate avaldatud kujul, kuigi teate tegelikuks kokkuseadjaks oli keegi teine isik, kes omalt poolt, võib-olla, andis isegi ideid teate sisu ja kokkuseadmise viisi kohta. Ainult niivõrd, kui teate tellimise juures teate sisu või viimase osad olid jäänud lahti ja hiljem teiste isikute poolt määratud, võib tellija ennast vabandada, näidates isikud, kelle kokkuseada need teate osad on jäänud.

Isikud, kes trükitoodeid levitavad, etendavad teate levinemisel tähtsat osa. Sagedasti aga - perioodiliste trükitoodete suhtes peaaegu alati - juhtub, et trükitoodeid levitajad ei ole üldse teadlikud selles, kas see või teine reklaamteade, mis trükitootes esineb, on õige või mitte. Enamalt jaolt ei teagi nad selle või teise teate olemasolust trükitootes. Ja kuigi nimetatud asjaolud oleks neile juhuslikult teada, tuleb arvestada, et suurema massi trükitoodete levitajaist moodustavad väiksed teenijad või komisjoniäri-, kioskipidajad või lehemüüjad. Muidugi ei ole soovitatav jälitada neid väikesi inimesi, kes trükitoodeid levitamises etendavad ainult ebateadlikku ja alluvat osa. Käesoleva eeskirja jätmist seadusse põhjustas just see asjaolu, et trükitoodeid levitaja võib sagedasti etendada kõlvatu reklaamteate avaldamisel esmajärgulist, vahest isegi peaosat. Kui seadus jätkaks levitaja vabaks vastutusest, siis võidakse korraldada kõlvatut reklaami sihilikult nii, et asja juht ja ainuke vastutusvõimeline isik võtab levitamise töö enese peale, kuna teate autoriks ning väljaandjateks on isikud, kellelt pole võimalik saada mingit kahjutasu.

Kuid ka juhtudel, kus levitaja seesugust peaosat ei etenda, on ta teate avaldamisel niivõrd tähtis ja kaaluv tegur, et oleks ebaõiglane vabastada teda vastutusest, kui ta levitamisele teadis, et teade, mis trükitootes leidub, on ebaõige. (Üldkom. seletusk.).

Vastutus KVVVS § 3 järgi on tingitud asjaolust, et isikud, kes andsid välja või levitasid trükitoodeid teadsid või pidid teadma, et teade võib viia eksiarvamusele ja seega kehtlegi võistleja kahjuks soodustada teist võistlejat. Kas see või teine isik teadis mingit asjaolu, seda on harilikult väga raske tõestada. Hõlpsam on tõestada, et kõikide asjaolude järgi otsustades

mingi fakt ei võinud olla isikule teadmata, vaid ta pidi seda teadma. Sellepärast, ühinedes Vabariigi Valitsuse eelnõuga, üldkomisjon luges selle asjaolu, et keegi pidi teadma, et teade võib viia eksiarvamusele, vastutust tekitavaks, kuigi ei ole tõendatud, et süüdlane tõesti teadis nimetatud asjaolu.

KVVVS § 3 viimane lõige märgib, et eelmiste lõigete eeskirjad kohaldatakse vastavalt ka teatele, mis antakse edasi valguse- või häälereklaami abil. Sedaliiki reklaamivahendite hulka kuuluvad kino, tulekirjad hooneil ja õhus lennukeilt tekitatuina ning raadio.

Võrreldes KVVVS § 21-as (sisaldab kriminaalõigusliku sanktsiooni) kirjeldatud süüteo koosseisu § 2 ettenähtud väärteoga, näeme, et kriminaalselt karistatav kõlvatu reklaam erineb tsiviilkohtulikult jälitatavast kõigepealt sellega, et siin nõutakse süüdlaselt, et ta oleks toimingu korda saatnud eksiarvamisele viimise otstarbega. Teiseks nõuab § 21, et avaldatud teade oleks teadvalt ebaõige.

Asjaolu, et edasises lõikes nimetatud märgi, teade või nimetus kõrval on tarvitatud ka kauba täieliku valmistuskoha või päri nimetust või väljendusi "SHÜP", "YORN", "LAWA" "KVALITEET" või muud sarnast, ei muuda ebaõiget märkimist õigeks, kui märkimine siski hariliku tähelepanekohasuse juures võib viia eksiarvamusele.

Kui keegi, kättides kaupade oma nime või aadressi, jätab seadusega nõutavalt täpsustamata kauba täieliku või -maa, siia - kuni võib viia eksiarvamusele kauba päritolu kohta ja kauba päritolu kohta ning või aadressiga lugeda kauba päritolu ebaõigeks märkimiseks.

Vabariigi Valitsuse võib ka kehtestada märkinise kauba täpsustamiseks ja täpsustamiseks (mitte ebaõige päritoluga märgid) seaduse välise ja sisese ning loomadele ja inimestele.

Välismaalsetele kaupadele võib anda määrustega kehtestatud märgid, mis on välisriikidele kehtestatud kaupadele.

§ 5. Ebaõige märkimine on kauba märgi, teade või nimetus, mis on avaldatud või kasutatud, teadeti ega niisugust teadeti kasutatud päritolu täpsustamiseks ja täpsustamiseks (mitte ebaõige päritoluga märgid) seaduse välise ja sisese ning loomadele ja inimestele. See pole makset järele võtta (mitte "eht", "loomadele" jne) võttu märki, teade või nimetus, mis on avaldatud või kasutatud täpsustamiseks ja täpsustamiseks (mitte ebaõige päritoluga märgid) seaduse välise ja sisese ning loomadele ja inimestele.

5. Kauba päritolu ebaõige märkimine.

"§ 4. Kauba päritolu loetakse ebaõigelt märgituks, kui kauba suhtes on tarvitatud märki, teadet või nimetust, mis hariliku tähelepanelikkuse juures võib viia eksiarvamusele kauba valmistamise koha või maa kohta.

Eelmise lõike eeskiri kohaldatakse ka siis, kui märki, teadet või nimetust pole tarvitatud kaubal endal ega tema vahenditult või kaudsel ümbrikul, vaid kuulutuses, pealkirjas, äringkirjas, hinnakirjas, arves, prospektis, kaaskirjas või mujal, hoolimata sellest, kas seesugune tarvitamine on teostunud vahenditult või kaudselt, sõnas või kujutises.

Asjaolu, et esimeses lõikes nimetatud märgi, teate või nimetuse kõrval on tarvitatud ka kauba tõeliku valmistusekoha või -maa nimetust või väljendusi: "tüüp", "vorm", "sort", "Kvaliteet" või muud sarnast, ei muuda ebaõiget märkimist õigeks, kui märkimine siiski hariliku tähelepanelikkuse juures võib viia eksiarvamusele.

Kui keegi, märkides kaubale oma nime või aadressi, jätab sealsamas selgelt nimetatamata kauba tootmiskoha või -maa, siis - kuivõrd see võib viia eksiarvamusele kauba päritolu kohta - võidakse ka kauba märkimist nime või aadressiga lugeda kauba päritolu ebaõigeks märkimiseks.

Vabariigi Valitsus võib anda määrusi päritolu-märkimise kaitse järelevalve ja kindlustamise (näiteks ebaõige päritoluga märgitud kaupade välja- ja sisseveo ning laoshoidmise keelu) kohta.

Välismaalistele päritolu-märkimistele võib anda määrustega kaitset niivõrd, kuivõrd vastav välisriik kaitseb eesti kaupade päritolu-märkimisi!

"§ 5. Ebaõigeks kauba märkimiseks ei loeta märki, teadet ega nimetust, mis tarvitajaskonnas kaotanud päritolu tähenduse, kuna seda on hakatud üldiselt tarvitama teatud kauba liigi või omaduste määramiseks. See pole maksev juhul, kui eriliste lisanduste (näiteks, "eht", "loomulik", "tõeline", "originaalne") tõttu märki, teadet või nimetust võib mõista ta algupärasest tähendusest.

duses.

Majanduseminister, arvestades eelmise (4) paragrahvi kuuenda lõike eeskirju, võib määrata, millised märgid, teated ning nimetused ja millistel tarvitamise tingimustel ning viisil näitavad kauba päritolu ja mida ei või lugeda kauba liigi või omaduste määrajaiks.

Kaubandus-tööstuskoda peab käesolevas paragrahvis ettenähtud märkide, teadete ning nimetuste registrit, milleks Majanduseminister annab vajalikud juhtnõupid.

"§ 6. Isikult, kes ebaõigelt märkis kauba päritolu, võidakse nõuda, et ta loobuks seesugusest märkimisest ja kõrvaldaks tekkinud väärulukorra. Kui ta aga teadis või pidi teadma, et päritolu on ebaõigelt märgitud, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu.

Eelmise lõike tarvitamisele kohaldatakse vastaval juhul § 3 eeskirjad."

"§ 22. Süüdlast selles, et ta eksiarvamusele viimise otstarbel ebaõigelt märkis kauba päritolu, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu.

Päritolu-märkimise ebaõigeks tunnustamisele kohaldatakse käesoleva seaduse esimese osa eeskirjad."

Saksa WettbG § 5.

"Nimetuste tarvitamine, mis äriilises läbikäimises kasutatakse teatud kaupade või kaubanduslike jõudluste märgistamiseks, ilma nende päritolu tähistamiseta, ei allu §§ 3 ja 4 eeskirjadele.

§§ 3 ja 4 eeskirjade mõttes seal märgitud andmetega tuleb samastada piltlikke kujutusi ja muid etendusi, millised on arvestatud ja määratud selliste andmete asendamiseks."

Kaupade päritolu ebaõige märkimine on üks sagedamatest väärtegudest võistluse alal. Sellepärast sisalduvad ka teiste riikide vastavad seadused eeskirju selle väärteo kohta (näiteks Tšehho-Slovakkia sead. § 4). Saksa, samuti ka Ungari ja end. Austria seadused arvavad kauba päritolu ebaõige märkimise üldiselt kõlvatu reklaami kohta käivate eeskirjade alla, nagu näeme Saksa WettbG § 5, mis ülal toodud.

KVVVS §§ 4, 5, 6 eeskirjad on seadusse võetud Tšehho-Slovakkia seaduse eeskujul.

Toote headuse määramisel sageli on oluline kohaline (geograafilises tähenduses) päritolu. Eriti on see maksev looduslike produktide juures, milliste kvaliteeti tugevasti mõjutavad produtseerimiskoha kliimaatilised tingimused. Kunstproduktide juures on sellel tähtsust ainult sedavõrd, kui võrd teatavale tööstustele teatava ~~ko~~ koha olustik on eriti soodus.

Seaduseandja ei või lubada, et keegi ettevõtte tarvitaks oma kaupade märkimisel võõra maakoha nimetust ja viiks seega tarvitajaskonna eksiarvamusele. See väärtegu riivaks eestkätt asjaomase maakoha ettevõtjate huvisid. Peale selle aga ka kõigi teiste võistlejate huvisid, kuna ebaõige päritolu märkimisega võib üks nende seast saavutada teiste suhtes edu võistlusel ilma, et ta tõelikult oleks seda ärateeninud. Ka tarvitajaskonna seisukohalt on seesugune pettus ~~in~~ tihti väga kahjulik.

Aluse kauba päritolu ebaõige märkimise vastu laiema võitluse korraldusele pani Madriidi kokkulepe 1891.a., revideeritud 1911.a. Washingtonis ja 1925.a. Haagis. Meie positiivsesse õigusse sattusid Madriidi kokkuleppe eeskirjad kõigepealt Eesti-Ungari kaubalepingu kaudu (RT 48/49 - 1923). Selle lepingu art. 6 järgi on lepinguosalisel kohustatud võtma tarvitusele 1891.a. Madriidi kokkuleppe päritolunimetuste kaitse kohta. Eesti-Ungari lepingu eeskirjade täitmiseks õlmus "Ebaõigete kaubanimetuste keeluseadus" (RT 145- 1923). KVVVS maksimahakamisega kõnesolev seadus kaotas maksvuse.

Kauba päritolu ebaõige märkimise keeld leidub võrdlemisi täielikul kujul ka Eesti-Prantsuse kaubalepingus (RT 44 - 1929) artikkel 11-das: "Kumbki Kõrgetest Lepinguosalistest kohustub ette võtma kõiki tarvilikke abinõusid, et kindlustada mõjusalt teise Lepinguosalise päritoluga loodus- või tööstussaadusi ebaausa võitluse vastu kaubanduslähimäimistes, nimelt maha suruma ja keelama aresti alla panemise või muude otstarbekohaste sanktsioonide teel, vastavalt enda seadusandlusele, kõigi nende saaduste sisse- ja väljavedu, samuti ka valmistamist, liikumist, laostamist, müüki ja müügile laskmist, mis kannavad ise või nende otsekoheselt või välisel pakendil, faktuuradel, veokirjadel ja kaubanduspaberitel märke, nimesid, pealkirju või mingisuguseid tähiseid, mis sisaldavad otsekoheselt või kaudselt valeandmeid nende saaduste või kaupade päritolu, liigi, iseloomu või spetsiifiliste omaduste kohta."

Edasi kõneleb sama lepingu artikkel 12: "Kumbki Kõrgetest Lepinguosalistest kohustub ettevõtma kõiki tarvilikke abinõusid, et maha suruda oma territooriumil

teise Lepinguosaliste sarnaste saaduste geograafiliste päritolunimetuste kurjasti tarvitamist, mis omandavad oma spetsiifilised omadused maapinnast või kliimast, seal hulgas ka viinamarja saadused, tingimusel, et need nimetused oleksid päritoluriigis nõuetavalt kaitstud ning tema Valitsuse poolt teada antud.

Loetakse kurjasti tarvitatuks ühe kummagi maa päritolunimetus, kui teda tarvitatakse saaduste kohta, milledele selle maa seadusandlikud või määruslikud eeskirjad keelavad seda kasutamast.

Ülal ettenähtud teadaanne peab täpselt ära märkima need dokumendid, mis on välja antud päritoluriigi kompetentse ametvõimu poolt ja mis konstateerivad päritolunimetuste tarvitamise õigust.

Keelatakse, eriti, tarvitada geograafilist päritolunimetust muude kui nende saaduste kohta, millel selleks tõelik õigus, ka siis kui saaduste õige päritolu on ära tähendatud või kui kurjasti tarvitamisel on juure lisatud teatud rektifikatiivsed sõnad "liik", "vorm", "tüüp" või muud.

Samuti ei loeta ühe Kõrge Lepinguosalise saaduste ühtegi geograafilist päritolunimetust liige iseloomu omavaks, kui ta on nõuetavalt kaitstud tootvas riigis ja kui ta on järjekindlalt teada antud teisele Lepinguosalisele.

Abinõud, mida kumbki Kõrgetest Lepinguosalistest kohustub ette võtma, peavad ette nägema nimelt saaduste sisseveo, väljaveo, laostamise, valmistamise, liikumise, müügi ja müügile laskmise/ ärahooldmiseks aresti, keeldu või muud otstarbekohast sanktsiooni, juhul, kui neid saadusi sisaldavatel pudelitel, pakenditel või kastidel, samuti ka faktuuradel, kaubanduspaberitel ja veokirjadel, leiduvad kurjasti tarvitatud päritolunimetusi esile manavad märgid, nimed ja pealkirjad, illustatsioonid või mingisugused tähised.

Eelolevad eeskirjad ei takista müüjat peale panna saaduse pakendile oma nime ja aadressi; siiski, on nõutud, et regionaalse või lokaalse nimetuse puudumisel, seda täiendataks nähtavate tähtedega saaduse päritoluma äratähendusega, iga kord kui nime või aadressi pealepanemisel võiks tekkida segadus mõnel teisel maal asuva reegioni või kohaga.

Inkrimineeritud saaduste aresti alla panemist või muid sanktsioone toimitakse kas administratsiooni hoolet või prokuratuuri või iga huvitatu, isiku, seltsi, või sündikaadi nõudel, vastavalt kummagi Kõrge Lepinguosalise vastavale seadusandlusele."

Nagu nähtub toodust käsitab Eesti-Prantsuse kauba-

leping päritolu-märkimise küsimust õige üksikasjalikult. Eesti-Prantsuse kaubalepingu eeskirjad, näiteks, keelavad nimetada kangeid jookke, mis on Eestis valmistatud, konjakiks (Cognac). Vastavalt niisugusele keelule lepinguis keelatakse KVVVS kauba päritolu ebaõige märkimine ka siseriigis, kuna sageli annab kaubale turuväärtuse just tema tootmiskoht (Kuressaare juust, Avinurme puunõud), mis näitab ühes päritoluga ka kauba omadusi. KVVVS §4 loeb kauba päritolu ebaõigelt märgituks, kui kauba sahtes on tarvitatud märki, teadet või nimetust, mis harilikult tähelepanelikkuse juures võib viia eksiarvamusele kauba valmistamise koha või maa kohta. Samuti nagu KVVVS §2 juures, olgu ka siin tähendatud, et vastutust §4-6 järgi ei või teha olenevaks eeldusest, et vääртеo tagajärg oleks saavutatud, s.t. et keegi oleks juba eksiarvamisele viidud. Samuti ei või nõuda, et eksiarvamise ohvriks võiks langeda kõik ostjad. Ka siis, kui keskmiselt tähelepanelik ja keskmiselt arenend osa ostjaskonnast võib sattuda eksiarvamisele, võivad võistlejad kaitsta endid §4-6 abil. §4 eeskiri tuleb kohaldamisele ka siis, kui märki või teadet pole tarvitatud kaubal endal, vaid kuulutusel, hinnakirjas või mujal. Ebaõige märkimine ei muutu õigeks, kui ebaõige nimetuse kõrval tarvitatakse lisandusi, mis peavad näitama, et see kaup on teise tuntud nimega kauba tüüpi, vormi, sorti või laadi.

§4 järgnevat kaitset peab võima kasutada ka siis, kui tarvitatud märk, teade või nimetus on õige kõigis oma üksikutes osades, kuid neid osasid või kogumärki, teadet või nimetust on tarvitatud või väljendatud nii, et see tekitab ebaõige üldmulje võib viia eksiarvamusele (Üldkom.seletusk.).

KVVVS §4 lõige 4 näeb ette, et kui keegi märkides kaubale oma nime või aadressi, jätab sealsamas selgelt nimetamata kauba tootmiskoha või -maa, siis eksiarvamuse tekkimisel võidakse ka kaubamärkimist nime või aadressiga lugeda kauba päritolu ebaõigeks märkimiseks.

Väga paljudel juhtudel aga ei saa teatava koha märkimisele omistada päritolu tähendust. Sellise nimetusega märgitavad kaubad võivad küll olla selles kohas toodetud, kuid see kohanimetus on muutunud sordinimetuseks. KVVVS §5 loetleb positiivselt juhud, mis ei moodusta ebaõiget päritolu märkimist, Nimelt ei saa pidada ebaõigeks kauba märkimiseks märgi või nimetuse kasutamist, mis tarvitajaskonnas on kaotanud päritolu tähenduse, kuna seda on hakatud üldiselt tarvitama teatud kaubaliigi või omaduste määramiseks (Viini vorstid,

Kölni vesi). Majandusministril on õigus otsustada selle üle, mis on üldiselt tarvitataavaks saanud ja mis mitte.

Kindlama korra loomiseks ja sellel alal laialdaselt esineda võivate arusaamatuste vältimiseks KVVVS § 5 lõige 3 järgi Kaubandus-tööstuskoda peab selles § ettenähtud märkide, teadete ning nimetuste registrit.

Dr. Alfred Rosental ("Wettbewerbsgesetz") märgib Saksa WettbG §5 kohta: "See määritus, mis leidub ka WZG (Warenzeichengesetz) §16-as, peab andma õigusepärasuse sellistele sõnakujundustele, millised oma ürgse tähenduse, nimelt päritolumärkimise, on kaotanud ja praktikas on käsitletavad sordimärkimisena. Päritoluandmetes peitub määratu tähtsusega tootlev kapital. Tembeldaks kohtunik tungiva tarviduseta sellise päritolumärkimise liigimärkimiseks, siis ta põhjuseeta looks meie rahvamajanduse kulul purustavaid jõudusid."

Saksa laialdase kohtupraktika alusel võib märkida "päritolu" kohta, et see ei piirdu ainult kohanimedega, vaid see haarab kõik märkimised, milliseid võib pidada kindla tootmiskoha piiritlemiseks, nii ka leidurite ja tootjate nimed. Ka firma nimetuses võib leiduda esitatava kauba päritolumärkimine. Kord sordinimetuseks kujunenud sõna võib hiljem jällegi muutuda päritolunimetuseks. Asjatundjate ringis sordinimetuseks tarvitatav sõna võib suure publiku poole pööratud teadaandeks esineda päritolunimetuseks. Võõrsõna, mis endast on liiginimetuseks, väga hästi võib tarvitajaskonnale olla päritolumärgiks, kusjuures keeletundjate arusaamine ei või tulla arvesse. Sõna, mis tähendab kvaliteedimärkimist, võib ühtlasi olla päritolunimetuseks. (Solingeni teras).

Seadus lubab tarvitada vabalt nimetust, mis tarvitajaskonnas on kaotanud päritolutähenduse, näiteks "viini vorstid", kuid ei luba märkida "eht viini vorstid", kui mainitud vorstid tõesti ei ole pärit Viini linnast, "Viini šnitsel", šveitsi juust, hollandi juust, inglise plaaster on liiginimetused. Nende nimetuste tarvitamine liiginimetustena ükskõik millise võistleja poolt ei riku kaubanduslikke häid kombeid.

Päritolu nimetused on, näiteks "Singer" - õmblusmasinate juures. Venelased ei või omi õmblusmasinaid Eestis turustada "Singer" nimetuse all, kuna siis kõlvatu võistluse moment kohe üles kerkiks. Ei või Tallinnas tegutsev portselaanitehas oma tooteid lasta müügile "Meissneri portselaani" nime all. Samuti "Cognac" päritolunimetuseks on kaitstud. Viimase päritolu-

nimetuse kaitset korraldab Eesti-Prantsuse kaubaleping, mille tõttu "Cognac" meenutavat alkohoolset jooki meie viinatehased turustavad "Cangoc" nimetuse all, kuigi viimase nimetuse juures võib kõlvalu võistluse moment siiski üleskerkida, arvestades nimemoonutamise liigset läbipaistvust, mis publiku hariliku tähelepanelikkuse juures võib viia eksiteele, nagu see praktikas tõepoolest toimubki.

"Originaal selters" ja "Looduslik selters" on päritolunimetused, "selters" nende lisaõsonadeta on liigi või sordinimetus, mille tarvitamine on vaba.

Terase juures "Solingen" on päritolunimetus. Saksa Riigikohus seda motiveerib järgmiselt: "Solingeni terastoodete kuulsus ei seisa selleks tarvitatava terase headuses, vähemalt esmajoones mitte, vaid Solingenis vanast ajast tarvitatud ja suurimal määral täiuslikkuse ni arendatud ümbertöötamise kunstis. 1872. aastani Solingenis üldse terast ei toodetud. Ka tänapäeval mitte kõik Solingeni terastooted ei ole valmistatud Solingenis asuva terasetööstuse terasest." Kui noale, mis ei ole valmistatud Solingenis lüüakse peale märk "Solingeni teras", siis keskmine tarvitaja saab petliku kujutluse, isegi sel juhul, kui see teatud nuga on tõeliselt Solingeni tooresterasest valmistatud".

Sigaretid võivad kanda "egiptuse" nimetust ainult siis, kui need on valmistatud türgi tubakast Egiptuses. Egiptuses tubakat ei kasvatata, kuid sigarettide valmistamiseks on kliima eriliselt hea. Kui sigaretid ei ole Egiptuses valmistatud, siis ei kirjad ega ka kujutused sigarettide pakendeil ei või meenutada Egiptuse päritolu. Sigaretid võivad kanda "türgi sigarettide" nimetust, kui need on valmistatud "türgi" tubakast. Valmistamise koht siin arvesse ei tule. Kuid ebaõige on pakendil märge, et sigaretid on valmistatud Türgis.

Firma nimetuses võib leiduda kauba päritolu-märge, kui tõeliselt märgitud kaupa esindatakse ja müüakse, näiteks "Türgi tubakakauplus", ka siis kui selles kaupluses on müügil "Laferme" paberossid ja sigaretid, mis on valmistatud "türgi" tubakast. Kui aga samas kaupluses pakutakse Bulgaaria päritoluga tubakat, siis on tegemist petliku reklaamiga, mis seaduse järgi ei ole lubatav, muidugi eeldusega, et Türgis Eestist sinnaveetavale kaubale pakutakse analoogilist kaitset. "Helsingi riidekauplus" ärisildil on ainult siis lubatav, kui see täpselt tõsioludele vastab. Kui samas on müügil Sindi kalev, siis mainitud ärisilt kujutab endast petlikku reklaami.

Kui isik märgib ebaõigelt kauba päritolu, siis võidakse nõuda, et ta loobuks seesugusest märkimisest ja kõrvaldaks tekkinud väärulukorra. Kui aga see isik teadis, või pidi teadma, et päritolu on ebaõigelt märgitud, siis võidakse nõuda temalt ka kahjutasu (KVVVS §6). Nõuda tsiviilkorras loobumist ebaõigest kauba päritolu märkimisest ja tekkinud väärulukorra kõrvaldamist võib iga võistleja kui ka seltsing KVVVS §12 kohaselt. Kauba päritolu õige märkimise kaitseks kriminaalkorras tuleb käsitamisele KVVVS §22, mille järgi süüdlast karistatakse rahatrahviga kuni 500 kr. või arestiga mitte üle 3 kuu. Kauba päritolu ebaõige märkimise süütegusid jälitatakse kriminaalkorras iga võistleja kaebusel, kui ka iga seesuguse asutise, seltsi või ühingu kaebusel, kelle eesmärgiks tema põhikirja järgi on kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid, mida süüteoga on riivatud (§35 p.2).

Kauba päritolu ebaõige märkimine võib toimuda ka trükitoodete kui ka valgus- ja häälereklaami kaudu. §3 juures esiletoodud kaalutlustel tuleb võistlejale, kelle huve kauba päritolu ebaõige märkimine võib riivata, võimaldada nõuda kahjutasu ka isikuilt, kes osutuvad päritolu-märkimise autoriks §3 mõttes, kui ka trükitoote väljaandjatelt ja levitajatelt, kui need isikud teadsid või pidid teadma, et kauba päritolu on trükitootes ebaõigelt märgitud. Ja samuti nagu kõlva-va reklaami juhul, peab ka siin vastutav toimetaja vastutama kauba päritolu ebaõige märkimise eest perioodilises trükitootes.

Eeskirjad, mis käivad kauba päritolu-märkimise kohta trükitooteis peavad leidma kohaldamist vastavalt ka teadetele, mis edasi antakse valgus- või häälereklaami abil. Ka neil teadete levitamise viisidel on suur mõju ja ka need levitamise vahendid kuuluvad sageli ettevõtetele, kes teevad reklaami ka või isegi peasjalikult teiste ettevõtete kasuks (reklaami ja kuulutusebürood), seega omas majanduslikus tegevuses üldiselt sarnlevad trükitoodete toimetajatele, väljaandjatele ning levitajatele.

KVVVS §22 järgi oleneb kriminaalkaristus sellest, et kauba päritolu ebaõige märkimine on aset leidnud eksiarvamusele viimise otstarbega.

6. Mahategevate teadete andmine.

=====

"§ 7. Isikult, kes võistluse otstarbel andis või levitas kellegi teise ettevõtte kohta (§2 lõige II) teadet, mis võib tuua kahju sellele ettevõttele, võidakse - kui võrd ei suudeta tõendada selle teate õigsust - nõuda, et ta loobuks andmast või levitamast seda teadet ja kõrvaldaks tekkinud väärulukorra ning tasuks tekkinud kahju. Peale selle võidakse temalt nõuda ebaõige teate ümberlükkamist ühes või mitmes kohtu poolt nimetatud perioodilises trükitootes.

Eelmise lõike eeskirjad kohaldatakse tasuta antud konfidentsiaalsetele teadetele, millest teate andja või saaja oli õigustatult huvitatud, ainult siis, kui teade oli ebaõige, kusjuures kahjutasu võib nõuda süüdlaselt ainult juhul, kui ta teadis või pidi teadma, et teade on ebaõige.

Teate avaldamisest ja levitamisest loobumist, väärulukorra kõrvaldamist kui ka kahjutasu võib nõuda isikult, kes võistluse otstarbel, ilma et erilised kaaluvad asjaolud oleksid sundinud teda selleks, andis või levitas õiget teadet kellegi teise ettevõtte kohta, teades, et teade võib tuua sellele ettevõttele kahju, mis on võrdlematult suurem teate tähtsusest. Käesoleva lõike eeskirjad ei maksa konfidentsiaalsete teadete kohta, millest teate andja või saaja oli õigustatult huvitatud.

Käesoleva paragrahvi tarvitamisele kohaldatakse vastavalt juhtudel §3 eeskirjad."

Saksa WettbG §14.- Ettevõttekahjustamine.

"Kes võistluse otstarbel kinnitab või levitab teise äri, selle pidaja või juhataja isiku, teise kaupade või kaubanduslike jõudluste kohta asjaolusid, mis võivad kahjustada äri pidamist või selle pidaja krediiti, on kohustatud, kui võrd asjaolud ei ole tõendatavalt õiged, tasuma tekkinud kahju. Kahjustatu võib nõuda, et loobutaks asjaolude kinnitamisest või levitamisest.

On tegemist konfidentsiaalsete teadetega ja on teadandja või -saaja neist õigustatult huvitatud, siis on loobumise nõue käsitatav ainult siis, kui kinnitatud või levitatud asjaolud ei vasta tõele. Kahjutasu võib

nõuda, kui teate andja asjaolude ebaõigsust teadis või pidi teadma.

§13 lõige 3 eeskiri tuleb vastavalt kohaldamisele."

Saksa WettbG § 15 - Karistatav ettevõttekahjustamine.

"Kes parema arusaamise vastaselt kinnitab või levitab teise äri, selle pidaja või juhataja isiku, teise kaupade või kaubanduslike jõudluste kohta ebaõigeid andmeid, mis võivad kahjustada äripidamist, seda karistatakse vangistusega kuni üks aasta ja rahatrahviga või ühega neist.

Kui lõige 1. märgitud asjaolusid kinnitatakse või levitatakse ärilises ettevõttes teenija või voliniku poolt, siis on ettevõtte pidaja teenija või voliniku kõrval karistatav, kui toiming sooritati tema teadmisel."

§ 7 raskuspunkt on koondatud sõnadesse "võistluse otstarbel." Teate avaldamine peab toimuma võistluse otstarbel. Toimingul võib peale selle otstarbe olla muidugi ka teisi eesmärke, näiteks, kättemaksu siht või enesekaitse eesmärk, või soov saada teate avaldamise eest tasu, või teatud majandusküsimuse teadusliku valgustamise soov, vastutus käesoleva § järgi jääb ikkagi püsima, kui muude eesmärkide kõrval on tõendatav ka võistluse otstarb. Kui aga üldse ei saa tõendada, et toimingu motiiviks oli võistluse otstarb, või kui võistluse moment toimingu motiivide kompleksis osutub tahaplaanile jäävaks, siis ei või § 7 kohaldamist leida.

Võistluse otstarb ei tarvitse ära langeda selle tõttu, et teate avaldaja või vastuvõtja on teatest õigustatult huvitatud.

Võistluse otstarbe olemasoluks ei tule muidugi eeldada, et teade, tuues võistlejale kahju, tooks samal ajal mõnele teisele ettevõttele, veel vähem teate avaldajale enesele mingi soodustuse.

Vastutavateks § 7 põhjal peavad olema ka isikud, kes ise üldse ei esine võistlejatena, kui nad võistluse otstarbel avaldavad kellegi võistleja kohta ebaõige teate eesmärgiga tuua soodustust teistele võistlejatele.

Mõiste "Võistluse otstarbel" ei esine üheski teises kõlvatu võistluse seaduse paragraafis niivõrd raskendava asjaoluna kui § 7-das: Isikult, kes andis või levitas teise ettevõtte kohta teadet, mis võib tuua kahju sellele ettevõttele, võidakse, kui temal teate õigsuse tõestamine ei õnnestu, nõuda, et ta loobuks teate andmisest või levitamisest, et ta kõrvaldaks tekkinud väärrolukorra

ning tasuks tekkinud kahju, kui teate andja või levitaja ainult toimis "võistluse otstarbel".

Millistel asjaoludel § 7 tuleks kohaldamisele, selgub järmisest näitest: Riigivolikogu liige koosolekul hoiatab kuulajaid teatava loomatoiduse kasutamise eest, milliseks avalduseks temal aga ei olnud tõestatud andmeid. Kooliõpetaja, neid andmeid omaltpoolt kontrollimata, kordab hoiatus. Loomatoiduse valmistaja võistleja kordab hoiatus omaltpoolt, võistluse otstarbel, hääsus, et kooliõpetaja ja Riigivolikogu liikme andmed vastavad tõe. Keegi kolmas, asjatundja sellel alal, kordab sama hoiatust, teades, et asjaolud ei vasta tõe ja et nende levitamise kahjustatakse ettevõtja krediiti. Riigivolikogu liiget ei ole võimalik vastutusele võtta, kuna tema hoiatuse avaldas koosolekul kõrgemat riigivõimu täites. Kaebust ei ole võimalik tõsta ka kooliõpetaja vastu, kuna tema ei toiminud võistluse otstarbel, mahaarvatud quasi-negatoorne kaebus teate levitamisest loobumise kohta. Võistlejalt aga võidakse nõuda teate levitamisest loobumist ja kahutasu. Asjatundjalt meie seaduse järgi on võimalik nõuda ainult teate levitamise jätmist. Või ka erandlikult kahju, kui asjatundja teate, kui konfidentsiaalse, kohta saab kohaldada KVVVS § 7 teist lõiget, mille järgi süüdlane teadis või pidi teadma, et teade on ebaõige. Saksa seaduse § 15 järgi võidakse sama asjatundjat karistada vangistusega kuni 1 aasta ja rahatrahviga või ühega neist. Meie seaduses, kahjuks, kõnesolevale Saksa §15-le vastav eeskiri puudub.

Katab eksimus § 7 vastu ka üldklauseli asjaolud, siis on ka viimane sellistel juhtudel kohaldatav. Viimasel juhul on kaebuseõiguslikud ka seltsingud §12 esimese osa kohaselt. Vastasel korral §12 viimase osa järgi on nõudeõigus §7 rikkumise korral ainult võistlejal, keda kõlvatu võistluse abinõu vahenditult riivab.

Mida mõeldakse §7-as "andis või levitas kellegi teise ettevõtte kohta teadet"? Milliselt teate levitamine või andmine võib toimuda? Teate andmine võib toimuda peale muu vaikimisega. Keegi vaikib oma kauba päritolust kavatsedes sellega publikut tüsata. Ka kahtluse avaldamine võib osutada mittelubatava teate andmiseks või levitamiseks. Teate andmise või levitamise vorm ei ole oluline. Teatavail asjaoludel jätkub teate edasiandmisest grimassiga. Teatava sõna tarvitamine teatud olukorras võib osutada teate edasiandmiseks. On tähtis, kuidas kõnesse tulev publik teate andmist või levitamist võtab. Mida arvab teate andja või levitaja, see ei

ole oluline. Teate levitajal ei pruugi olla kavatsust teate edasiandmiseks suuremale hulgale isikuile, jätkub kui ta teate annab edasi ainult üksikuile salajasel kujul. Teate levitamine ei pruugi sugugi olla määratud krediidi ohustamiseks. Jätkub, kui teatega edasikantav asjaolu iseendast on selline, mis osutub oluliseks krediidiküsimuse juures. Ka toimingus võib peituda teate edasiandmine, kui kõnesse tulev publik seda sellisena võtab. Nii võib ilma seletuseta nõutava kauba asemel - mis on tuntud ja armastatud - teise kauba andmine olla asjaolude tõendamine, et antav kaup on nõuetavam.

Kui protsessis levitatud asjaolude tõepärasust ei suudeta tõestada, siis, arvesse võttes §7 eeskirja "kuivõrd ei suudeta tõendada selle teate õigsust", võidakse nõuda, et loobutaks teate andmisest või levitamise eest ning tasutaks tekkinud kahju. Asjaolude õigsuse tõestamiseks jätkub, kui tõestamine teostatakse olulistel punktides. Kõigisse üksikasjadesse selline tõestamine ei pruugi ulatuda.

Levitatud teate õigsuse tõestamise raskus §7 järgi lasub kaebealusel. Kaebaja peab tõestama ainult, et teadet on antud või levitatud süüdlase poolt ja usutavaks tegema, et viimane tegi seda võistluse otstarbel ja et teade võib tuua kahju ettevõttele. Kostja võib ennast kaitsta ainult sellega, et ta ümber lükkab nimetatud tõestused ja väited. Ta ei või aga väita, et ta teate andmisel või levitamisel toimus heas usus.

Kõnesolev eeskiri on karm. Kuid peab arvesse võtma, et võistlejad tarvitavad üksteise kohta liig sagedasti mahategevaid väljendusi, ilma, et nad oleks küllaldaselt selgitanud väljendatavate asjaolude tõelikkust. Ka tuleb arvestada seda, et kahtluse korral, kas teade on õige või mitte, kohus niikuinii otsustab asja kostja kasuks. Teiseks jääb nõudjale igal juhul raske tõendamise koorem, et teate avaldamine või levitamine toimus võistluse otstarbel.

On sama paragraafi lõige 2 järgi kaebealune annud konfidentsiaalse teate, millest teate andja või saaja oli õigustatult huvitatud, siis on kaebaja ülesanne omalt poolt tõestada, et antud teade oli ebaõige ja, kuivõrd nõutakse tekitatud kahju tasumist, ka seda, et kaebealune antud teate ebaõigsust teadis või pidi teadma.

Ettevõtte kahjustamiseks jätkub mitte üksi takistus-test, vaid ka kauplemise raskenenemisest. Jätkub isegi kahjustumise võimalusest, näiteks, kui vähemväärtuslikku

kaupa müüakse parema, juba tuntud, kauba asemel.

Ettevõtte pidaja krediidi kahjustamine on samaväärne, mis äritsemise kahjustamine. Tuleb pidada silmas, et ärijuhataja krediidi kahjustamine selle paragraafi kvalifikatsiooni alla ei kuulu.

Keda mõelda "kellegi teise ettevõtte" all? Mõõduandev on, et saaks selgeks teha, millist ettevõtet nimelt on arvatud. Ei ole sugugi vajalik ettevõtte nimepidi mainimine. Vastutus teate andjalt ei lange ära, kui tema teade oli sihitud mitme isiku vastu, või kogu ühe mõne suurema grupi ettevõtjate vastu. Siis igal üksikul on õigus kaebust tõsta. Pehmendav erand tuleb aga teha juhul, kui kõnet on tervest süsteemist, kusjuures üksiku kellegi teise ettevõtte kahjustamist kuidagi ei ole võimalik kindlaks teha. Ka sel juhul üksikul ettevõttele on kaebuse tõstmise võimalus, pehmendavalt aga saab siin toimida kohus, kuna vastasel korral mingi uue süsteemi rakendamine ärielus üldse oleks võimatu, sest uue süsteemi hüvede selgitamine ei ole ilma senist süsteemi kahjustamata võimalik. Kui antakse või levitatakse mingit teadet oma kauba kohta, siis see samal ajal võib puudutada ka teise ettevõtte kaupa. Näiteks lause: "Ostul pidage silmas "Põhjala" kummitoodete kaitsemärki, ainult see garanteerib esmajärgulist tööd".

§12 lõpulause kohaselt on nõudeõigus § 7 eeskirjade rikkumise puhul ainult võistlejail, keda kõlvatu võistlusabinõu vahenditult riivab. Kaebuseõigusline on seega äri pidaja, mitte äri juhataja, kuigi ka viimast kuidagi on riivatud.

Kaebalune on see, kes kahjustavat teadet andis või levitas. See ei pruugi olla ise ettevõttepidaja, kuid ta peab toimima võistluse otstarbel. Ka ajakirjanduse kohta tulevad §7 eeskirjad kohaldamisele, kusjuures presselt toimimist võistluse otstarbel ei nõuta.

Loobumist võib nõuda ka sel juhul, kui teate levitamine kahju ei tekitanud.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata konfidentsiaalse teate teadetele, millest teate andja või saaja on õigustatult huvitatud, kuna sellised teated tänapäeva ärielus mängivad suurt osa. Konfidentsiaalsetele teadetele võib anda soodustust ainult siis, kui

a) teate andja või saaja on teatest õigustatult huvitatud ja

b) kui teade on antud tasuta.

Tühi jutt, kuigi ta on konfidentsiaalne, ei pea saa-

ma säärast soodustust. Ettevõtted, kes saavad tasu oma konfidentsiaalsete teadete eest ja sellest tegevusest kasu taotlevad, peavad alluma üldistele eeskirjadele (Üldkomisjoni täiendav seletuskiri).

Konfidentsiaalsed on sellised teated, milliste käsitlemine peab olema salajane, kas sõnaselge kohustusega või olenevalt asjaolude iseloomust. Ainuüksi märkus "salajane", "konfidentsiaalne" ei tee veel teadet salajaseks.

§7 teise lõike kohaselt isik, kelle vastu on pööratud loobumise või kahjutasunõudmisega, võib, selle asemel, et hakata tõestama oma väljenduse tõele vastavust, tõestada õigustatud huvide vastuvaidluse. Õigustatud huvide kindlakstegemiseks tuleb juhust analüüsida kõigis selle suhtes. Jatkub, kui õigustatud huvid on ainult kaudselt puudutatud, kuid õigustatud huvid peavad olema objektiivselt esil, arvatavaist huvidest üksi ei jätaku. Jgatahes aga ei saa küsimust seada sellele pinnale, et igal konkreetsel juhul väljendus peab ülaltoodud reeglitele vastama, eriti kui kõnesolevad väljendused iseendast on määratud õigustatud huvide teenimiseks.

Seadusele ja häädele kommetele vastukäivaid väljendusi ei saa õigustatud huvide vastuvaidlusega katta. Ei või kinnitada, et ebaõige teate saamisest keegi oleks õigustatult huvitatud.

Kuid mitte üksi ebaõiged teated ei ole keelatud. Ka õigete teadete levitamine KVVVS §7 kolmanda lõike kohaselt ei ole lubatav, kui seda tehakse võistluse otstarbel ja ilma, et erilised kaaluvad asjaolud oleksid sundinud kedagi selliseid teateid edasiandma ning kui levitaja teadis, et teade võib tuua ettevõttele kahju, mis on võrdlematult suurem teate tähtsusest. Selle eeskirja sissevõtmist motiveerib üldkomisjon seletuskirjas: "Põhimõttelikult peab asuma seisukohal, et kedagi võib teha vastutavaks tema poolt avaldatud teate pärast ainult juhul, kui see teade osutus ebaõigeks. Seda põhimõtet ei või aga alati puhtal kujul rakendada. Tuleb arvestada, et rahvamasside teatud momentidel liig tugevasti reageerivad mõnesugustele teadetele, aru andmata, kas see teade omab nii suure tähtsuse nagu arvatakse. Levinedes muutuvad seesugused teated, kuigi nad alul olid õiged, ikka fantastilisemaks ning võivad lõpuks tekitada meelega, mida võib nimetada päänikaks.

Praegusel ajal, kus ettevõtetel tuleb võidelda suurte majanduslike raskustega võib seesuguste sisult õigete ja ilmsüütute teadete avaldamine tuua neile

võõratult suuri kahjusid ja osutada mõnel juhul neile otse saatuslikuks. Eraettevõtete halvamine ja ruineerimine säärase teadete abil on ka rahvamajanduslikult ja riiklikult seisukohalt soovimata. Juhtudel, kui nime- tatud teadete avaldamine on sündinud mingisugustel kõr- gematel motiividel või enesekaitseks või muul sarnasel kaaluval põhjusel, ei või seadus muidugi teha teateaval- dajat vastutavaks teate kahjuliku mõju eest. Seal aga, kus teate avaldamine on aset leidnud võistluse otstar- bel, ei või seaduseandja jääda passiivseks pealtvaata- jaks ega lubada, et võistlejad, kasutades üksteise väi- keski puudusi ning vigu ja laiade masside pealiskaud- sust, arvustusvõime puudust ning kalduvust paanikale, üksteist surnuks konkureeriks sisult väikesetähtsuse- ga andmete abil. Võistlus on meie eramajanduses täht- sam ja kasulikum tegur, kuid niipea kui võistlus raja- takse oma tubliduse asemel teise sama tubli või tubli- ma ettevõtte mahategemisele sisult tähtsuseta andme- tega, kaotab võistlus oma väärtuse ja osutub ennemini kahjulikuks kui kasulikuks."

võtte tunnustama, ... hinnakirjadale, ... kirjadale, arvetele ja reklaamabinõudele antud eriline välisus.

Kui isik teab või pidi teadma, et nime, erinõrgi, erinimetus või väline seadeldine tarvitamine võib viia skalarvõrdluse, siis võidakse temalt nõuda ka kah- jutsu.

Kesoleva paragraphi tarvitamisega kohaldatakse vastavalt juhtudel § 3 eeskirjad.

"§ 24. Sõjalastel väliselt ta tarvitab ... või mingit ettevõtet ... tust seadusega viisil, et ... kuse juures võidakse ... juba tarvitatava nimel ... ga, kui see tegu on ... misse eelkõutamisega ... rahatrahviga mitte üle ... mitte üle kuuks kuni ...

Sama karistuse alla langevad ... selmises lõikes määratud ... ettevõtte välist seadeldist ... teatud ettevõtte tunnustama.

Saksa Vabariigi ...
 "Kes ...

7. Ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste

väärtaarvitamine.

"§ 8. Isikult, kes tarvitab mingit nime või mingit ettevõttesse puutuvat erimärki või erinimetust seesugusel viisil, et neid harilikult tähelepanelikkuse juures võidakse ära vahetada nimega, erimärgiga või erinimetusega, mida teine ettevõtte juba varem kasutab, võidakse nõuda, et ta loobuks seesugusest tarvitamisest ja kõrvaldaks tekkinud väärulukorra.

Eelmise lõike eeskirjad kohaldatakse ka välistele seadeldistele, mida läbikäimises tuntakse teatud ettevõtte tunnustena, näiteks kaubale, hinnakirjadele, saatekirjadele, arvetele ja reklaamabinõudele antud eriline välimus.

Kui isik teadis või pidi teadma, et nime, erimärgi, erinimetuse või välise seadeldise tarvitamine võib viia eksiarvamusele, siis võidakse temalt nõuda ka kahjutasu.

Käesoleva paragrahvi tarvitamisele kohaldatakse vastavalt juhtudel § 3 eeskirjad."

"§ 24. Süüdlaste selles, et ta tarvitab mingit nime või mingit ettevõttesse puutuvat erimärki või erinimetust seesugusel viisil, et neid harilikult tähelepanelikkuse juures võidakse ära vahetada teise ettevõtte poolt juba tarvitatava nimega või erimärgiga või erinimetusega, kui see tegu on saadetud korda seesuguse äravahetamise esilekutsumise otstarbel, karistatakse:

rahaträhviga mitte üle 1000 krooni või arestiga mitte üle kuue kuu.

Sama karistuse alla langeb süüdlane selles, et ta eelmises lõikes nimetatud otstarbel ja viisil tarvitab ettevõtte välist seadeldist, mida läbikäimises tuntakse teatud ettevõtte tunnuseks."

Saksa WettbG § 16 - Nimetuste, firmade ja teiste kaubanduslike tunnuste kaitse.

"Kes ärilises läbikäimises kasutab äri, tööstusliku

ettevõtte või trükitöö nime, firmat või erimärgistust viisil, mis kutsub esile äravahetamise nime, firma või erimärgistusega, millist mõni teine kasutab õigustatud viisil, sellelt võidakse nõuda sellisest kasutamisest loobumist.

Kasutaja on kohustatud tasuma tekkinud kahju, kui tema teadis või pidi teadma, et väärtarvituslik kasutamise viis võib kutsuda esile äravahetamise.

Äri erimärgistusega samastatakse sellised ärimärgid ja muud ühe äri teisest eraldamiseks määratud seadeldised, mis asjaosalises ettevõttega ühendust pidavas publikus peetakse äri tunnismärkideks.

Need eeskirjad ei tule kohaldamisele kaubamärkide ja seadeldiste kaitseks (Kaubamärkide kaitse seaduse §§ 1, 15 - 12. maist 1894, Riigi-Seadusteleht lhk. 441)

§ 13 lõige 3 eeskirjad tulevad vastavalt kohaldamisele."

Registritud kaubamärkide ja firmade tarvitamise õigus on meil kaitstud eriseadusega. See kaitse osutub aga liig kitsaks, kuna ettevõtted kasutavad ka seesuguseid erimärke, mis pole kaubamärkidena registritud, näiteks, erilise muustriga või erilisest materjalist või erilise kujuga kauba ümbrikke, mis tarvitajaskonnale tuntud teatud ettevõtte kauba tunnustena. Kui võistlev ettevõtte käpab selliseid erimärke kasutama, siis tarvitajaskond võib sattuda eksiarvamisele. Kaubamärkide seaduse poolt pakutav kaitse on nimetatud otstarbeks liig piiratud. Sama maksab ka ettevõtte nime suhtes. Registritud firma nime kaitseb sellekohane seadus, kuid mitte vajalikul määral. Pealegi on ka seesuguseid nimetusi, mis firmadena registritud ei ole, ega ei saagi registreerida. Ka neid nimetusi peab KVVVS kaitsema.

Kaitse, mis § 8 pakub on laiem, kui kaubamärkide ja firmade seadusejärgne kaitse, kuid teiselt poolt KVVVS sanktsioonid osutuvad pehmemaiks. Kriminaalsanktsioon ähvardab ainult juhul, kui on tõendatav, et erimärgistuse kasutamine sündis otstarbega esile kutsuda äravahetamist.

Ülesanne, mille seab kohtunikule § 8 on võrdlemisi raske, kuna tuleb võtta arvesse terve rida kaalutlusi, kuigi loobumisenõue tuleb esildamisele ainult ühe objektiivselt õigusevastase teo suhtes. Aitab sellest, et keegi õigusepärasel viisil mõnda nime või mingit ettevõttesse puutuvat erimärki või erinimetust on kasutanud, kui temal juba on õigus kasutada loobumisenõuet selle vastu, kes tarvitab eksiteele viivaid märgistusi. Kas aga § 8 tunnused on täitunud, seda saab kohtunik

ainult katseliselt kindlaks teha, mille juures ta ühelt-poolt analüüsib parteide subjektiivset ülalpidamist ja teiselt poolt momendil valitsevaid käitlemissuhteid. See paragraaf on väga paenduv relv, mille terav ots oma ülesannet mittetaipava kohtuniku käes võib üldsusele muutuda kardetavaks.

Isegi oma nime või oma firma nime õigusepärasel viisil kasutamine igakord ei ole lubatav ja kohaldamisele võib tulla § 8 eeskirjad. Näiteks, avatakse firma, mille peremehe, või maskiks juurdetõmmatud teise isiku nimi annab firma nimetuse, milline publiku hulgas on tuntud mõne teise vanema firma nimetusena. Sellisel juhul nii § 8, kui ka § 1 alusel võib nõuda loobumist selle firma nimetuse igasugusest tarvitamisest.

Ei ole nõuetav, et eritlusmärkide väärtarvitaja oleks eritlusmärkide õigusepärase kasutajaga võistlusvahekorras, sest § 8 ei taotle mitte üksi eesõigustatud kaitset, vaid peamiselt valvab üldsuse huvide järgi.

Mitme ühetaolise eritlusmärgi kokkupõrke puhul, viimasena tarvituseletulnu peab andma ruumi vanemale. Näiteks, kahes erilinnas tegutsevad ühenimelised firmad. Äritegevuse laiendamisel mõlemad firmad sattuvad provintsis kokku. Hilisem juurdetuli ja § 8 kohaselt peab vanemale tegema ruumi. Üheaegse kohalesattumise puhul, kui see tõestatakse, peab mõlemale jääma tegutsemisõigus, kus juures kohus võib nõuda noorema firma nimetusele lisanduse juurdekirjutamist, mis eritlemist teatavalgi määral võimaldaks, näiteks, eesnimede täielikku väljakirjutamist.

Ka kaubamärkidena kasutatavate nimetuste tarvitamist võib § 8 alusel takistada, kui võrd need tavaliku tähelepanelikkuse juures näivad firmanimetustena, kuna ärielu süvenemisel ikka enam ja enam tuhmuvad vormalised erinevused, mis seaduse eeskirjadega on tõmmatud nimede ja kaubamärkide vahel.

§ 8 ütleb, et võidakse nõuda eritlusmärkide tarvitamisest loobumist, kui need hariliku tähelepanelikkuse juures võidakse äravahetada teise ettevõtte eritlusmärkidega. Kõnesoleva "hariliku tähelepanelikkuse juures" kindlakstegemine on aga väga raske. Sellepärast § 8 kohaldamiseks peab jatkuma juba äravahetamise võimalusest. Kas vahetamine ja segiajamine on juba aset leidnud, sellel ei või olla erilist tähtsust. Kui võrd ähvardav on äravahetamise võimalus, seda peab juba kohtunik kindlaks tegema. Segatakse eritlusmärgid ära mõne üksiku poolt, siis ei või § 8 eeskirjad tulla kohaldamisele. On äravahetamise võimalus juba suurema hulga

publiku juures, siis § 8 kohaldamine on paratamatu.

Eritlusmärkide juures on mõõduandev üldmulje. Kuid ei ole võimalik täpselt kindlaks teha, millise üldmulje see või teine eritlusmärk publikusse jättis. Siin ei ole võimalik ka tunnistjate seletustele toetuda. Paratamata tuleb otsustamine jätta kohtuniku instinkti hoolde. Kaalutlemisel ei tule niivõrd tähelepanu pöörata eraldavaile tunnuseile, kui võrd sarnaste tunnuste hulga. Selle juures tuleb pidada silmas, et publiku keskel eraldamise võime on väga väikene. Vahetamise võimaluse proovimisel on mõõduandev eritlusmärgist keskmise inimese mällu jäänud kujutus. Kauba tarvitaja säilitab mälu reeglipäraselt ainult eritlusmärgi iseloomulikke jooni. See mälestuspilt on mitte ainult nõrk, vaid ka lünklik. Otsustamisel tulevad arvesse publiku ettekujutusvõime, millise kontrollimine ei ole võimalik, nii et kohtunik otsusetegemisel jääb ainult oma elukogemuste hooleks.

Saksa Riigikohus on tunnistanud sarnaseiks ja eksiteeleiviivaks kahe järgmise firma eritlusnimetused: 1. "Neues Sanitätshaus Frauenheil Hermann Rudel" ja 2. "Sanitätshaus Frauenheil Bernhard Richter". Ka fantaseeritud sõnalisandus ei kõrvalda täiel määral äravahetamise võimalust. Saksa Riigikohus seaduse §16 alusel tunnistas kaitsetuks "Zigarettenfabrik J. Malzmann A.G" nimetuse firmanimetuse "Tabak- und Zigarettenfabrik "Lamata" A. Malzmann & Co" ees. Põhjendatakse, et publik peab meeles "Malzmann-Zigaretten", mis esimese firma poolt on kantud ka kaubamärkide registrisse.

Ka liiginimetused, mis lisandatakse firmanimetusele, ei kõrvalda äravahetamise võimalusi. Kuid neid sõnu ei saa ühe firma tarvis monopoliseerida, mispärast nende kasutamine põhimõttelikult peab olema vaba, näiteks "metallivabrik", "õllebaar". Valib keegi oma firma n eritlusnimetuseks ainult liiginimetuse, siis §1 alusel see on jälitatav kui mittelubatav monopoliseerimine, näiteks "Tallinna Viinavabrik". Sellisele nimetusele tuleb tingimata lisandada eritlusnimetus, näiteks "Tallinna Viinavabrik A/S Rosen & ko".

Lööknimetuseks kujunenud liiginimetused vajavad käsitamist teisest seisukohast. Nii moodustavad sõnad "Eesti Pank" puhtakujulise liiginimetuse, kuid on kujunenud teatava kindla suurpangala lööknimetuseks ja sellepärast neid sõnu ei või keegi eksiteeleviivalt firmanimetuse osana kasutada.

Mõõduandvaks tuleb pidada ajavahemikku, mil liiginimetused on jõudnud kujuneda lööknimetuseks, nii et liiginimetust praktilises elus peetakse teatava kindla

ettevõtte eritlusnimetuseks. Seda reeglit ei või aga tõlgitseda laiendavalt, kuna vastasel korral selline tõlgitsus võiks eritlusnimetuste vallas põhjustada suuri arusaamatusi.

Eksiteeleiviivate vahenditega võib - endast mittevahetatava - eritlusmärgistuse teha äravahetatavaks, kui üks firma kasutab teise kirjalikku või muud piltlikku kujutust oma äripabereil, kuulutustes jne.

Firmade seaduse järgi üksik isik, ühing või selts võib valida oma firmale nimetuse, mille all peetakse mingisugust äride registrimise seaduse järgi registrimisele kuuluvat äri. Kui nüüd selle seaduse kohaselt on firma nimi valitud ja see seaduslikus korras registreeritud, kas siis kõlvatu võistluse vastase seaduse alusel on võimalust esitada loobumisenõuet? Kahtlemata selline õigus jääb. Vormaalne õigus peab taganema tugevama materjaalse õiguse eest, mis on antud äritegevuse kaitseks. Firmade seadusega seaduseandja ei ole mõelnudki lahendada hakata võistlusõiguse tähtsaimat probleemi.

Firmade nimetused kantakse kaubandusregistrisse. Firma registrimisel Kaubandus-Tööstuskoda teostab juuba registreeritud firmade kaitsset. Firma, mis on seadusega vastolus või mis riivab olemasolevate firmade huviseid, jäetakse registreerimata. Kui aga Kaubandus-tööstuskoja kaitse ei ole osutunud küllaldaseks ja on registreeritud firma, mille nimetus tekitab äravahetamise võimalusi, siis võidakse astuda vahele KVVVS § 8 alusel.

Meie firmade seadus suhtelise tõesuse süsteemi alusel nõuab, et üksiku peremehe korral firma peab sisaldama tema perekonnanime. KVVVS ei seisa aga firmade tõesuse süsteemiga sugugi vastolus, kuna firmanimetus, mis tekitab sarnasuse mulje mõne vanema firmanimetusega, kannab endas ebatõesuse algmeid. Peale selle on tõesuse nõus firmade seaduse alusel vormalõiguslik eeskiri, millest keegi ei või kasutada keelatud võistlustoimingute õigustamiseks.

Eelõeldu illustreerimiseks olgu toodud järgnevad kaks näidet:

1. Barmeni maakohtu seisukoht Fritz Bart'i asjus: Kaebealune, Fritz Barth, oli firma Fritz Barth G.m.b.H. ärijuht. Astunud välja G.m.b.H.-st asutas tema konkurentsifirma Fritz Barth, Barmen. Sellest tekkis arvutu hulk äravahetamise juhuseid. Kaebealune toetud HGB (Saksa Kaubandusseadus) § 18 lõige 1-le, mille järgi tema üksik ei olnud õigustatud, vaid isegi oli kohustatud oma firmat nimetama Fritz Barth. (Analoogiline norm leidub

ka meie Firmade seaduses.)

Barmeni maakohus keelas kaebealusel kasutada "Fritz Barthi" nimetust, kuna tema äritseb samaliigilise kaubaga, kui kaebajagi.

2. Berni appellatsioonikohus otsusega 1927. a. maist tuntud šokolaadivabriku Lindt & Sprüngli protsessis šokolaadivabrikantide August ja Walter Lindt'ide, firma A & W. Lindt omanikkude, vastu asus kaebaja põhjenduste seisukohale ja sellekohaselt kaebealusele kirjutati ette kõigil oma kaupadel, hinnakirjadel, publikule määratud kuulutustes ja teadaannetes, kui ka äripabereil, plakaatidel jne muu teksti hulgas märkida selgelt arusaadava kirjaga: "See šokolaad ei ole originaal-Lindt-šokolaad." ("Ce Chocolat n'est pas le Lindt original"). See märkus tuli kirjutada keeles, millist vastaval juhul tarvitatakse. Edasi kaebealuselt mõisteti välja kahjutasu 800.000 Šveitsi franki ja otsuse publitseerimine. Otsuses Berni appellatsioonikohus märgib, et "Lindt-šokolaad" on ajajooksul kujunenud üldtuntud lööknimetus. Kaebealused kasutasid juhuslikku nimesesarnasust ja tekitasid ostjaskonnas eksiarvamise, nagu seisaks A & W. Lindt-šokolaad mingisuguses ühenduses kuulsaga Lindt-šokolaadiga. Sellejuures ei ole mingisugust tähtsust asjaolul, et kaebealused oma tooteid märkisid A. & W. Lindt-šokolaadina, väljatõstes tähed A. & W. On üldtuntud tõsiasi, et sellised lisandid ärilises elus ei mängi mingisugust osa ja jäävad tähelepanemata, või koguni soodustavad äravahetamist. Kaa juhul, kui publikul oleks teada, et on olemas kaks erisugust Lindt-šokolaadi, ei teata siiski kumb neist on ehtne.

§ 8 mõttes kaebuseõigusline on see, kes kasutab § 8 kaitstud erimärgistusi. Otsustava tähtsusega on kasutamise prioriteet. Kaebelune ei pruugi olla kaebaja kaasvõistleja, kelle õigusi tema rikub, ta ei pruugi olla ka ettevõttepidaja. Tähtis on, et kaebaja kaebealuse suhtes erimärgistust kasutab õigusepäraselt. Kaebelune ei või toetuda asjaolule, et kaebaja on erimärgistuse kasutamist vaikivalt kannatanud.

Trükitoodete juures tulevad väärtaarvitusliku kasutajana arvesse toimetaja kui ka väljaandja ja levitaja, mitte trükkija.

Väärtaarvituslikust kasutamise viisist loobumist võib nõuda sellelt, kes erimärgistusi kasutab viisil, mis tekitab äravahetamise võimalusi. Keeld käib kaebeluse talitusviisi kohta. Kaebelusele jääb aga võimalus leida oma erimärgistuse kasutamiseks viis, mis arusaamatusi esile ei kutsu.

Igasugusest kasutamisest loobumist nõutakse, kui erimärgistuse igasugune kasutamine on lubamatu. See kujutab juhus, kus erimärgistus kutsub esile äravahetamise võimaluse. Samuti keelatakse igasugune erimärgistuse kasutamine, kui erimärgistus on valitud segadusttekitamise eesmärgiga.

Piiratud loobumisenõue esineb, kui erimärgistuse kasutamine ainult teataval maa-alal on lubamatu. Siia kuulub juhus, kus kaks ettevõttepidaajat, kes omavad äravahetatavaid erimärgistusi, oma äritegevuse laiendamisel teataval maa-alal satuvad kokku. Sellisel juhul erimärgistuse kasutamist ei saa keelata kogutulatuses.

Loobumisenõude erinähteks tuleb pidada n.n. mahakustutamisenõuet juhul, kui erimärgistus on objektiivselt õigusvastane ja olukorra korraldamiseks erimärgistus tuleb kaubandusregistrist kustutada. Seda kasutatakse peamiselt juhul, kui teisiti ei ole võimalik küllalt mõjuvalt astuda vastu erimärgistuse väärtarvitusele. Eriti võidakse nõuda mahakustutamist, kui erimärgistuse kasutamine püsivalt või paljudel juhtudel tekitab äravahetamise hädaohu teise ettevõttepidaaja erimärgistusega, millist viimane kasutab õigustatud viisil, kuna selliste asjaolude juures loobumisenõude jaatav otsustamine oleks samaväärne mahakustutamisele ja ainult vormalne kande edasipüsimine registris oleks vastolus tegeliku õigusseisukorraga.

Kahjutasunõudmine on § 8 kolmanda lõike järgi antud, kui erimärgistuse kasutaja teadis või pidi teadma, et väärtarvituslik kasutamine kutsub esile äravahetamise. Kahjutasumise kohustuse tekkimiseks aitab, kui väärtarvituslik kasutamine algas ilma, et kasutaja oleks teadnud selle tulemsi, kuid kasutamine kestis edasi, kui ta äravahetamise hädaohust juba pidi teadma. Kaebealune ei saa toetuda asjaolule, et temale publiku arusaamine oli teadmata ja sellepärast tema äravahetamise hädaohuga ei arvestanud. Tema kohus on publiku arusaamist proovida. Kahjutasumise kohustuse tekkimiseks jätkub kaebealuse ettevaatamatust ülalpidamisest.

Trükitööde tiitlite kohta on maksivad samad eeskirjad, mis maksavad äriettevõtete eritlusmärgistuse kohta. Trükitöö eritlusmärgistuseks (tiitliks) tuleb pidada vabalt valitud sõna, mille ülesandeks on trükitööd teistest eraldada. Trükitööde liiki kuuluvad ka muusikateosed, fotograafilised tooted, kui ka filmid. Mitte ainult trükitöö päristiitel, vaid ka alltiitel kui ka osakondade tiitlid on kaitstud. Ka KVVVS § 1

tuleb tiitlite puhul kohaldamisele: tiitel väliselt kui ka sisult peab vastama tõsioludele. Raamatute, filmide, ajakirjade ja ajalehtede tiitlid omavahel võivad olla äravahetatavad. Sellistel juhtudel § 8 eeskirjad tulevad täiel määral kohaldamisele. Kui tuntud raamatu tiitlit kasutatakse filmitiitlina, siis filmi omanikult võidakse nõuda loobumist tiitli kasutamisest ja kahjutasu.

Samaväärseina ettevõtte erimärgistuse kõrval seisavad välised seadeldised, mida läbikäimises tuntakse teatud ettevõtte tunnustena, nagu ettevõtte veoriistade välispidine seadeldis, teenijaskonna silmapaistvalt ühtlaselt valitud riietus, embleemide, piltide ja muude kujutuste asetamine ettevõtte ~~hoonele~~, hoonele, vaateakende, kaubakatalogide, tsirkulaaride ja muude trükistöde välispidine ilme jne. Kogemused näitavad, et sedalaadi seadeldised omandavad eraldiva iseloomu, ja kui need publiku hulgas on tuntud, siis nende taoliste seadeldiste väärtarvituslik kasutamine mõne teise ettevõtte poolt kutsub esile äravahetamise. Äri erimärgistuse ja § 8 lõige II-es märgitud väliste seadeldiste piirid ei ole kindlad, tuleb ette, kus mõlemad mõisted üksteist osaliselt katavad.

Ettevõtte tunnusmärgina kasutatakse ka üksikuid tähti, näiteks, AEG (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft), RET (Radio-Elektrotehnika Tehas) j.t. Samuti ka mõtteteteri ja löökauseid. Viimased tunnusmärgidena kasutavad § 8 eeskirjade kaitset. Meie äride juures viimaste kasutamist ei ole märgata olnud.

§ 8 lõige 2 kõneleb välistest seadeldistest, "mida läbikäimises tuntakse teatud ettevõtte tunnustena." Millisest momendist neid seadeldisi tuntakse? Lähema või pikema ajavahemiku nõudmine nende tundmaõppimiseks ei ole vajalik, jätkub küllalt, kui juba kord neid seadeldisi on kasutatud. Samasugust välist seadeldist võivad kasutada mitu ettevõtet, kui nende ettevõtete geograafiline ala ei puutu üksteisega kokku.

KVVVS kriminaalõiguslik sanktsioon § 24 näol on laiem KrS § 336 eeskirjadest. Viimane puudutab ainult kaubamärkide väärtarvitamist.

KVVVS § 24-as ettenähtud süütegu erineb tsiviilõiguslikust deliktist (§ 8) oma sihilikkusega: Ettevõtte nime või ettevõttesse puutuva erimärgi või erinimetuse tarvitamine seesugusel viisil, et neid võidakse äravahetada teise ettevõtte poolt varem tarvitatava nimega, erimärgiga või erinimetusega, on § 24 põhjal jälli-

tatav ainult juhul, kui selline tarvitamine on toimunud äravahetamise esilekutsumise otstarbega.

Juhtudel, kui ettevõtte nime, ettevõttesse puutuva erimärgi või erinimetuse või muu välise seadeldise väärtaarvitamine on aset leidnud trükitootes, võidakse §8 ja §3 põhjal nõuda kahjutasu ka autorilt ja isikutelt, kes trükitoodeid väljaandsid, või levitasid, kui need isikud teadsid või pidid teadma, et nime, märgi või muu välise seadeldise tarvitamine antud viisil võib viia eksiarvamisele ja selle läbi - teiste võistlejate kahjuks - soodustada mõnda ettevõtet, kuna juhtudel, kui nimetatud delikt on toimunud perioodilise trükitoote läbi, langeb vastutuse alla ka vastutav toimetaja. Samad eeskirjad kohaldatakse ka juhtudele, kui nime või märgi või muu välise seadeldise väärtaarvitamine sündis valguse või häälereklaami kaudu.

või kaubare...

ditult või...

ningi muu kogu...

nise kohta...

täitmisel...

võistleja kahjuks -

kinud kahju.

§ 25. Sõnalast...

alal vahenditult või...

kingi või muu kogu...

le, voliniku, agent...

nende kõlvata tegevusega -

saavutada enesele või...

lusel, karistatakse:

rahastrahviga mitte üle 1.000...

mitte üle 6 kuu.

Samal karistuse alla langeb ettevõtte...

lane, volinik, agent või kaubare...

käimise alal vahenditult või...

vaatu kingi või muu kogu...

muu kogu saamise kohta...

oma kohuste täitmisel...

lusel teiste võistlejate kahjuks.

Baksa Vabariigi...

"Vangistusega kuni 6 kuule...

ühaga peist karistatakse, kui...

Järgi ei tule kohaldamata...

krilises läbikõlmises võistluse...

või annab kingi või muu kogu...

8. Teenijate ja volinikkude meelitamine.

"§ 9. Isikult, kes ärilise läbikäimise alal vahenditult või kaudselt pakkus, lubas või andis kingi või mingi muu kasu mõne teise ettevõtte teenijale, õpilasele, volinikule, agendile või kaubareisijale selleks, et nende isikute kõlvatu tegevusega - kellegi võistleja kahjuks - saavutada enesele või teisele isikule soodustust võistlusel, võidakse nõuda, et ta tasuks tekkinud kahju.

Ettevõtte teenijalt, õpilaselt, volinikult, agendilt või kaubareisijalt, kes ärilise läbikäimise alal vahenditult või kaudselt nõuab või võtab vastu kingi või mingi muu kasu või lepib kokku kingi või muu kasu saamise kohta selleks, et kõlvatu tegevusega oma kohuste täitmisel tuua kellelegi soodustust võistlusel - teise võistleja kahjuks - võidakse nõuda, et ta tasuks tekkinud kahju."

"§ 25. Süüdlast selles, et ta ärilise läbikäimise alal vahenditult või kaudselt pakub, lubab või annab kingi või muu kasu teise ettevõtte teenijale, õpilasele, volinikule, agendile või kaubareisijale selleks, et nende kõlvatu tegevusega - kellegi võistleja kahjuks - saavutada enesele või teisele isikule soodustust võistlusel, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 1.000 krooni või arestiga mitte üle 6 kuu.

Sama karistuse alla langeb ettevõtte teenija, õpilane, volinik, agent või kaubareisija, kes ärilise läbikäimise alal vahenditult või kaudselt nõuab või võtab vastu kingi või muu kasu või lepib kokku kingi või muu kasu saamise kohta selleks, et kõlvatu tegevusega oma kohuste täitmisel tuua kellelegi soodustust võistlusel teiste võistlejate kahjuks."

Saksa WettbG § 12.- Altkäemaksukeeld.

"Vangistusega kuni üks aasta ja rahatrahviga või ühega neist karistatakse, kui võrd teiste eeskirjade järgi ei tule kohaldamisele raskem karistus, seda, kes ärilises läbikäimises võistluse otstarbel pakub, lubab või annab kingi või muu kasu ärilise ettevõtte teeni-

jale või volinikule selleks, et teenija või voliniku kõlvatu ülalpidamisega kaupade või kaubanduslike jõudluste muretsemisel saavutada eelistust enesele või kolmandale isikule.

Sama karistuse alla langeb ärilise ettevõtte teenija või volinik, kes ärilises läbikäimises nõuab, laseb endale lubada või võtab vastu kingitusi või muud kasu, selleks, et tema muretseks eelistust võistluses kellelegile teisele oma kõlvatu tegevusega kaupade või kaubanduslike jõudluste muretsemisel.

Otsuses tuleb kuulutada, et võetis või selle väärtus langeb riigile."

Igakuks, kes äriala vähegi tunneb, teab, et säärane äriteenijate meelitamine on nii välisriikides kui ka meil väga levinenud. Ei või aga lubada, et mõned võistlejad, avatledes altkäemaksudega teiste ettevõtete teenijaid, võiksid omandada selle abil enestele soodustusi võistlusel samal ajal, kui teised konkurendid peavad oma võistlusvõime tõstmiseks ja oma ettevõtte ~~seis~~ seisukorra säilitamiseks või kindlustamiseks kulutama suuri summe kaupade kvaliteedi tõstmiseks, reklaamiks ja valmistuskulude vähendamiseks. Säärane võõra ettevõtte teenijate äraostmine ja selle abil omale võistlussoodustuste hankimine võib lüüa aluse ära mõistlikult võistluselt.

Ettevõtte teenijate äraostmine võistleja poolt ei too aga kahju ainult ~~teistele võistlejatele~~ teistele võistlejatele, vaid ka sellele ettevõttele enesele, kelle teenistuses need teenijad seisavad. Kui üks paberivabrik selleks, et tõrjuda välja turult teisi vabrikuid, annab altkäemaksu paberikaupluste teenijaile, et viimased telliksid või pakuksid ostjatele eestkätt tema kaupaid, siis ettevõtte, kelle teenija on ära ostetud, võib ja harilikult ka saab mitmel viisil kahju, mille üldine põhjus seisab selles, et teenija oma teenistusliku tegevuse alal ei ole enam ainuüksi juhitud oma peremehe huvidest, vaid vähemal või suuremal määral ka selle võistleja huvidest, kes talle altkäemaksu on annud või lubanud.

Saksa 1909. a. seaduse kavas kõnesolevat § 12 ei olnud ettenähtud, kuna tolleaegne valitsus küsimust ei pidanud küllalt küpseks. Altkäemaksukeelu kasuks sellepärast tekkis suur liikumine, ~~kuni~~ kuni viimaks Riigipäeva komisjon otsustas kõnesoleva § seadusse sisse võtta.

Võistluse moment on §§ 9 ja 25, kui ka Saksa seaduse

§ 12 tagapõhjaks, olgu ostetavuse kasutamine aktiivne või passiivne. Ei toimi aktiivne altkäemaksu-pakkuja võistluse otstarbel, või ei pea passiivne ostetav silmas võistluse otstarvet, siis ei saa kõnesolev altkäemaksu paragraaf tulla kohaldamisele. See altkäemaksu-keelu eeskiri peab hoidma ära, et keegi ei kasutaks "teenija" või "voliniku" abi, et nende isikute "kõlvatu tegevusega" saavutada soodustust võistlusel enesele või kellegile teisele. Tähtsusetu on, kas omanik või juhataja oma teenijate või volinike kõlvatust tegevusest teab või seda hiljem teada saab. Pakub keegi kasu äri omanikule või juhatajale, siis selline pakkumine ei käi § 9 ja § 25 alla.

Saksa seaduse § 12 öeldakse, et selle eeskirjad tulevad kohaldamisele ainult sedavõrd, kui võrd teiste eeskirjade järgi ei tule kohaldamisele raskem karistus. Üldse Saksa seadusandlus on selles küsimuses hoopis valjem. Meie seaduse §§ 9 ja 25 vastu eksija pääseb halvemalgi juhul võrdlemisi kerge karistusega.

Aktiivne persoon on see, kes ärilise läbikäimise alal võistluse otstarbel ärilise ettevõtte teenijale või volinikule pakub altkäemaksu. Selle järgi tulevad kõnesse aktiivsete isiksustena ainult konkurendid või sellised isikud, kes on ärilise läbikäimise alal tegevad konkurendi kasuks. §§ 9 ja 25 ei ole, näiteks, kohaldatavad, kui keegi eraisik auto-omanikuna, või tema autojuht, pakub altkäemaksu bensini firma kaubareisijale.

§ 9 eesmärgiks ei ole võitlus teenijate korrumpeerimise vastu üldse, vaid ainult niivõrd, kui see puutub ärilisse läbikäimisse. Teadagi võib mõnikord juhtuda, et meelitamine leiab aset osalt ärialal, osalt aga mitteärialal, missugune komplikatsioon muidugi ei tohi võtta võistlejalt õigust enese kaitseks käesoleva § abil. (Üldkom. seletusk.).

Osavõtjana võib esineda iga kolmas, vaatamata sellele, milliseis suhteis see asub konkurentsis.

Kaastegijana, algatajana, kihutajana või abiliseha ei tule aktiivse altkäemaksupakkumise juures arvesse altkäemaksusaaaja, kuna siin esineb juba iseseisev delikt, nimelt passiivne altkäemaksuvõtmine.

Teenijad on kõik ärilises ettevõttes tegevad ja omaniku käskvõimule alistatud isikud, vaatamata teenistuse viisile, eesmärgile või kestusele ja vaatamata tasu vormile. Teenijad on ka reisijad, õpilased, volontärid, tehnikud ja töölised. Meie seaduse §§ 9 ja 25 lotlevad viimased eraldi, kuigi pealkirjas kõneleb ainult "teenijatest ja volinikkudest". Üldkomisjoni seletuskirjas

õeldakse, et selline üksikasjalik loetelu on võetud sisse ainult kõnesoleva § ühtlustamiseks teiste paragraafide eeskirjadega. Saksa §12 piirdub ainult üldmõistega.

Agendid ei ole teenijad, kuna nad ei ole alistatud omaniku käskvõimule, küll kuuluvad aga agendid voliniku liiki.

Volinik on selline isik, kes on tegev ärilises ettevõttes eriülesande või töölepingu alusel, kuid ei seisa teenistusvahekorras äriomanikuga. Esmajärjekorras kuuluvad siia agendid. Kui volinikele tuleb vaadata ka sellistele isikutele, kelle töötagajärjed tulevad ettevõtte kasuks ja kelle käitumist omanik nende kuuluvuse tõttu ettevõtte organismi saab teataval määral mõjutada. Selline isik oleks kaupmees, kes äri omanikule otsib ostjaid ja selle tõttu omab õiguse teatavale määrale provisjonile.

Kõik KVVVS §9 järgi jälitatakse meelitamise viisid on kokkuvõetud sõnadesse: "pakkus, lubas või andis kingi või mingi muu kasu". Seadusei tee meelitaja vastutust olenevaks sellest, kumb - kas meelitaja ise või teenija - oli kõlvatu teo algatajaks. Ka neil juhtudel, kus asja algatajaks oli teenija, kelle nõudmisel võistleja andis või lubas temale mingi kingi või muu kasu, ei vabane kingiandja-võistleja vastutusest.

Pakkumine on iga altkäemaksupakkuja teadlik tahteavaldus, anda kingitusi või muud kasu. Pakkumine on ühepoolne akt ja võib väljenduda ainult positiivses teos. Pakkumise vorm on tähtsusetu. Sõnaselge väljendus ei ole vajalik. Pakutav ese ei tarvitse olla täpselt määritletud. Pakkumine vajab vastuvõtmist. Karistatav on pakkumine (või lubamine) alles siis, kui see tegija tahteavaldus on jõudnud teenija teadvusse.

Lubadus on iga - vormitu - töötus. Ka kestab h harjumuses võib peituda lubadus, kui võidakse arvestada selle harjumuse jätkumist. Lubadus vajab vastuvõtmist.

Kink on iga varalise väärtuse ilma rahalise tasuta üleandmine andja või kolmanda varast kingitusevõtja vara hulka.

Muud kasud on kõik, mis antakse üle tasuna andja poolt soovitud toimingu sooritamise eest. Kas need kasud on määratud saaja õigusliku või majandusliku olukorra parandamiseks see on ükskõik. Jatkub, kui need tegija arvamus järgi võivad mõjutada saaja tahet.

Gratifikatsiooni andmine, mis on väga tavaline nähe, ei tule määrimisena arvesse, näiteks, tavaline jõulu-

kink või jootraha. Sellistel juhtudel ei esine ka võistluse eesmärk.

Eelistamine, ka kaudne soodustamine, võib avalduda tellimise andmisel, saatmisel, vastuvõtmisel, järgiproovimisel ja maksmisel. Eelistamine ehk soodustamine ei pruugi toimuda ~~al~~ altkäemaksuvõtja teenija või voliniku otsesel vahendusel.

Subjektiivsed tingimused. Peale võistluse eesmärgi silmaspidamise on vajalik, et altkäemaksuandja eesmärgiks oleks eelistuse saavutamine endale või kellelegile kolmandale. Ei ole nõuetav, et eelistus saabuks vahenditult altkäemaksusaaaja teenija (voliniku) kaudu, ei ole ka nõuetav, et tegija kava oleks selliselt suunitud. Ei ole vajalik teenija (voliniku) positiivset või negatiivset tegu, mis selles suunas mõjuks. Seadus väljub ainult altkäemaksuandja eesmärgist "saavutada soodustust." Kui näiteks antakse altkäemaksu töölisle selleks, et tema konkurendilt saadavale õlile enne tarvitamist segaks hulka vett, siis sellel juhul tuleb kohaldamisele §§ 9 ja 25, ka sel juhul, kui tööline oma koha tõttu ei ole suuteline mõjutama, et tema firma edasiseid tellimisi annaks teisale. On tähtsusetu § 25 vastase eksimuse täitumiseks, kas eelistus saavutati, kas sellega tegija eesmärk on täidetud. Küll on aga vajalik, et eelistuse ülesandeks oleks tegija kauba mineku suurendamine konkurendi kauba mineku arvel.

Tegija peab olema teadlik selles, et tema poolt püütav teenija (voliniku) tegevus on kõlvatu. Jatkub ka tingivast eelistusest, s.t. ei ole vajalik, et altkäemaksupakkuja oleks kindel teenija (voliniku) kõlvatule tegevusele, aitab, et selline tegevus antud altkäemaksu tulemusena oleks ettekujutatav. Kas teenija (volinik) on teadlik oma tegevuse kõlvatuses, see on ~~al~~ aktiivse altkäemaksu toimingu juures tähtsusetu.

"Kõlvatu toimingu" mõiste vastab §1 kommetevastasusele. Sellegipärast §1 märgitud "vastollu sattumine võistluse heade kommetega" ei ole sama, mis §§9 ja 25 "kõlvatu tegevus".

Teenija tegevus on kõlvatu konkurentide hulgas. Kas see kõlvatu tegevus on sihitud äriperemehe või selle võistleja vastu, on kõrvalise tähtsusega. Enamasti on kõlvatu tegevus sihitud äriperemehe vastu, kuid §§9 ja 25 asjaolude juures see ei ole oluline. Isegi sel juhul, kui äriperemees kiidaks heaks oma teenija määrimise, tulevad §§9 ja 25 käsitusse. See

eeskiri (§25, Saksa §12) ei ole sihitud kaubanduses esineva petmise vastu, vaid see on suunatud kõlvatute vahendite kasutamise vastu konkurentsis.

Kui teenija altkäemaksust mõjutatuna tegija (= altkäemaksuandja) kaupu peab eelistama võistleja kaupade ees, siis reeglipäraselt selles esinebki tema "kõlvatu tegevus". Teenija kõlvatu tegevuse tüüpilise näitena võiks tuua juhust, kus tema äriühendusest senise varustajaga ütles ära ainult sellepärast, et konkurent oli temale pakkunud erilist kasu, kuigi senise varustaja kaup endast ei põhjustanud mingisugust arusaamatust.

Näitena olgu toodud mõned Saksa Riigikohtu põhistused:

1) "Kaebealune püüdis mõjutada kinkidega autojuhte tema firma kaupa eelistada samasuguste teiste firmade pakkumiste kõrval. Kaebealuse kavatsuse järgi autojuhid pidid asuma tema kaupa eelistavale seisukohale, vaatamata sellele, et puudusid selliseks eelistuseks igasugused objektiivsed põhjused. Selline kindlakstehtud autojuhtide teguviis on kõlvatu."

2) "Kõlvatut tegevust ei esine juhul, kus kaebealuse kauba eelistus oli saavutatud juba varem õiguspärasel teel ja kaebealune pakkus kinki teenijale ainult selleks, et selline eelistus ka hiljem jääks püsima."

Kõlvatuks tegevuseks §§9 ja 25 mõttes tuleb pida ka juhust, kus teatri dramaturg lavateose autorilt nõuab tantjeeme selleks, et tema kõnesolevat teost teiste autorite teoste ees eelistataks.

Võistluse otstarbest või eesmärgist kõnesoleva paragraafi mõttes olgu märgitud, et ei ole vajalik, et tegija, teo sooritaja (= altkäemaksupakkuja) võistlusest osa võtaks, kui tema kaubanduslikku jõudlust pakub. Tegija ei pruugi olla kaubandusliku jõudluse täitja, küll aga ~~kõne~~ ^{kõne}, kellele eelistust tahetakse muretseda. Pöörduvad masinatööstur ja riidetööstur õlikaupmehe poole soovides endi varustamist, kusjuures üks pöördujaist õlikaupmehe teenijaile või volinikele pakub altkäemaksu, et, kas üldse, või eriti odavalt, kaupa saada, siis avaldub nende tegevus võistluse otstarbel, olgugi, et masinatööstur ei ole riidetöösturile mingi konkurent. Ka teenistuseotsija toimib võistluse otstarbel, kui ta altkäemaksuga püüab saavutada enda eelistamist. Kas määritud toimib võistluse otstarbel ja kas tegija seda teab, need ei ole enam olulised nähted.

Aktiivne altkäemaksupakkumise tegu on lõpetatud pakkumise, lubamise või altkäemaksu objekti üleandmisega.

Seisab määrimine pakkumises või lubamises, siis ei ole sellise pöördumise vastuvõtt teo lõpetamiseks enam vajalik.

Passiivne altkäemaksuvõtmine. Tegija ehk teo sooritaja on ärilise ettevõtte teenija või volinik. Ainult sellised võivad olla teo sooritajaks, osavõtjaiks võivad olla üldiste reeglite järgi ka teised. On nõuetav, et teenistusleping või volitusleping teo sooritamise ajal oleks maksev, mis aga ei ole enam nõuetav teises järgus, eelistamise silmapilgul.

"Nõudmine" ei pruugi toimuda sõnaselgelt, see võib avalduda ka varjatud toiminguis. Nõudmise kirja ära saatmisest jätkub. Nõudmise mittekuullaldane tõsidus võib ainult siis tulla arvesse, kui see ilmselt naljana on mõistetav.

Vastuvõtmine võib olla passiivne toiming, jätkub altkäemaksuks antud raha mittetagasiandmisest. Vastuvõtmine võib avalduda ka selles, kui teenija või volinik lasi toimuda altkäemaksu vastuvõtmise enda jaoks kellegi kolmanda poolt.

§ 9 ja §25 lõige 2 järgi on vajalik, et tegija, tähendab see, kes kingitusi nõuab, võtab vastu või lepib kokku selle saamiseks, sattuks võistluse vahekorrisse. Reeglipäraselt on tegu võistlusega nende juures, kes saavutab eelistusi (või kelle huvides neid saavutatakse) ja teine, kellel nende eelistuste saavutamine nurjub. Kui näiteks, panga teenija provisjoni või muu kasu eest krediitsoovijale muretseb raha (eestkostmisega panga juhatuse juures), siis ei tule §§ 9 ja 25 lõige 2 käsitusse võtmine kõnesse, sest see tegu ei puuduta mingit võistlusvahekorda. Teisiti on lugu, kui kaks krediitsoovijat vajavad raha ühest-samast pangast ja pank ainult ühte saab rahuldada. Muretseb sellisel juhul pangateenija provisjoni või muu kasu eest eestkostmisega panga juhatuse juures ühele soovijale krediiti, siis on võistluse moment § 25 lõige 2 mõttes esilekerkinud.

Subjektiivsed eeldused kõnesoleval juhul seisavad järgmises: teenija (volinik) peab olema teadlik selles, et eelistused, mis tema peab muretsema, seisavad ühenduses võistluse otstarbega. Edasi on nõuetav, et teenija nõudmise, lubada laskmise või vastuvõtmise momendil omaks teadmise, et andja muretseb temale kasu selleks, et tema või keegi teine tema (teenija) kõlvalu tegevusega saavutab eelistusi. Ei ole nõuetav, et andja teenija sellist teadmist milgil viisil võiks tunda.

9. Äri- ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvi-

=====

tamine.

=====

"§ 10. Teenijalt, õpilaselt, volinikult, agendilt või kaubareisijalt, kes teenistuse-, õppe- või valitusvahekorra kestusel vajaliku loata teatas kõrvalisele isikule või võimaldas viimasele saada teada äri- või tootmissaladuse, mis temale usaldatud või teatavaks saanud tema teenistuse-, õppe- või volitusvahekorra tõttu, võidakse nõuda, et ta loobuks avaldamast äri- ja tootmissaladust.

Sama võib nõuda isikult, kes võistluse otstarbel vajaliku loata teatas kõrvalisele isikule või võimaldas viimasele teada saada või kasutas omas või võõras ettevõttes äri- või tootmissaladuse, mille ta oli saanud teada: 1) seaduse või heade kommete vastase teo, eriti oma või teise isiku luuretoimingu abil;

2) erilise usalduse tõttu;

3) kohtu või muu avaliku asutuse poolt pealepandud ülesande täitmisel.

Eelmised lõiked ei maksa teenistuse-, õppe- või volituse alal tööandja või volitaja tahtmisel toimitud tegevusel omandatud teadmiste kasutamise kohta.

Esimeses ja teises lõikes nimetatud isikuilt võidakse nõuda ka kahjutasu, kui nad teadsid või pidid teadma, et teadet võib kasutada võistluse otstarbel."

"§ 26. Kaubanduse- või tööstusettevõtte teenijat, õpilast, volinikku, agentti või kaubareisijat, kes on süüdlane selles, et ta teenistuse-, õppe- või volitusvahekorra kestel vajaliku loata teatas kõrvalisele isikule või võimaldas viimasele saada teada äri- või tootmissaladuse, mille kohta ta teadis, et teadet võib kasutada võistluse otstarbel, karistatakse:

rahaträhvuga mitte üle 1.000 krooni või arestiga mitte üle kuue kuu.

Sama karistuse alla langeb isik, kes võistluse otstarbel vajaliku loata teatas kõrvalisele isikule või kasutas omas või võõras ettevõttes äri- või tootmis-

saladuse, mille ta oli saanud teada:

- 1) seaduse või heade kommete vastase teo, eriti oma või teise isiku luuretoimingu abil;
- 2) erilise usalduse tõttu;
- 3) kohtu või muu avaliku asutuse poolt pealepan-
dud ülesannete täitmisel.

Eelmised lõiked ei maksa teenistuse-, õppe- või volituse alal tööandja või volitaja tahtmisel toimitud tegevusel omandatud teadmiste kasutamise kohta."

"Krs § 508. Kes oma teenistuse või tegevuse järgi on kohustatud hoidma salajas temale usaldatud teadet ja kes süüdlane selles, et ta tahtlikult avaldas selle teate mõjuva põhjuseta, kui seejuures teade võis sünnitada varanduslikku kahju või laimata isikut, kelle kohta teade käis, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni.

Kui sarnane avaldamine saadeti korda sihiga sünnitada varanduslikku kahju või saada varanduslikku kasu, või laimata isikut, kelle kohta käis avaldatud teade, siis karistatakse süüdlast:

vangimajaga mitte üle ühe aasta."

"Krs § 510. Tööstusettevõtte teenijat või töolist, kes süüdlane selles, et ta avaldas neid eritöötamisviise, mis tarvitati või kavatseti võtta tarvitusele selles ettevõttes ja mis olid usaldatud saladustena süüdlasele, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni.

Kui sarnane üleastumine saadeti korda sihiga sünnitada ettevõttele varanduslikku kahju või saada enesele varanduslikku kasu, siis karistatakse süüdlast:

vangimajaga mitte üle ühe aasta."

"Krs § 511. Krediid- või kooperatiivasutuses, aktsiaseltsis või osühisuses teenistuses olevat isikut, kes süüdlane selles, et ta tahtlikult avaldas teate, mis teadvalt oli seesuguse seltsi või asutuse saladus ja mis ei kuulunud avaldamisele, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni.

Kui sarnane avaldamine saadeti korda sihiga teha kahju nimetatud asutuse, seltsi või ühisuse krediidile või eraisikute krediidile, kes olid usaldanud oma varandused või varandusliku huvi selle asutuse, seltsi või ühisuse kätte, või sihiga saada enesele varanduslikku

kasu, siis karistatakse süüdlast:
vangimajaga mitte üle ühe aasta."

"Krs § 512. Kaubandusettevõttes teenistuses olevat isikut, kes süüdlane selles, et ta avaldas selle ettevõtte ärisaladuse sihiga teha kahju ettevõtte pere-mehe krediidile või saada enesele varanduslikku kasu, karistatakse:
vangimajaga mitte üle ühe aasta."

"Krs § 513. Riigi äri- või tulumaksu komiteesse või komisjoni kutsutud eksperti, kes süüdlane selles, et ta avaldas saladuses hoitavaid teateid, mis puutuvad riigi äri- või tulumaksu maksjate varanduslikku seisukorda, võlakohustustesse, läbikäikudesse ja kasudesse, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Kui sarnane üleastumine saadeti korda sihiga teha kahju selle isiku aule või krediidile, kelle kohta käis avaldatav teade, siis karistatakse süüdlast:

vangimajaga mitte üle kuue kuu.

Peale selle kaotab süüdlane seesuguses komitees või komisjonis ekspordiks olemise õiguse kolmeks aastaks."

Saksa WettbG § 17.- Saladuste reetmine ja võõraste saladuste kõlvatu kasutamine.

"Vangistusega kuni üks aasta ja rahatrahviga või ühega neist karistatakse äriettevõtte teenijat, töolist või õpilast, kes temale teenistusvahekorra tõttu usaldatud või teisiti kättesaadud äri- või tootmisesaladusi teenistusvahekorra kestusel lubamatult teatas teistele võistluse otstarbel või eesmärgiga tekitada äripidajale kahju.

Samaga tarhvitakse seda, kes äri- või tootmisesaladusi, milliseid sai teada lõige l märgitud viisil või enda seaduse- või heade-kommete-vastase teoga, kasutab lubamatult võistluse otstarbel või teatab teistele."

Saksa WettbG § 18.- Võõraste kavatsuste kõlvatu kasutamine.

"Vangistusega kuni üks aasta ja rahatrahviga või ühega neist karistatakse seda, kes temale ärilises läbikäimises usaldatud kavatsusi või tehnilise iseloomuga eeskirju, eriti jooniseid, mudeleid, šabloneid, lõikeid, retsepte, võistluse otstarbel lubamatult kasutas või teatas teistele."

Saksa WettbG § 19.

"§§ 17, 18 eeskirjade vastased toimingud kohustavad peale muu tasuma tekkinud kahjud. Mitu kohustatut vastutavad solidaarselt."

Saksa WettbG § 20.

"Kes võistluse otstarbel kallutab kedagi teist toimima § 17 lõige 1, § 18 eeskirjade vastaselt, seda karistatakse vangistusega kuni üheksa kuud ja rahatrahviga, või ühega neist."

KVVVS §§ 10 ja 26 kaitsevad saladusi omavat isikust. Ärisaladused on majanduslikud hüved, mis moodustavad ettevõtte väärtusirikastava osa ja kuuludes kas juriidilisele või füüsilisele isikule peavad olema võõraate eest kaitstud.

§§ 10 ja 26 mõju ei ulatu väljaspoole teenistusvahekorra kestust, mõlemad eeldavad saladuste edasitasetamist "teenistuse-, õppe- või volitusvahekorra kestusel."

Äri- ja tootmisesaladused §§ 10 ja 26 mõttes on asjaolud, mis 1. on ühenduses äriettevõttega, 2. ei ole avalikult teatavad ja 3. ettevõttepidaja soovi kohaselt tulevad hoida saladuses.

Seaduse ees nii äri- kui ka tootmisesaladused on samaväärsed, sellepärast nende omavaheline piiritlemine ei oma olulist tähtsust.

Saladuste õiguse ülemineku korral mõnele teisele ettevõtjale ei vabane veel üleandja teenijad äraandliku tegevuse puhul karistusest, kuna üleminekul eeldatakse reeglipäraselt, et üleandja on kohustatud lepinguliselt saladusi hoidma samuti kui need oleks tema enda saladused.

Salajased asjaolud peavad olema ühenduses äriettevõttega, ettevõtte pidajal peab olema äriiline huvi nende saladuses hoidmiseks. Kas selline huvi on olemas, see tuleb igakord selgitada olenevalt asjaoludest. On ettevõttepidajal ainult erahuvi asjaolude saladuses hoidmiseks, siis sellisel juhul ei ole tegemist äri- või tootmisesaladustega. Saladuste iseloomu ei muuda selles mõttes ka asjaolu, et ettevõttepidaja neid oma teenijaskonna ees märgib ärisaladustena, selline märgitsemine veel ei tee tavalisi erasaladusi ärisaladusteks, selleks ei aita ka saladuste ülesmärkimisest äri- raamatuisse. Kui aga asjaolud on kõlblikud ärisaladu-

sena hoidmiseks, kuid võivad siiski iseloomult jätta mõningaid kahtlusi, siis tekkinud kahtluse ettevõttepidaja võib hajutada sellega, et tema asjaolude salajast iseloomu teenijate ja tööliste ees eriliselt allakriipsutab. Kui saladus on äriiline saladus, siis enam ei ole tähtis, kas neid ettevõttes kasutatakse või ei kasutata.

Kogemused ja võimed, milliseid teenija või tööline teenistusvahekorra tõttu ettevõttes saavutab, ei ole äri- või tootmisesaladused.

Ei ole nõuetav, et saladus moodustaks mingi ettevõtte iseäralduse. Jatkub salajaste asjaolude ühenduses olekust teatava ettevõttega. Nii agentide nimistu on teatava ettevõtte saladus. Ka üksik äris ettetulev toiming võib olla ärisaladus, näiteks, ettevalmistus äri lõpetamiseks, kui ettevõttepidajal on äriiline huvi selliste asjaolude salajas pidamiseks. Äriiline tegevuskava, näiteks, teatava kauba teatavas välimuses ootamatult turulelaskmiseks, võib olla ärisaladus.

Salajased ei ole asjaolud, mis on avalikult teada. Avalikult teatav on tõsiasi, millest informeeritud piiramata arv isikuid, kas informeeritute endi juurdepääsuga sellele tõsiasjale või juhusliku teadasaamisega kellegi kolmanda kaudu. Paljude isikute teadmine, isegi väga suure arvu isikute teadmine, ei tee saladust iseendast avalikult teatavaks, niikaua kui need isikud, näiteks, teenijad ja töölised, kuuluvad saladusse pühendatud asjaosaliste hulka. Mida ühe vabriku teenijad oma teenistusliku tegevuse tõttu on teada saanud, see ei ole avalikult teatav. Sama on maksev ka käsitööliste ja teiste selletaoliste kohta, kes on kutsutud vabriku tööst osavõtma, töötagu nemad kas endi kodus või tööandja vabrikuruumes.

Ei ole vajalik, et saladuses hoitav tõsiasi oleks uudis. Nii võib olla saladuseks teatavate toodete muretsemine, mis varematel aegadel olid juba üldiselt tuntud, kuid hiljem on langenud unustusse.

Isegi teistes ärides teatav tõsiasi ei ole ilma pikemata avalikult teatav. Oleneb sellest, kas avalikult teatavus on levinud selliste isikute hulgas, kellede ees ettevõttepidaja tõsiasja soovib pidada saladuses (ostjaskond, konkurendid, töövõtjad). Nii võib, näiteks, muustriteraamat, mis tellijale on kättesaadetud, kuid võistlejaile on tundmata, olla saladuse objektiks. Niipea aga, kui muster on turule viidud ja nii ostjaskonnale teatavaks saanud, ei saa enam huttugi olla saladusest.

Ainult, kui tõsiasja kindel ja kestev teatavus on saavutatud normaalsel teel, tuleb avaliku teatavusega kui faktiga arvestada. Ei jatku üksi juhuslikust ja pealiskaudsest teadasaamisest, mis ajajooksul jällegi ununeb. Nii saladuse teatamine mõnele äri endisele teenijale, kes seda omal ajal oli teadnud, kuid nüüd enam ei suuda olulisi üksikasju meenutada, on §§ 10 ja 26 eeskirjade vastane.

Väga oluline on saladuse hoidmise tahe. Saladuse mõiste juurde kuulub, et õigustatu soovib hoida tõsiasju teatavatele isikutele teatavaks saamast. Kui sellist tahet ei ole, siis tõsiasi on lihtsalt tundmata või on vähe tuntud. On saladuses hoitav tõsiasi teada mitmel isikul, kes on saladuse kaasvalitsejad, siis kõigil neil isikuil peab olema saladuse hoidmise tahe. Selline tahe ei ole vajalik teenijate ja teiste selletaoliste juures, kes teenistusvahekorra tõttu on saladuse teada saanud.

Saladus peab olema teenijaile teatavaks saanud "teenistusvahekorra tõttu". Ei ole aga nõuetav, et teenija saladusega puutuks kokku ainult temale antud töö iseäralduse tõttu.

Mõiste alla "temale (teenijale) usaldatud või teatavaks saanud" mahuvad kõik teatavakssaamise juhused, millisel teel teenija (õpilane, volinik, agent, või kaubareisija) on sattunud äri- või tootmisesaladuste jälile, näiteks, oma, lubatud, keelatud või karistatava toiminguga. Kui teatavat tõsiasja äriettevõttes ei ole käsitatud saladusena, kuid hiljem ettevõttepidaja on jõudnud veendumusele, et tema seda tõsiasja siiski soovib saladusena käsitada, siis sellega on saladus usaldatud teenijale, s.t. on saanud temale teatavaks.

Siia kuuluvad ka teenija tegevuse läbi tekkinud saladused, eriti leidused (või olevate leiduste parandused), kui võrd ettevõttepidaja neile erandõiguse on saavutanud. Erandõiguse tekkimisega on see ettevõttepidaja saladus, eeldades, et temal on tahe leidust saladuses hoida, või on saladuses hoidmine asjaoludest olenevalt endastmõistetav. Sellisel juhul on tegemist äri- või tootmisesaladusega, ja see saladus on teenijale "teenistusvahekorra tõttu usaldatud või teatavaks saanud."

Ettevõttepidaja erandõigus tekib, kui leidus on arenend äriettevõtte piirides teenijale kohusliku teenistustegevuse tõttu. Ettevõtte peremees aga ei oma õigust igale teenija leidusele, millele viimane on tulnud teenistusliku seisundi tõttu. Vaidlematult kuulub

leiduse erandõigus peremehele siis, kui teenija sai ülesande selgitada ja katsetada, kuidas valmistamismeetodeid saaks parandada, ja kui selline eriülesande täitmisel teenija sattus leidusele. Leidus on sellisel juhul osa teenija kohuslikust teenistustegevusest, mille iga teenija leppekohaselt oma peremehele võlgneb.

§ 10 väljendusega "teenistuse-, õppe- või volitusvahekorra kestusel" mõeldakse õiguslikku kestust, mitte tegelikku. On teenija lepinguvastaselt teenistusest lahkunud, siis sellega ei ole veel teenistusvahekord lõppenud. Lepinguline vaikimisekohustus, mis ettevõttele ja teenija (õpilase, töölise jne) vahel on sõlmitud äri- ja tootmisesaladuste hoidmiseks, pikendab "teenistusvahekorra kestust", kuigi piiratud kujul.

Väljaspool teenistusvahekorda saladuste kurjasti kasutamist kaitseb § 10 ja § 26 teine lõige.

"Teatas kõrvalisele isikule või võimaldas viimasele saada teada" tähendab teatamist ükskõik millisel kujul, kui aga saadud andmed on kasutamiseks küllaldased. Teade peab sattuma isikute kätte, kelle eest ettevõttele ja saladust tahtis hoida. Siia kuulub ka teate andmine ajakirjandusele ja teate avaldamine teaduslikus töös. Mitte üksi positiivne tegu ei ole karistatav, vaid ka teatavate asjaolude juures teatavaks võtmise kannatamine, näiteks, teenija lubab võõral inseneril saladuses hoitavat konstruktsiooni vaadelda, teenija teadlikult jätab kirja, mis sisaldab saladusi, lebama, et kellegil teisel oleks võimalus kirja sisuga tutvuda.

§§ 10 ja 26 väljendatud "vajaliku loata" tähendab teatamist, kus teataja selleks, oma kohustuste tõttu äriperemehe vastu, ei olnud õigustatud. Võimaldavad avalikõiguslikud eeskirjad teateandmise, või peavad teatamist lubatavaks, siis sellisel juhul teenijakoostuste rikkumist ei esine. Saladuste avaldamine tunnistajana kriminaalprotsessis on ainult sedavõrd lubatav, kui võrd tunnistaja tunnistuse andmisest ei või keelduda.

Karistatav teatamine peab toimuma tahtlikult. Tahtlikkus eeldab teadmist, et teatamiseks puudub õigustus. Eksib tegija oma õigustuses, olgu ka ettevõttekohusest, siis ta on karistusest vaba. Tegija peab teadma, et teadet võidakse kasutada võistluse otsustarbel (§ 10 viimane lõige). Üleastumise katse ei ole karistatav.

§ 10 lõige 2 ja § 26 teise lõike mõttes peale muu

tegiainena tulevad kõnesse ka teenijad (töölised, õpilased jne). "Teada saamine" sama lõike mõttes peab olema kindel ja püsiv, mitte ainult möödaminev, peab olema võimalus saladuse reaalselt kasutamiseks. Liig vähene on teadmine, et on üks imepärane saladus, millist kuidagi ei oska rakendada, või millest kuidagi ei saa täit selgust. Sellekohaselt äriteenija ilma pikemata ei ole teadlik kõigis äri- ja tootmisesaladustes, mis temale teenistusvahekorra tõttu on kättesaadavad. Võimalus saladust uudishimulikult vaadelda ei ole sama, mis on "teadasaamine" § 10 lõige 2 mõttes.

§ 10 lõige 2 väljenduse "teatas kõrvalisele isikule" mõistmiseks peale varem märgitud asjaolude tuleb veel märkida järgmist. Vabriku teenija või tööline, kes märkis üles - õigustatult või mitteõigustatult - saladuses peetava retsepti ja selle pärast teenistusest vabanemist hoidis alles ning hiljem teatas võistluse otstarbel kellegile teisele, langeb § 26 lõige 2 kohaselt karistuse alla, ilma et tarvitseks selgitada, kas temal kellegile teisele teatamise eesmärk oli juba retsepti üleskirjutamisel, või teenistusest vabanemisel. Oleneb kõik sellest, kas tegija teisele teatamise momendil tunnetas asjaolusid, mis tema kogutegevuse teevad kommete vastaseks. Tähtsusetu on ka, kas tema retsepti ärakirja teenistusest vabanemisel võttis endaga kaasa, või koguni säilitas retsepti oma mälus.

"Kasutamine" § 10 või § 26 mõttes on igasugune saladuse tarvitamine, ka osaline tarvitamine.

Saksa seaduse § 19 eeskirjad on meie seaduses toodud § 10 viimases lõikes, mille järgi § 10 esimeses ja teises lõikes nimetatud isikuilts võidakse nõuda ka kahjutasu, kui nad teadsid või pidid teadma, et teadetakset võib kasutada võistluse otstarbel.

Meie seaduses puuduvad Saksa § 20 eeskirjad, mis kõnelevad kellegi teise kallutamise toimimise § 17 ja § 18 eeskirjade vastaselt. Saksa § 20 kujundab ässitaja teost erilise karistusele alluva teo.

KVVVS § 26 tekstist nähtub, et teenijaid ja volinike, kes teatas kõrvalisele isikule või võimaldas viimasel saada teada äri- või tootmisesaladuse, ähvardab kriminaalkaristus ainult juhul, kui süüdlane teadis, et teadetakset võib kasutada võistluse otstarbel. Kui süüdlane ei teadnud, et teadetakset kasutatakse võistluse otstarbel, tuleb piirduda ainult tsiviilvastutusega.

KrS toodud paragraafid on kõik laiemapiirilised, kui KVVVS kriminaalõiguslikud sanktsioonid. Kannatanul on õigus valida paragraafi, mille alusel ta erakaebuse tõstab, olgu siis valitav paragraaf KVVVS või KrS-st,

olenevalt muidugi sellest, millist paragraafi süüteo katmiseks kõige sobivam on kasutada. Erandi moodustab KrS § 513, milles ettenähtud süütegu erakaebuse vallast langeb välja.

poolt.

"§ 11. Teenijate, välja arvatud teenijad, kelle tööajad pole määratud kasutamiseks erilise tegevuse alal, samuti ka õpilaste, volinikult, agentidelt või kaubareisijalt, kes, olles kokkuleppe, lepingu või ametite järele kohustatud teetsema ainult teatud ettevõtte ülesandel, teetsema võistleva ettevõtte ülesandel, võidakse nõuda, et ta loobuks teetsemise teiste ettevõtete ülesandel ja -ajal, kui ta teetsema või pidi teetsema, et ta lubamata tegevus võib kahju ettevõttele, mille ülesandel ta peab teetsema - et ta tasuks tekitatud kahju.

Samuti võib nõuda võistlejalt, et ta loobuks kasutamast esimeses lõikes nimetatud isikute teenust. Kui aga võistleja teadis või pidi teadma, et ta, kelle teenust ta kasutab, võib nende teenustega kahju ettevõttele, mille ülesandel ta on kohustatud teetsema, siis võidakse võistlejalt nõuda ka kahju tasu."

"§ 23. Samuti vallas, et ta teenijana (välja arvatud teenijad, kelle tööajad pole määratud kasutamiseks erilise tegevuse alal) teenijana, volinikult, agentidena või kaubareisijana ameti kohustatud teetsema üksnes teatud ettevõtte ülesandel (§ 11), selle ettevõtte omaniku nõusolekul teetsema võistleva ettevõtte ülesandel, et see võib kahju esimesele ettevõttele, kellele see:

rahatraviga mitte üle 100 krooni või areetuse mitte üle kolme kuu.

Sama karistuse alla langeb ka teetsemise kasutamine esimeses lõikes nimetatud teenijate, voliniku, agentidelt või kaubareisijate teenustega, kui see isik on kohustatud teetsema üksnes teatud ettevõtte ülesandel ja et tema poolt selle teetsemise kasutamine võib tuua kahju nimetatud teetsema ettevõttele."

Teenijate ja volinikkude kasutamise teetse võistlejate poolt tuleb erilise sagedaasti ette, mille teo kälvatuses on laiemad kirjeringkonnad teetsemise kirjalik-

10. Teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja
 =====
 poolt.
 =====

"§ 11. Teenijatelt, välja arvatud teenijad, kelle tööjõud pole määratud kasutamiseks ärilise tegevuse alal, samuti ka õpilaselt, volinikult, agendilt või kaubareisijalt, kes, olles kokkuleppe, seaduse või kommete järgi kohustatud teotsema ainult teatud ettevõtte ülesandel, teotses võistleva ettevõtte ülesandel, võidakse nõuda, et ta loobuks teotsemast teiste ettevõtete ülesandel ja - juhul, kui ta teadis või pidi teadma, et ta lubamatu tegevus võib tuua kahju ettevõttele, mille ülesandel ta peab teotsema - et ta tasuks tekkinud kahju.

Samuti võib nõuda võistlejalt, et ta loobuks kasutamast esimeses lõikes nimetatud isikute teeneid. Kui aga võistleja teadis või pidi teadma, et isik, kelle teeneid ta kasutab, võib nende teenetega tuua kahju ettevõttele, kelle ülesandel ta on kohustatud teotsema, siis võidakse võistlejalt nõuda ka kahjutasu."

"§ 23. Süüdlast selles, et ta teenijana (välja arvatud teenijad, kelle tööjõud pole määratud kasutamiseks ärilise tegevuse alal), õpilasena, volinikuna, agendina või kaubareisijana olles kohustatud teotsema üksnes teatud ettevõtte ülesandel (§ 11), ilma selle ettevõtte omaniku nõusolekuta teotses teise võistleva ettevõtte ülesandel, teades, et see võib tuua kahju esimesele ettevõttele, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu.

Sama karistuse alla langeb võistleja, kes kasutas eelmises lõikes nimetatud teenija, õpilase, voliniku, agendi või kaubareisija teeneid, teades, et see isik on kohustatud teotsema üksnes teise võistleja ülesandel ja et tema poolt selle isiku teenete kasutamine võib tuua kahju nimetatud teisele võistlejale."

Teenijate ja volinikkude kasutamine teiste võistlejate poolt tuleb ärielus sagedasti ette. Selle teo kõlvatuses on laiemad äriühingud veendunud. Harili-

kult on see tegu kahjutoov, kui mitte vahenditult, siis vähemalt kaudselt. Kõnelemata juhtudest, kus teenija töötades ka teise ettevõtte kasuks, avaldab viimasele oma esimese teenistuskoha ärisaladusi või saadab korda mingi muu, erikoosseisuga delikti, riivab juba ainuüksi see fakt, et teenija, volinik, agent või kauba-reisija, olles kokkuleppe, seaduse või kombe järgi kohustatud teotsema ainult teatud ettevõtte ülesandel, teotseb samal ajal ka võistleva ettevõtte ülesandel, tunduvalt nimetatud esimese ettevõtte elulisi huve. Kui seadus, kokkulepe või komme nõuab, et teenija, volinik või keegi teine on kohustatud teotsema ainult teatud ettevõtte ülesandel, siis peab arvama, on see-suguseks nõudeks omad eeldused ja tarvidused, mida seadus, äriringkond või kokkuleppe osaline ettevõtja tähtsateks ning elulisteks loeb.

Kõigepealt on teenijate ja volinikkude tööjõul tähtis aineeline väärtus, mis oleneb suurel määral teenija või voliniku isiklikest võimeist, ettevalmistusest ja kogemustest. Kui ettevõtja palkab teenija või volitab kedagi ajama omi asju, siis ta võib olla huvitatud, et kindlustada - olgugi ainult teatud ajaks - selle isiku teenete ainuõigust. Ta võib olla huvitatud, et see isik ei rakendaks oma tööjõudu ühegi teise võistleja teenistusse.

Teiseks on paljud ametid oma iseloomult sellised, et neid ei saa täita teisiti kui täie andumusega oma töösse ja kogu oma teadmiste rakendamisega ärisse. Kui nüüd sama isik korraga kahes võistlevas äris täidab seesuguseid kohuseid, siis ta paratamatult kasutab teises äris teadmisi, mis ta esimeses äris omandanud ja mille kasutamine mujal - kuigi selles ei leidu ärisaladuse avaldamise tunnuseid - võib halvata nimetatud isiku esimese tööandja või volitaja võistlusvõimet.

Nähe - et isik, kes seisab teatud ettevõtte teenistuses või on tema volinik ja ei tohi teotseda võistleva ettevõtte kasuks, astub üle sellest keelust ja teeb teises ettevõttes võistlust oma leivavanemale või volitajale - on kahtlemata kõlvatu ja majanduslikult kahjulik, mispärast seadus peab andma ettevõtetele kaitset säärase nähte vastu.

§ 11 koosseisu kohta tuleb märkida, et see puutub teenijate ja volinike jõudluste kasutamisse. Süüdimisvõimeliste isikute ringkond on üldiselt sama, mis § 10-das, väljaarvatud ainult teenijad, kelle tööjõud pole määratud kasutamiseks ärilise tegevuse alal.

§ 11 teise lõike järgi võib sihtida nõude võistleja

vastu, kes kasutab esimeses lõikes nimetatud isikute jõudlusi. See võimalus annab kannatanule mitu paremust, pakub suuremat kindlustust kahjutasu sissenõudmiseks, mõjub peletavalt ebakorrektille konkurendile ja annab § 27 kaudu edaspidiseks ajaks kriminaalõigusliku garanti selleks, et tema teenijate ja volinike kasutamine tulevikus enam ei kordu.

Loobumisenõue ettevõtte pidaja vastu, kes kasutas teise ettevõtte teenijate ja volinike jõudlusi, ei ole ne sellest, kas süüdlane teadis, et nimetatud isikud ei tohi teotseda tema ülesandel, või ta toimis täitsa heas usus.

Kahjutasu võib nõuda teenijailt ja volinikelt, kui nad teadsid, või pidid teadma, et nende lubamatu tegevus võib tuua kahju ettevõttele, mille ülesandel nad peavad teotsema. Samadel eeldustel võib järgneda ka kriminaalkaristus § 23 korras.

Lepinguga võidakse muidugi määrata, et teenija vastutab kahjude eest ka juhul, kui ta ei teadnud, et ta lubamatu tegevus võib tuua kahju.

Ka võistlejalt, kes kasutab teise ettevõtte teenijate või volinike jõudlusi, võidakse nõuda, et ta tasuks kahju, kui ta teadis või pidi teadma, et isik, kelle teeneid ta kasutab, võib nende teenetega tuua kahju ettevõttele, kelle ülesandel ta on kohustatud teotsema. Samadel eeldustel võib järgneda võistlejale ka kriminaalkaristus § 23 teise lõike kohaselt.

11. Tsiviilõigusliku kaitse üldeeskirjad.

Nõudjad ja kostjad.

"§ 12. Nõuda kõlvatust võistlustoimingust loobumist ja tekkinud väärolukorra kõrvaldamist võib §§ 1,2,6 ja 9 põhjal iga võistleja kui ka asutis, selts või ühing, kelle eesmärgiks põhikirja järgi on kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid, mida on riivatud kõlvatu võistlustoiminguga. Paragrahvide 7,8,10 ja 11 põhjal on nimetatud nõudeõigus ainult võistlejal, keda kõlvatu võistluseabinõu vahenditult riivab."

"§ 13. Paragrahvide 1,2,6,7,8,9 esimese lõike ja § 10 teise lõike põhjal võidakse esitada kõlvatust toimingust loobumise ja tekkinud väärolukorra kõrvaldamise nõue ettevõtte omaniku vastu ka siis, kui toiming on leidnud aset tema ettevõtte tegevuse alal teiste isikute süü läbi; sel juhul aga kohus võib jätta kohtukulud ja nõudja asjaajamise kulud nõudja kanda, kui nõudja ei suuda tõendada, et kostja-ettevõtteomanik teadis või pidi teadma nimetatud toimingu teostamisest, kuid ei võtnud viivitamata tarvitusele vajalikke abinõusid toimingu ärahoidmiseks või katkestamiseks. Kahjutasu aga võidakse sel alusel nõuda ettevõtte omanikult ainult siis, kui ta teadis või pidi teadma kõlvatu toimingu teostamisest, kuid ei võtnud viivitamata tarvitusele vajalikke abinõusid toimingu ärahoidmiseks või katkestamiseks."

Saksa WettbG § 13.

"§§ 1,3 juhtudel võib nõuda loobumist iga käitisepidaja, kes toodab või laseb kaubanduslikku ringkäiku samasugust või sarnast liiki kaupasid või jõudlusi, või kaubanduslikke huvisid kaitsvad seltsingud, kui võrd seltsingud sellistena tsiviilasjus võivad kaebusi tõsta. Ka võivad käitisepidajad ja nende seltsingud nõuda loobumist neilt, kes toimivad §§ 6,8,10,11,12 vastaselt.

Seadusevastasest tegevusest tekkinud kahjude tasumiseks on kohustatud:

1. kes § 3 ettenähtud juhul teadis või pidi teadma tema poolt antud andmete ebaõigsust. Perioodiliste

trükitoodete toimetajate, väljaandjate, trükkijate või levitajate vastu võib tõsta kahjutasu nõudmise ainult siis, kui need andmete tõelemittevastavusest teadsid;

2. kes eksib §§ 6, 8, 10, 11, 12 vastu tahtlikult või ettevaatamatult.

Kui äriilises ettevõttes sooritatakse teenija või voliniku poolt toiminguid, mis §§ 1, 3, 6, 8, 10, 11, 12 järgi on lubamatud, siis võidakse loobumisehagi esitada ka ettevõtte omaniku vastu."

§ 12 esimene lause on rajatud esiteks põhimõttele, et üldsuse huvid kannatavad, kui kõnesolevate seaduserikkumiste jälgimine jäetakse ainult vahenditult puudutatute meelevalla alla. Loobumisehagi ei pea üksi kaitsma konkurente, vaid peab, kui kogu kõlvatu võistluse vastane seadus, astuma vastu võistluse vesivõsudele üldsuse huvides. Niikaua kui kõlvatu võistluse vastase seaduse rikkumine puudutab ainult privaathuvisid on seltsinguil kaebuse esitamise õigus ainult siis, kui seaduserikkumine neid puudutab. Ei saa teostada vaikimisega heakskiidetav loobumisehagi esitamise õiguse ülekandmine liikmeilt seltsingule või koguni üldvoli andmine liikmeilt, et seltsing võiks loobumist nõuda omal nimel.

Teiseks see eeskiri väljendab n.n. populaarnõude aluseid, mis ei eelda, et nõudja oleks tõesti käesolevas asjas vahenditult riivatud ja isiklikult kahju kannatanud, veel vähem seda, et nõudja oleks kahjukanataja selle sõna kitsamas mõttes, vaid lubab nõudjana esineda igahühte, kes teotseb samal ärialal või kelle eesmärgiks on samade majanduslikkude huvide kaitse, mida toiminguga on riivatud.

Nii laialdast legitimatsioonit põhjustavad praktilised kaalutlused. Kui seadus tahaks anda nõudeõiguse kõnesolevates toimingutes ainult neile, kelle huvid asjas vahenditult on riivatud, siis tekiks protsessis nõudja legitimeerimisel keeruline taandusküsimus, kas nõudja huvid on vahenditult riivatud või mitte. Sest on täiesti mõeldav, et teatud toiming ei riiva kõiki võistlejaid ühel määral, samuti nagu kõik võistlejad § 37 mõttes ei esine üksteise suhtes võistlejatena ühel määral. Tihti võib isegi kahelda, kas teatud ettevõtte üldse on tegelikus võistluses teise ettevõttega, kuigi nad teotsevad täpselt samal ärialal ja käesoleva seaduse mõttes loetakse võistlejateks: niivõrd võib nende tegevuspiirkond olla eraldatud. Teisest küljest on aga selge, et seadus ei saa teha olenevaks

nõudja legitimaatsiooni sellest, missugusel määral nõudja esineb kostja võistlejana ja järelikult - millisel määral ta huvid on riivatud kostja poolt korda saadetud kõlvatu võistlustoiminguga. Vastupidine seisukoht teeks käesoleva seaduse kohaldamise väga raskeks ja kahtlaseks. Pealegi tuleb nõudja legitimaatsiooni juures arvestada ka seda, et põhimõttelikult esinevad samal ärialal teotsevate ettevõtete tegevuspiirkonnad teatud võistluse tasakaalustuste tulemusena ja võivad igal ajal muutuda, millisel juhul vastastikune võistlus ka tegelikult ilmneb. (Üldkom. seletusk.).

§ 12 kõneleb võistlejast, kel on õigus nõuda kõlvatust võistlustoimingust loobumist ja tekkinud väärulukorra kõrvaldamist. "Võistleja" definitsiooni annab seaduse § 37: "Võistlejaks käesoleva seaduse mõttes loetakse iga ettevõtja, kes valmistab või müüb samasugust või sarnast liiki kaupa või toimetab samasuguseid või sarnast liiki äritoiminguid või üldse on tegev sarnasel ärialal."

"Samasugust või sarnast liiki" on määrava tähtsusega tunnus võistleja tunnuste koostises. Otsustavaks, kas kaks isikut on võistlejad, tuleb pidada kaubanduslikus liiklemises valitsevaid üldisi vaateid. Parteide võistlevaiks tunnistamiseks jätkub võrdlemisi kaugeist tunnuseist, kuna mõiste "sarnast liiki" on väga laiapiiriline.

"Sarnast liiki" § 37 ja sellega ka § 12 mõttes on tubakas, sigarid, sigaretid ja sigaretipaber. Määrdevahendite tootja käitis võib nõuda, et loobutaks sõnade "transmissiooni-seadeldisega" tarvitamisest teise käitise firmamärgis, kuigi nõudjal endal transmissiooni-seadeldist ei ole, kuna kaebelune on transmissiooni-seadeldise viinud ühendusse määrdevahendite tootlemisega. Selle juures on tähtsusetu, kuidas ettevõtjad endid nimetavad, või kas on vahet ettevõtte ulatuses või ostjaskonnas. Nii võib käsitööline kaevata vabriku peale, spetsiaaläri universaalkaubamaja peale, hambaarst hamba tehniku peale, arst võib kaevata posija peale jne.

Kui on juba üks kaebus tõstetud, olgu mõne ettevõtja poolt, või olgu mõne seltsingu poolt, siis võib ka mõne teine ettevõtja, või mõni teine seltsing, ka kaebaja seltsingu liige, omakorda tõsta kaebuse samas asjas.

§ 1 eeskirjade rikkumisest loobumist võib teine kaebaja nõuda isegi siis, kui esimese kaebuse peale on juba otsus mõistetud. Mitmekordselt kohtusse kaevatud partei ei saa ennast kaitsta ei väitega, et selles asjas on kohtus teiselt poolt juba kaebus olemas, ei ka sellega, et teisalt on juba üks kohtuotsus saavutatud.

§ 12 järgi kaebusetõstmise õigus on "asutisel, seltsil või ühingul, kelle eesmärgiks põhikirja järgi on kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid, mida on riivatud kõlvatu võistlustoiminguga." Saksa seaduse § 13 lisab juurde: "kuivõrd sellised seltsingud tsiviilasjus võivad kaebasi tõsta", mis peaks olema endastmõistetav. Kaebajaiks võivad olla ainult parteivõimelised seltsingud.

En tähtsusetu, kas seltsingu liikmed on kaebealuse võistlejad või mitte. Ei ole ka tähtis, et kõik selle ala firmad kuuluksid kõnesolevasse seltsingusse. Ainult siis seltsingul ei ole õigust kaebust tõsta, kui on küsimus sellises kõlvatu võistluse vastase seaduse rikkumises, mille jälgimine ei kuulu seltsingu eesmärgi hulka. Kaebuse esitamise õiguse § 12 mõttes annab seltsingu põhikirja, kui see sisaldab eesmärgina "kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid." Selliste kaebusetõstjaina tuleksid arvesse: detailistide seltsingud, vabrikantide, arstide, patendikaitse, arhitektide, ja ka põllumajanduslikud seltsingud. Ka seadusega loodud majandusalade esindusseltsingud - kojad - tulevad siin kaebuseõiguslistena arvesse,

Kõlvatuid võistlustoiminguid, mis nimetatud §§ 7, 8, 10 ja 11-das, võivad jälitada ainult need võistlejad, keda kõlvatu võistlusabinõu vahenditult riivab, kuna niihästi mahategevate teadete avaldamine (§7), kui ka ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärarvitamine (§8), äri- ja tootmisesaladuste rikkumine ja kuritarvitamine (§10) ja teenijate ning volinike kasutamine võistleja poolt (§11) on sellised toimingud, mis puudutavad peasjalikult ainult teatud kindlat ettevõtet.

§13 järgi võidakse esitada kõlvatust toimingust loobumise ja tekkinud väärulukorra kõrvaldamise nõue ettevõtte omaniku vastu ka siis, kui toiming on leidnud aset tema ettevõtte tegevuse alal teiste isikute süü läbi. Loobumist võib ettevõtte omanikult nõuda, kui tema teenijaist või volinikest on keegi eksinud §§ 1, 2, 6, 7, 8; 9 lõige I ja 10 lõige II eeskirjade vastu, millised lubavad, kui tema ise oleks nende eeskirjade vastu eksinud, tõsta loobumisenõuet tema vastu. Kaebuseõiguslikud on siin nii võistlejad kui ka seltsingud. Kas ettevõtte omanik on oma teenijaid valinud küllaldase ettevaatusega ja kas ta nende tegevuse järgi on valvanud küllaldase hoolikusega, see ei puutu asjasse. Kaebus on suunitud ettevõtteomaniku kui sellise vastu; sellepärast võib see protsess pöörduda ka ettevõtte ülevõtja vastu.

Kõlvatu toiming peab leidma aset "ettevõtte tegevuse alal". Ettevõtte tegevuse alana tuleb mõista mitte ainult ettevõtte keskk kohta, vaid ka haruettevõtteid, müügipunkte ja agentuure.

Ettevõtte omaniku all tuleb mõista sellist füüsilist või juriidilist isikut, kelle nime all ettevõtet peetakse, seega ettevõtte omanikku kitsamas mõttes või ettevõtte valdajat, ka rentnikku või kasutajat. Kas ettevõtte peremees on ettevõttes isiklikult tegev, või aetakse äri ainult tema arvel, see on tähtsusetu.

Nagu iga kõlvatu toimingu juures, nii ka siin võib tekkida kordumise hädasoht. Tuleb hoolitseda, et ettevõtte teenijad tulevikus eksimusist hoiduks. Valvab ettevõttepidaja oma teenijate ja volinike tegevuse järgi ja kõlvatu toimingu avaldumisel viivitamata võtab tarvitusele vajalikud abinõud toimingu ärahoiämiseks või katkestamiseks, siis tema vastu ei saa kaebust tõsta.

Kahjutasu võidakse ettevõtte omanikult nõuda eelpool tähendatud tingimustel ainult juhul, kui ta teadis või pidi teadma kõlvatu toimingu teostamisest, kuid ei võtnud viivitamata tarvitusele vajalikke abinõusid toimingu ärahoiämiseks või katkestamiseks.

KVVVS § 13 ettenähtud abinõud osutuvad vajalikeks selleks, et anda võimalus kohtu ette tõmmata ebakorrektsed ettevõtte valdajaid, kes anonüümselt või fiktiiv isikute kaudu sooritavad kõlvatuid võistlustoiminguid. Jлма § 13 eeskirjata tuleks sellistel juhtudel kas hoopis loobuda nõude esitamisest või suunida see toimingu tegelikkude kordasaatjate - rööpaseadjate vastu. See ei annaks aga nõudjale rahuldust, sest tõelik süüdlane jääks kõrvale. Nõue ja kohtuotsus, mis pole sihitud tema vastu, ei riiva tema ärilist reputatsiooni ega too temale mingisuguseid tülitusi. Juhtudel aga, kui ettevõtte valdaja teadis või pidi teadma kõlvatu võistlustoimingu kordasaatmisest tema ettevõtte alal ja ta ei võtnud tarvitusele vajalikke abinõusid toimingu ärahoiämiseks või katkestamiseks, tuleb teda teha vastutavaks kahjude eest. Ettevõtte peremehena oli tal täielik võim võtta tarvitusele vajalikke takistusabinõusid.

Kuna ettevõtte valdaja vastutus osutub väga laialdaseks, ei või seda vastutust laiendada isikutele, kes teenivad võõras ettevõttes, olgugi juhtivatel kohtadel (ettevõtte juhataja, näiteks). Ka ei ole ~~1/2~~ loobumise nõude esitamine ettevõtte juhataja, kui teise isiku tegevuse eest vastutaja vastu sisult õige, selleks puudub

12. Kahjutasunõue.

"§ 14. Kahju, mille suurust pole võimalik täpselt teha kindlaks, hindab kohus asjaolude kohaselt oma õiglase äranägemise järgi.

Peale selle võib kohus nõudja palvel kostjalt mõista välja mittehinnatavate kahjude ja tülituste eest tasu, mille suuruse kohus, arvestades kõiki asjaolusid, määrab oma õiglase äranägemise järgi, kuid mitte üle 1.000 krooni.

Kahjutasu maksmiseks kohustatud isikud vastutavad solidaarselt."

Saksa WettbG § 26 - Rahatrahv.

"Selle seaduse järgi pealepandud karistuse kõrval võidakse kahjukannataja nõudmisel määrata tema kasuks rahatrahvi kuni kümnetuhat marka. Selle rahatrahvi tasumise eest vastutavad süüdlased solidaarselt. Väljamõistetud rahatrahv kõrvaldab edasise kahjutasunõudmise."

Õigusloomu poolest Saksa § 26 tähendatud rahatrahv ei ole mingi karistus, vaid kannatanu hüvitamine temale tekitatud ideeliste kahjude eest. Sellisena tuleb mõista ka meie § 14 teise lõike eeskirja: tasu mittehinnatavate kahjude ja tülituste eest. "Mittehinnatavate kahjude" all ei tule mõista reaalselt, ainelist kahju. Siin mõeldakse kahjusid, mida üldse rahasse ei ole võimalik ümberarvestada. Kostja on teinud oma toimingutega nõudjale pahandusi ja tüli. Selle pahanduse ja tüli heakstegemiseks kohus oma õiglase äranägemise järgi võib nõudja kasuks väljamõista kuni 1.000 krooni.

Sama paragraafi esimene lõige kõneleb samuti hindamatudest kahjudest. Kuid need on hindamatud ainult sellepärast, et nende täpselt summat ei ole võimalik kindlaks teha või dokumentidega tõestada. Kuid need on varalised kahjud ja kui ei ole teist teed, siis kohus asjaolude kohaselt oma õiglase äranägemise järgi hindab sellise umbkaudse kahju ja määrab kindlaks sellise kahju summalise suuruse.

Saksa seaduse § 26 eesmärk aga on laiem kui ainult ideeliste kahjude hüvitamine. Toetumine sellele

paragraafide peab kõrvaldama kasutute tsiviilvald-
luste ajamise ja kannatanu allajäämise puudulikkude
kahjutõendite tõttu. Kui kahjutekitaja on juba krimi-
naalsüüteo eest süüdi mõistetud, siis võidakse kahju-
kannataja kasuks määrata rahatrahvi kuni 10.000 RM.
Igasugune muu kahjutasunõudmine on aga selle tähvi
määramisega kõrvaldatud. Õigus kõnesolevale rahatrah-
vile Saksa § 26 järgi on ülimal määral isiklik, see
õigus ei lähe üle kahjukannataja õigusjärglasile.

§ 14 teise lõike kahjutasu saab kuuluda ainult
kahjukannatanale, mitte sellistele puudutatudele, nagu
seda on § 12 loetletud asutised, seltsid või ühingud
või iga võistleja. Samuti, kui sellised seltsingud, kui
nad ei ole mitte ise otsesed kahjukannatajad, ei või
pretendeerida kahjutasule, ei või nemad nõuda ka tüli-
tamiskahjude tasumist.

Huvitav on märkida, et Vabariigi Valitsuse ettepane-
kus mittehinnatavate kahjude ja tülituste eest kohus
võis mõista kahjutasu kuni 10.000 krooni. Üldkomis-
joni ettepanekus see osa § 14 om üldse kustutatud.
Selle põhjenduseks üldkomisjoni seletuskirjas tähen-
datakse järgmist: "Selle lõike põhistamiseks seletas
valitsuse esindaja, et kahjud, mis kõlvatu võistlustoi-
ming võib võistlejale tuua on tihti niisuguse iseloo-
muga, et neid ei saa ära hinnata. Kuna aga üldreeglina
nõudja pidavat tõendama oma nõudmise, siis olevat karta,
et kahjutasu nõudmine nimetatud kahjude eest osutuks
lootusetuks, kui kõnesolev lõige seadusest puuduks.
Näiteks, võib nõudja teha kohtule usutavaks, et kõlvatu
reklaam või mahategeva teate avaldamine on tema suh-
tes kahjulik olnud või et see toiming on toonud temale
tülitusi õiendamiste ning ümberlürkamiste näol, siiski
ei saavat ta üldiste seaduste põhjal nõuda kahjutasu,
kuna ta ei või umbkaudseltki kindlaks teha kahju suu-
rust. Kui käesolev seadus ei annaks kohtule võimalust
niisugustel juhtudel määrata nõudjale tasuks seesuguste
mittehinnatavate kahjude ning tülituste eest mingit
umbkaudset summat, siis osutuvat kahjutasu nõudmine
enamaltjaolt juhtudel üldse teostamatuks, mis julgus-
tavat ebakorrektheid võistlejaid.

Pöördudes välisriikide vastavate seaduste poole,
näeme, et need sisaldavad analoogilisi eeskirju (v.
Saksa sead. § 26; Austria sead. § 16 teine lõige; Tšehho-
Slovakkia sead. § 16 neljas lõige; Läti seaduse § 15).

Üldkomisjoni eelnõu teisel lugemisel tegi aruandja
ettepaneku kustutada kõnesoleva lõike tingimusel, et
kriminaalõigusliku kaitse osa täiendatakse uue paragrah-

viga § 30¹ all järgmises redaktsioonis: "Kahjusaaaja nõudmisel võib kohus peale süüdlasele määratud karistuse, välja mõista süüdlaselt kahjusaaaja kasuks tsiviiltrahvina kuni 5.000 krooni. Tsiviiltrahvi eest vastutavad süüdlased solidaarselt. Väljamõistetud tsiviiltrahvi kõrvaldab kahjutasu nõudmise õiguse." Selle ettepaneku põhistuseha tõi aruandja esile kõigepealt asjaolu, et Vabariigi Valitsuse eelnõus ettenähtud tasu mittehinnatavate kahjude eest olevalt sisult ebamäärane instituut; ta minevat meie kahjutasu instituudist näivõrd lahku, et teda ei saa nimetada kahjutasuks. Aruandja ei olnud põhimõttelikult selle vastu, et tasuda nõudjale mittehinnatavate kahjude eest, selleks tuleks aga tema arvates ette näha n.n. tsiviiltrahv: poena, mis läheks nõudja kasuks. Teiseks pooldas aruandja seisukohta, et säärase tsiviiltrahv peaks leidma kohaldamist ainult juhtudel, kui asjas on tegemist kriminaalselt karistatava toiminguga.

Umbes samuti on kõnesolev küsimus lahendatud, näiteks, Saksa seaduse järgi. Saksa seaduse § 26 määrab: "Peale käesoleva seaduse põhjal määratud karistuse võib kohus kannataja nõudel määrata süüdlasele veel tsiviiltrahvi kuni 10.000 margani. Tsiviiltrahvi eest vastutavad süüdlased solidaarselt. Tsiviiltrahvi määramisega kaotab kannataja õiguse nõuda muud kahjutasu."

Selle Saksa seaduse eeskirja on retsipeerinud Läti seadus, määrates: "Kahjutasu asemel võib kohus asjast huvitatud isikute nõudel määrata süüdlaselt tsiviiltrahvi kahjusaaaja kasuks kuni 5.000 lati suuruses - arvestades arvatavat kahju." Sellejuures ei tee aga Läti seadus säärase tsiviiltrahvi määramist olenevaks kriminaalsüüteo olemasolust.

Sellele ettepanekule vaidles vastu valitsuse esindaja väites, et meie seadusandlusele olevat tsiviiltrahvi instituut üldiselt võõras ja üldised eeskirjad selle instituudi iseloomu, tsiviiltrahvi määramise aluste ja tema nõudmise korra kohta puuduvad, mispärast tema kohaldamine võivat esile tuua teoreetilisi ja praktilisi raskusi. Sellele olevat tähelepanu juhitud ka Lätis, kus samuti maksev Balti Eraseadus ja kus kõlvatu võitluse vastu võitlemise seadus sisaldab seesuguse tsiviiltrahvi instituudi. Teisest küljest ei olevat täpselt tõendamata kahjude tasumine meie tsiviilseadusele võõras, vaid Balti Eraseaduse § 3455 väljendavat selle mõtte. See eeskiri tegevat olulise erandi protsessi nõudest, mille järgi nõudja peab tõendama oma kahju suuruse. Kui käesoleva paragrahvi esimene lõige ütleb:

"Kahjud, mille suurust pole võimalik täpselt kindlaks määrata, hindab kohus asjaolude kohaselt oma õiglase äratundmise järgi," siis olevat see lause eelnõus mitte mingi uudsus, vaid sellega on tahetud konkreetsemalt deklareerida tsiviilõiguses leiduvat põhimõtet. See eeskiri jätvat aga küsitavaks, kas kohus võib välja mõista tasu ka seesuguste kahjude eest, mis osutuvad mittehinnatavateks ja on ainult arvatavad, samuti ka tülituste eest. Näivat, et see pole võimalik. Kuid see olevat vajalik. Kui seadus seesuguste kahjude tasumise ette näeks, ei tähendavat see mingit murrangut tsiviilõiguse kahjutasu instituudis, vaid ainult samu kaugemale astumist selle instituudi arendamises. Tsiiviltrahvi elluviimine tähendaks aga teoreetiliste kahtluste lahendamist teoreetiliselt halvema vahendiga. Pealegi, mis puutub kõnesoleva eeskirja üleviimist kriminaalõigusliku kaitse ossa, siis ei saavat sellega ühineda põhjusel, et sääraseid raskelt hinnatavaid kahjusid võib võistlustoiming tekitada ka siis, kui toimingus ei leidu kriminaal-süüteo tundemärke. Kahjutasu ega selle suurus ei võivat oleneda sellest, kas asjas on tegemist kriminaal või tsiviilsüüga.

Üldkomisjoni enamus kaldus aga arvamisele, et kõnesolev lõige tuleb kustutada ja ka aruandja ettepanek § 30 kohta tagasi lükata. Käesolev seadus esitab terve rea uusi keeldusid võrdlemisi karmide sanktsioonidega. Kõnesolev kahjutasu nõue esineb kõige raskemana nende sanktsioonide reas ja osutuks liig karde-tavaks relvaks, kui kohus teda hakkaks liig ohtralt tarvitama."

Kehtivasse KVVVS on siiski § 14 vaieluse all olnud teine lõige sisse võetud Vabariigi Valitsuse poolt ettepanud kujul, mahaarvatud kahjutasu summa, milline 10.000 kr. on redutseeritud 1.000 kroonile.

13. Nõude alluvus.

"§ 15. Käesoleva seaduse põhjal esitatavad nõuded alluvad rahukogudele esimese astme kohtutena.

Nõuete kohalik alluvus määratakse Tsiviilkohtupidamise seaduse eeskirjade järgi. Kui kostjal ei ole Eestis elukohta ega ajutist viibimiskohta või vastaval juhul juhatuse või ettevõtte asukohta, mille järgi Tsiviilkohtupidamise seaduse põhjal nõue peaks esitatama, siis võidakse esitada nõue kohtule, mille piirkonnas on korda saadetud kõlvatu võistlustoiming. Kui kõlvatu võistlustoiming on korda saadetud välismaalt Eestisse saadetud kirja või trükitoote sisu või kujutise või raadio- või telefoni- või muul sarnasel teel antud suusõnalise teate läbi, siis loetakse toimingu korrasaatmise kohaks iga koht Eestis, kuhu saabunud kiri või trükitoode või kujutis või raadio- või telefoni- või muul sarnasel teel antud teade."

Saksa WettbG § 24.- Kohtualluvus.

"Kaebused selle seaduse põhjal alluvad kohtule, mille ringkonnas on kaebealuse ettevõtte või sellise puudumisel tema elukoht. Isikud, kel sisemaal ei ole ettevõtet ega elukohta, alluvad kohtule sisemaise peatumiskoha järgi, või kui selline ei ole teada, kohtule, mille ringkonnas toiming sooritati."

Saksa WettbG § 27. - Asjaalluvus.

"Tsiviil õigustülid, milles kaebusega väljendatakse mingi nõue selle seaduse alusel, alluvad, kui võrd esimeses instantsis on kõlbulikud maakohatud, kaubandusasjade kambrile.

Tsiviil õigustülides, milles kaebusega või vastukaebusega väljendatakse mingi nõue selle seaduse alusel, viimase instantsi asjaarutamine ja otsustamine kohtukorraldusseaduse maksmapanekuseaduse § 8 mõttes kuulub riigikohtule."

§ 15 määrab kohtualluvuse KVVVS alusel tekkivaile tsiviilnõudele, nimelt alluvad need nõuded esimeses astmes ringkonnakohtule.

14. Nõude kindlustamine.

=====

" § 16. Nõudja palvel võib kohus käsitada järgmisi abinõusid kõlvatust võistlustoimingust loobumise ja väärolukorra kõrvaldamise nõude kindlustuseks:

1) ajutiselt, kuni asja lõpliku otsustamiseni, kirjutada ette §17 teises lõikes punktides 1 ja 3 ettenähtud keeldusid, ja

2) aresti alla panna asjad, mille abil vaidluse all olev võistlustoiming korda saadeti või tahetakse korda saata, kui võrd need asjad on kostja valduses või korralduses.

Neile kindlustustele kohaldatakse Tsiviilkohtupidamise seaduse eeskirjad, eranditega ja täiendustega, mis järelduvad käesolevast seadusest.

Nõude kindlustamise palve rahuldamise, samuti kindlustuse maksamajätmise võib kohus teha olenevaks sellest, et nõudja esitab kautsjoni kindlustamisest tekkida võivate kahjude katteks kui ka ettemaksu korralduste kuludeks. Asjaolu, et aresti alla pandud vara müüakse võlgade katteks enampakkumisel kolmandaile isikuile, ei vabasta seda vara käesoleva seaduse põhjal pealepandud arestist."

Saksa WettbG § 25. - Ajutised korraldused.

"Selles seaduses tähendatud loobumisenõuete kindlustamiseks võivad kasutamisele tulla esialgsed määrused, kui loobumisenõuded tsiviilprotsessi §§ 935, 940 tähendatud eeldustele ei vasta. Kompetentne on ka ametkohus, mille ringkonnas on sooritatud toimingud, mille nõue on rajatud; muus osas tulevad kohaldamisele tsiviilprotsessi § 942 eeskirjad."

Võistluse alal nõude esialgsel kindlustamisel on suur tähtsus. Huvide ulatavus ja mitmekesisus on sageli niivõrd tugevasti seotud silmapilgumõjudega, et ilma kiire korraldamiseta neid huvisid kahjustamata ei tulda toime. Tavalise kohtuprotsessi kestusel võib kahi, mis võistlustoimingu läbi võistlejaile tuuakse, aina kasvada. Sellepärast peab seadus andma abinõusid võistlustoimingu katkestamiseks ja selle jätkumise või kordumise

takistamiseks juba enne nõudeasja sisulist otsustamist, s.o. vahendeid nõude kindlustamiseks. Tsiviilprotsessi eeskirjad nõuete kindlustamise kohta ei ole küllaldased KVVVS järgsete nõuete jaoks. Pealegi nende kohaldamine käesolevale seadusele võiks paljudel juhtudel tekitada raskusi. Sellepärast seadusse ongi võetud erieeskirjad nõuete kindlustamise kohta.

§ 16 määrab, milliseid vahendeid nõude kindlustamiseks võib kasutada. Sellekohaselt võib kohus ajutiselt, kuni asja lõpliku otsustamiseni:

1) keelata trükitoodete väljaandjatele, perioodiliste trükitoodete vastutavatele toimetajatele kui ka reklaami-ettevõtte pidajatele või omanikkudele ja valguse- või häälereklaami vahendite kasutamise ettevõtete (kinode, raadiosaatejaamade) omanikkudele või pidajatele avaldada trükitootes või valguse- või häälereklaamitoodes teadet, millest kostja on hilisema kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma, samuti nimetatud toodete levitamisettevõtete pidajatele - levitada tooteid, mis sisaldavad sellise teate;

2) kirjutada ette tolliasutustele, et need ei laseks läbi ja jätaksid toimetamata eelmises punktis nimetatud tooted.

3) aresti alla panna asjad, mille abil vaidluse all olev võistlustoiming korda saadeti või tahetakse korda saata, kui võrd need asjad on kostja valduses või korralduses.

Neid nõude kindlustamise võimalusi käsitades tuleb esimest ja teist liiki kindlustusvahendite kohta tähendada, et need oma iseloomult esinevad meie tsiviilprotsessis võrdlemisi võõra instituudina. Kuid KVVVS rakendamiseks sellised vahendid on hädavajalikud. Teatavasti toimub kõlvatu võistlus sageli kaupade abil, mis välismaalt sisseveetakse. Kui seadus ei annaks võimalust neid kaupasid tollipiiril seisma panna, siis võib nende aresti alla panek hiljem osutuda lootusetuks. Selle ärahoidmiseks on mõeldavad kaks vahendit: nende kaupade aresti alla panek tollil või ettekirjutus tolliasutistele, et nad jätaksid toimetamata nimetatud kaubad. Mõlemad võimalused § 16 annab. Aresti alla panek osutub otstarbekohasemaks siis, kui soovitakse, et kaup enam tollilt tagasi - välismaale ei pääseks, vaid tollile peatuma jääks kuni nõudeasja otsustamiseni. Ettekirjutus tolliasutistele, et viimane jätaks toimetamata ettekirjutuses märgitud asjad, osutub kohasemaks juhtudel, kui pole võimalik, kas juriidilistel või faktilistel põhjustel sisseveetavat kaupa aresti alla pan-

na, või kui nõudja muil põhjuseil peab seda viisi soovitavaks.

Niihästi tolliasutistele kui ka trükitoodete väljandjatele j.t. antud keelu sanktsiooniks on kriminaalkaristus § 27 põhjal, kusjuures jälitamine kriminaalkorras selle § põhjal võib minna eraldi toimetusena olenemata sellest, millal ja kelle kasuks lõpeb nõudeasi, mille alal keeld maksma pandud. (Üldkom.seletusk.).

Teise gruppi kuulub kindlustusabinõuna asjade arest. Nagu § 16 ütleb, kohaldatakse aresti alla panekule Tsiivilkohtupidamise seaduse eeskirjad.

Aresti alla panna võib igasuguseid asju, mille abil vaidluseall olev toiming korda saadeti või kavatseti korda saata. Põhimõtteliselt peab võimaldama aresti alla panna asju, mida nõude sisalise lahendamise ajal võib kõrvaldada või hävitada ja siis nõude rahuldamisel võib otsuse täitmine osutuda võimatuks, kuna asjad, millega toiming korda saadeti, on juba tarvitajaskonnale edasi läinud ja kõlvatu võistlustoiming seega täiel määral ning edukalt on teostunud.

Asjadena, mille abil toiming saadeti korda või kavatsetakse korda saata, võivad esineda väga mitmesugused esemed: märgid, seadeldised, kaubad, ümbrikud jne. Kui võrd need asjad esinevad esemetena, mida saab üles kirjutada ja aresti alla panna, võivad need kuuluda aresti alla. Aresti alla paneku juures tuleb peale muu arvestada seda, et aresti eesmärgiks on asja kõrvaldamine ärilise läbikäimise alalt.

Aresti alla võib panna ainult asju, mis kostja valduses või korralduses.

Nõude kindlustamise palve rahuldamise, samuti ka kindlustuse maksmajätmise, kohus oma äranägemise järgi võib teha olenevaks sellest, et nõudja esitab kautsjoni kindlustamisest tekkida võivate kahjude katteks.

Tegelikus elus juhtub tihti, et nõude esitamise ajal on kohtul raske otsustada, kas esitatud tõendused on küllaldased, sest teatavasti muutub tõenduste koosseis ja kogu ilme sageli protsessi kestel vahelduvalt. Selle tõttu võib karta, et kõlvatu võistluse vastu sihitud nõudeasjus, kus tegemist on tihti tähtsate varaliste huvidega, kohus ei sõanda anda palutud kindlustust. Eriti veel kui arvestada, et võistlustoimingu kõlvatus selgub mitte nii tihti tõendustest kui ekspertiisist. Sellepärast peab kautsjon esinema sellise toena, mille varal kohtunikul on kahtluse korral kergem otsust teha. Kui aga kardetakse, et selle eeskirja tõttu kohus hakkab alati nõudma kautsjoni esitamist, siis näib, et see kartus on põhjendamata. Kui aga mõnel kahtlasemal

Juhul kautsjoni nõutakse, siis võib see asjale ennem kasuks kui kahjuks olla.

Kautsjoni, samuti nagu korralduste tegemise kulude avansi esitamise küsimust võib kohus alatatada ex officio, seda enam, et kindlustusabinõud otsustatakse vahel ilma kostjat väljakutsumata. (Üldkom. seletusk.)

Ka määrab § 16, et kui vara on arestitud mitmekordselt, siis vara müümine enampakkumisel kolmandaile isikule ei vabasta seda vara käesoleva seaduse põhjal pealepandud arestist.

etteantud nõudajad, lubada temale avaldada kostja arvel ühes või mitmes kohtu poolt nimetatud perioodilises trükitootes kohtuotsuse, millega nõue on rahuldatud. Ühtlasi määrab kohus avaldamiskulude Hionmärra, mõistetava vastava summa kostjalt nõudja kasuks. Avaldamine võib teostuda kohtuotsuses määratud tähtajal. Kostjal pole õigust nõuda tagasi avaldamiskulusid põhjusel, et nõudja on jätnud avaldamise otsuse.

Rahuldades toimingust loobumise ja väärrolukorra kõrvaldamise nõude võib kohus nõudja palvel:

1) keelata trükitoodete väljaandjatele, perioodiliste trükiteodete vastutavatele toimetajatele kui ka reklaami-ettevõtete pidajatele või omanikkudele ja valguse- või häälereklaami vahendite kasutamise ettevõtete (kinode, raadiosaatejasmade) omanikkudele või pidajatele avaldada trükitootes või valguse- või häälereklaamitoodetes teadet, millest kostja on kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma, samuti nimetatud toodete levitamise-ettevõtete pidajatele - levitada tooteid, mis sisaldavad selle teate;

2) määrata, et kõrvaldatakse teated, nimed, erinimelised, erinimetused, tunnused ja välised seadeldised, millest kostja on kohustatud loobuma, kuiõrd need on kostja valduses või korralduses või kui seesugune kõrvaldamine pole võimalik, siis hävitatakse ümbrikud, kuulutused, pealkirjad, teated, seadeldised, tooted ja kaubad;

3) kirjutada ette tolliasutustele, et need ei lasaks läbi ja jätaksid toimetamata punktides 1 ja 2 nimetatud tooted, kaubad ja muud asjad.

Kohtuotsuste täitmisel kohaldatakse vastavad Teiviilkohtupidamise seaduse eeskirjad eranditega ja täiendustega, mis järelduvad käesolevast paragrahvist."

Saksa Keelkoht § 23 - Teaduslikud.

"Toimus §§ 4, 6, 8, 12 juures ja koristamine, siis võidakse otsustada süüotsus võõralise kulul avalikult teatavaks teha.

15.Otsuse avaldamine ja erieeskirjad otsuste

täitmiseks.

"§ 17. Kohus võib nõudja palvel, välja arvatud § 10 ettenähtud nõudeasjad, lubada temale avaldada kostja arvel ühes või mitmes kohtu poolt nimetatud perioodilises trükitootes kohtuotsuse, millega nõue on rahuldatud. Ühtlasi määrab kohus avaldamiskulude ülemmäära, mõistes vastava summa kostjalt nõudja kasuks. Avaldamine võib teostuda kohtuotsuses määratud tähtajal. Kostjal pole õigust nõuda tagasi avaldamisekulusid põhjusel, et nõudja on jätnud avaldamata otsuse.

Rahuldades toimingust loobumise ja väärulukorra kõrvaldamise nõude võib kohus nõudja palvel:

1) keelata trükitoodete väljaandjatele, perioodiliste trükitoodete vastutavatele toimetajatele kui ka reklaami-ettevõtete pidajatele või omanikkudele ja valguse- või häälereklaami vahendite kasutamise ettevõtete (kinode, raadiosaatejaamade) omanikkudele või pidajatele avaldada trükitootes või valguse- või häälereklaamitoodes teadet, millest kostja on kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma, samuti nimetatud toodete levitamisettevõtete pidajatele - levitada tooteid, mis sisaldavad selle teate;

2) määrata, et kõrvaldataks teated, nimed, erimärgid, erinimetused, tunnused ja välised seadeldised, millest kostja on kohustatud loobuma, kui võrd need on kostja valduses või korralduses või kui seesugune kõrvaldamine pole võimalik, siis hävitatakse ümbrikud, kuulutused, pealkirjad, teated, seadeldised, tooted ja kaubad;

3) kirjutada ette tolliasutustele, et need ei laseks läbi ja jätaksid toimetamata punktides 1 ja 2 nimetatud tooted, kaubad ja muud asjad.

Kohtuotsuste täitmisel kohaldatakse vastavad Tsiiviilkohupidamise seaduse eeskirjad eranditega ja täiendustega, mis järelduvad käesolevast paragrahvist."

Saksa WettbG § 23 - Teadaandmine.

"Toimub §§ 4,6,8,12 juhtudel karistamine, siis võidakse otsustada süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha.

Toimub karistamine § 15 juhtudel, siis on sellega ühtlasi kannatanule antud õigus teatava ajavahemiku jooksul süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha.

Õigeksmõistetud süüdistatu ettepanekul võib kohus õigeksmõistva otsuse avaldada avalikult; kulud kannab riigikassa, kuivõrd need ei ole jäetud kuulutaja või erakaebaja kanda.

On selle seaduse eeskirjade põhjal esitatud loobumisenõue, siis võidakse otsuses võitjaks jäänud poolele lubada õigus oluline osa otsusest teatava ajavahemiku jooksul teatada avalikult kaotanud poole kulul.

Teadaande viis määratakse otsuses."

KVVVS § 17 jaguneb kahte ossa. Esimene osa kõneleb kohtu otsuse avaldamisest trükitoodetes kostja kulul, kuna teine osa sisaldab eeskirju nende küsimuste kohta, mida otsuse täitmise alal peeti tarvilikuks täienduseks tsiviilprotsessi vastavatele eeskirjadele käesoleva seaduse järgsete nõuete suhtes eriti normeerida.

Meie tsiviilseadustikule ei ole kohtuotsuste avaldamise instituut võõras. Laimavate avalduste tagasivõtmise ja vabanduse palumise nõuetes (BES § 4560) võib juhul, kui kostja keeldub tagasi võtmast oma avaldust ja vabandust palumast, kohtu otsus, mis asendab kostja kohustuse, kuuluda avaldamisele kostja kulul.

Kõlvatu võistluse juhtudel osutub otsuste avaldamine tihti vajalikuks. Võistlustoimingute üldiseks eesmärgiks on oma ettevõtte tegevuse arendamine või vähemalt hoidmine senisel tasapinnal. Selle eesmärgi saavutamise toimub harilikult sel kombel, et võistleja katsub teha tarvitajast oma ettevõttele sõbra ja kliendi ning teistele ettevõttele vaenlase. Selle oma eesmärgi tõttu esinevad võistlustoimingud säärase tegevusena, mis vahenditult või kaudselt loob suure või piiramatu arvu isikute seas teatud meeoleolu, mis sellele või teisele ettevõttele soodus, mõnele teisele ebasoodus. Sellepärast peab kohtuotsuse täitmisel kõlvatu võistluse alal pandama rõhk sellele, et hävitada kõlvatu võistlustoimingu abil loodud meelsust ning informeerida neid laialdasi ringkondi, kes kõlvatu toimingu läbi mõjutatud, asjade tõelikest seisukorrast.

Nõudja palvel kohus võib lubada kostja arvel avaldada kohtuotsus, millega nõue rahuldatakse. Erandi moodustab § 10 - äri- ja tootmisesaladuste rikkumine ja kuritarvitamine - millises ettenähtud juhtudel kohtuotsus

avaldamisele ei kuulu. Kohus võib kohtuotsuse avaldamise palve jätta ka rahuldamata. Kas anda avaldamiseõigus nõudjale või mitte seda kohus otsustab oma vaba äranägemise järgi kõiki asjaolusid arvesse võttes. Otsuse avaldamise eesmärgiks on: kahjustatud huvide hüvitamine ja väärulukorra kõrvaldamine. Otsuse avaldamist lubades kohus ühtlasi määrab kindlaks avaldamiskulude ülemmäära ja tähtaja, mille jooksul avaldamine võib teostuda. Otsuse avaldamine toimub ühes või mitmes kohtu poolt nimetatud perioodilises trükitootes.

Kohus, rahuldades toimingust loobumise ja väärulukorra kõrvaldamise nõude, võib nõudja palvel keelata teate avaldamise mitte üksi kostjal, vaid ka kõigil teistel, kolmandail, isikuil, kellest keelatud teate avaldamine võiks oleneda. (§17, lõige 2, p.1). Kohus võib määrata, et segadust tekitanud teated, nimed ja erimärgistused kõrvaldatakse, või kui see võimalik, et siis hävitataks ümbrikud, kuulutused, teated, seadeldised, tooted ja kaubad, millistes või millistel leidub kõlvatuid asjaolusid. (§17 lõige 2, p.2). Lõpuks kohus võib keelata kõlvatuid teateid või erimärgistusi kandva kauba tollimise ja tollipiirist ülelaskmise. Kõik need vahendid peavad olema kohtu käsutuses, et tõhusalt saaks astuda välja kaubandusliku läbikäimise alavääristamise vastu.

16. Aegumine.

"§18. Eelmises (1) peatükis ettenähtud nõuded aeguvad:

1) kuue kuu möödumisel, arvates päevast, mil võistlustoiming või - vastaval juhul - kaht, kui ka toimingu kordasaatja sai teatavaks nõudeks õigustatud isikule;

2) ühe aasta möödumisel, arvates kõlvatu võistlustoimingu kordasaatmise päevast, hoolimata sellest, millal eelpoolnimetatud asjaolud on saanud teatavaks isikule, kes on õigustatud nõudeks.

Erandina neist tähtaegadest võib üldise tsiviilaeumise tähtaja jooksul seni, kui püsivad seadeldised (nagu nimetus, ettevõtte erimärgid ja välised seadeldised), mis on vastolus käesoleva seadusega, esitada võistlustoimingu loobumise ja väärulukorra kõrvaldamise nõue."

Saksa WettbG § 21.

"Selles seaduses ettenähtud loobumise- või kahjutasunõuded aeguvad kuue kuu jooksul arvates päevast, mil nõudeõigusline kohustatu toimingust või isikust sai teada, või kolme aasta jooksul toimingu möödumisest vaatamata sellest teadasaamisele.

Kahjutasunõudmise aegumine ei alga enne ajamomenti, mil kahju tekkis."

§ 18-ga reguleeritakse tsiviilõiguslike nõuete aegumist, mis tekkinud kõlvatu võistluse seaduse eeskirjade rikkumisest.

Kriminaalõigusliku aegumise korraldab "Kriminaalseadustiku" üldosa § 69, nagu KVVVS § 33 seda ettenäeb.

Aegumise algamiseks peab loobumisenõue olema tekkinud. Viimane saab tekkida, kui õigusvastane toiming on lõpetatud. Kestev delikt ei ole niikaua lõpetatud, kui tegija oma toiminguid jätkab, või kui tegija kujundatud olukorra laseb edasipüsida, näiteks, hoiab müügi- valmis kaupa lubamata kaubamärgiga. Loobumisenõude registritud firma või kaubamärgi vastu võib tõsta niikaua, kui registrimine püsib. Võistlustoimingu, kahju või toimingu kordasaatja peab saama teatavaks nõudeks õigustatud isikule. Kahtlusest üksi ei jätka. Ei ole ka küllaldane, kui teatavaks saamine nõudeõiguslikule on katkendline või seisab mingis uduses ettekujutuses. Teatavaks

saamine peab olema sedavõrd küllaldane, et teatavaks saanud asjaoludele saab rajada kaebuse teatava kindla isiku vastu ja et kaebuse saab küllaldaselt faktidega põhjendada. Kaebalune, kui ta tõstab üles aegumise küsimuse, peab tõestama, et kaebajal juba varem seaduserikkumise asjaolud olid teada. Seltsingule on asjaolud saanud teatavaks, kui põhikirjapärases esinduses küsimuseallosed seaduserikkumine oli arutusel. Selle juures juhatus kui selline peab saama teada teo toimumisest ja tegija isiku. Ei puutu asjasse, kui ainult üks juhatuse liige asjaolusid teadis, sest ühe liikme teadmine, kes veel ei moodusta seltsingu seadusepärast esindust, ei ole seltsingu juhatuse teadmine. Alles kui toiming on lõpetatud, võib see koguulatuses saada teatavaks. On mitu loobumisenõude õiguslikku, siis loeb aegumine iga õigustatu kohta eraldi. On mitu kohustatut, siis aegumine puudutab igaühte eraldi. Aegumine ühe suhtes ei tähenda aegumist ka teise suhtes. Kohustatutena tulevad kõnesse teenijate ja volinikkude toimingute puhul ka ettevõtte omanikud ja juhatajad. Kohustatu isik iga kord ei ole identne teo sooritaja isikuga.

Igal juhul, olenemata teadasaamisest, toimub aegumine ühe aasta möödumisel, kui ei tule kõnesse erandid püsivate seadeldiste näol (§18 viimane lõige).

Kahjutasunõudmise aegumise algamiseks peab olema täitunud kolm eeldust: toiming peab olema kahjusajale teatavaks saanud, samuti kohustatu isik ja tekkinud kahju. § 18 esimese lõike kohaselt kahjutasunõudmise aegumine ei saa alata enne ajamomenti, mil kahju tekkis ja sai teatavaks nõudeks õigustatud isikule. Iseendast on see täiesti loomulik, kuna kahju võib seda tekitavale kõlvatule toimingule järgneda alles hiljem. Aegumine ei algay siis mitte seda tekitava toimingu täitumisest, vaid tegeliku kahju tekkimisest. Saksa seaduse § 21 on konstrueeritud nii, et viimane asjaolu oleks eriti reljeefselt allakriipsutatud.

Kahju on tekkinud, niipea kui kahjuline tagajärg puudutatu varandusele on tuntav. Mingist toimingust põhjustatud kahju tuleb käsitada koguulatuses, mitte aga üksikute iseseisvalt tekkinud kahjusummadena ja et viimastest järgnevalt aegumine loeks igast eraldiseisvast kahjumomendist alates. Loomulikult tuleb asuda teistsugusele seisukohale, kui kahju põhjustavad toimingud on täiesti eraldiseisvad, siis ka igat kahjumomenti tuleb käsitada kui uut.

On aga täiesti võimata igakord aegumise lõpumomendil teha kindlaks kogu kahju ulatust. Õigustatule jääb üle, et oma nõudeõigust täies ulatuses säilitada, kaebus

kahjude kindlakstegemiseks, just nende kahjude, mis aegumise lõppmomentideks veel ei olnud selgunud.

Kui "Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seaduse" rikkumisest on möödunud üks aasta, siis on nõudeõigus loobumisele ja kahjutasule aegunud, olenemata toimingu, selle sooritanud isiku või kahju teadasaamisest.

17. Hooaja- ja inventuur-väljamüügid.

§ 19. Hooaja- ja inventuur-väljamüüke ei või korraldada kalendrissesta kestel kokku üle kahe, igakuise kestusega mitte üle 15 päeva. Majandusminister, kuulunud ära kaubandus-tööstuskoja arvamus, võib piirata hooaja- ja inventuur-väljamüügi korraldamist teatud kaudega.

Peale hooaja- ja inventuur-väljamüügi korralduse korraldada ainult väljamüüke, mille eesmärk on kiirelt müüa ära teatud kaubatagavarad või kaupapartiid eri lõpetamise, teatud kaubaliigiga komplektsest loobumise või kauba rikete tõttu, või riskimiseks ärahooldamiseks, või muul sarnasel erakorralisel põhjusel. Seesuguseid väljamüüke ei või linnas korraldada teisiti kui loa põhjal. Loa andjaks on linnavalitsus. Linnades, kus asub kaubandus-tööstuskoda või ta osakond, esitab väljamüügi taotseja linnavalitsusele enne loasõlmist kaubandus-tööstuskoja või ta kohaliku osakonna arvamuse.

Loa saamiseks esitab väljamüügi korraldaja väljamüügile lahtivate kaupade lihtsade nimikirja ja vajalikud põhistused. Loas määratakse väljamüügi põhjus ja kestus.

Majandusminister, kokkuleppel hooaja- ja inventuuriga, võib anda määrusi väljamüükide lihtsade nimikirjade tingimuste ning korra kui ka väljamüükide teostamise ning nende järelevalve kohta.

§ 20. Majandusminister võib määrata, et teatud kaupade kauplustes võib müüa või võtta ka valada müüa ainult tema poolt ettekirjutatud kogused, arvud, tüübid või kaalus, või et teid või teid võivad müüa ainult kauplustel, et kaubal endal või kaubal kaubanduskoja arvamus, kauba arv, mõõt, kaal või mõõt, või arv, arv, et kaubal oleks Majandusministri poolt ettekirjutatud ümbrik.

Majandusminister võib määrata, et teatud kaupadel või nende ümbrikul peab olema teatud või mõni

Administratiivsed eeskirjad.

=====

17. Hooaja- ja inventuur-väljamüügid.

=====

"§ 19. Hooaja- ja inventuur-väljamüüke ei või korraldada kalendriaasta kestel kokku üle kahe, igauht neist kestusega mitte üle 15 päeva. Majanduseminister, kuulanud ära kaubandus-tööstuskoja arvamuse, võib pilitata hooaja- ja inventuur-väljamüükide korraldamist teatud kuudega.

Peale hooaja- ja inventuur-väljamüükide lubatakse korraldada ainult väljamüüke, mille otstarbeks on kiirelt müüa ära teatud kaubatagavara või kaubapartiid äri lõpetamise, teatud kaubaliigiga kauplemisest loobumise või kauba rikete tõttu, või rikkimineku ärahooldmiseks, või muul sarnasel erakordsel põhjusel. Seesuguseid väljamüüke ei või linnas korraldada teisiti kui loa põhjal. Loa andjaks on linnavalitsus. Linnades, kus asub kaubandus-tööstuskoda või ta osakond, esitab väljamüügi toimepanija linnavalitsusele enne loasaamist kaubandus-tööstuskoja või ta kohaliku osakonna arvamuse.

Loa saamiseks esitab väljamüügi korraldaja väljamüügile lastavate kaupade liikide nimekirja ja vajalikud põhistused. Loas märgitakse väljamüügi põhjus ja kestus.

Majanduseminister, kokkuleppel Kohtu- ja Siseministriga, võib anda määrusi väljamüükide lubade andmise tingimuste ning korra kui ka väljamüükide toimetamise ning nende järelvalve teostamise kohta."

"§ 20. Majanduseminister võib määrata, et teatud kaupu kauplustes võib müüa või müügiks valmis hoida ainult tema poolt ettekirjutatud üksustes, arvus, mõõdus või kaalus, või et neid võib müüa ainult tingimustel, et kaubal endal või kauba ümbrikul oleks märgitud kauba arv, mõõt, kaal või päritolu, või tingimusel, et kaubal oleks Majanduseministri poolt ettekirjutatud ümbrik.

Majanduseminister võib määrata, et teatud kaupadel või nende ümbrikkudel peab olema tootja või müüja

nimi, firma või elu- või asukoht."

"§ 30. Süüdlast selles, et ta avaliku kuulutusega või suuremale hulgale isikuile määratud avaldusega ärilisel otstarbel teatades kaupade väljamüügi korraldamisest, sealsamas ei teatanud väljamüügi põhjustest ja kestust, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu.

Väljamüügi kuulutuseks loetakse ka iga seesugune avaldus, millega teatatakse, et kaupa müüakse äri lõpetamise või teatud kaubaliigiga kauplemisest loobumise või kaubatagavara likvideerimise tõttu, kauba rikke tõttu või rikkimineku ärahoidmiseks või muul sarnasel erakorralisel põhjusel.

Esimeses lõikes ettenähtud karistuse alla langeb ka isik, kes on süüdlane selles, et ta kalendriaasta kestel korraldas kokku rohkem kui kaks hooaja- ja inventuurväljamüüki, või et ta korraldas hooaja- või inventuurväljamüügi, mis kestis üle 15 päeva, või korraldas käesolevas seaduses ettenägemata väljamüügi, või ilma loata seesuguse väljamüügi, mida ta võis korraldada ainult loa põhjal, või et ta kaldus kõrvale väljamüügi tingimustest või tähtajast, mis määratud loa andmisel.

Süüdlast selles, et ta väljamüügil laskis müügile kaupa, mis oli hangitud väljamüügi otstarbeks, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 1.000 krooni või arestiga mitte üle kuue kuu."

Saksa WettbG § 7 - Väljamüükide vormieeskirjad.

"Kes avalikus kuulutuses või teadaandes, mis on määratud suuremale hulgale isikuile, teatab kaupade müügist väljamüügi nimetuse all, on kohustatud märkima kuulutuses väljamüügi põhjuse.

Kõrgemad valitsemisvõimud võivad, ärakuulates asjaomaste seaduslike tööstus- ja kaubandusesitajate arvamuse, korraldada teatud väljamüügi liikide väljakuulutamise kohta, et kõigepealt selliste puhul kindlaks määratud kohas tuleb avaldada kuulutus väljamüügi põhjuste üle ja selle algus määrata, kui ka avaldada väljamüüdava kauba nimekirja. Nimekirja vaatamine peab võimaldatama igähele."

Saksa WettbG § 8

"Kuni aastase vangistusega ja rahatrahviga või ühega neist karistatakse seda, kes väljamüügi korraldamise

juhul väljamüügile laseb kaupa, mis oli hangitud väljamüügi otstarbeks."

Saksa WettbG § 9 - Csalised väljamüügid - Hooaja-

ja inventuurväljamüügid.

"Väljamüügi teatamisele § 7 lõige 2 ja § 8 mõttes on taoline iga tavaline teatamine, milline puutub kaupade müügisse äriettevõtte lõpetamise, teatud kaubaliigiga kauplemisest loobumise või ruumide vabastamise puhul teatud kaubatagavarast.

Hooaja- ja inventuurväljamüükide puhul, millised teadaandeks sellistena märgitakse ja korralduses ärielus on tarvitavad, §§ 7 ja 8 eeskirjad ei tule tarvitamisele. Hooaja- ja inventuurväljamüükide arvu, aja ja kestuse kohta võivad kõrgemad valitsemisasutised asjaomaste seaduslike tööstus- ja kaubandusesitajate arvamist ärakuulates anda lähemaid tingimusi."

Saksa WettbG § 10 - Karistusmäärused.

"Rahatrahviga kuni 150 RM või arestiga karistatakse: 1) kes § 7 lõige 1 vastaselt väljamüügi teadaandes jätab märkimata väljamüügi põhjuse;

2) kes § 7 lõige 2 põhjal antud määrust rikub või selle määruse täitmisel annab valeandmeid;

3) kes rikub kõrgemate valitsemisvõimude poolt § 9 lõige 2, lause 2 alusel antud tingimusi."

Saksa WettbG § 11 - Kaubahulga- ja päritolulooritamine.

"Riiginõukogu otsusega võidakse määrata kindlaks, et teatud kaupu üksikmüügil võib müüa kaubanduslikul viisil või müügiks valmis hoida ainult ettekirjutatud üksustes, arvus, mõõdus või kaalus või kaubal või kauba ümbrikul märgitud andmetega arvu, mõõdu, kaalu, tootmiskoha või päritolu kohta.

Jookide üksikmüügiks pudelites või kannudes võidakse ettekirjutada sisu märkimine kindlaksmääratud eksimusepiirides.

Riiginõukogu otsusega antud määrused avaldatakse "Riigi Seadustelehes" ja esitatakse Riigipäevale otsekohe või selle lähemal kokkutulekul.

Riiginõukogu määruste mittetäitmise eest karistatakse rahatrahviga kuni 150 RM või arestiga."

KVVVS § 19 eeskirjadega seaduseandja tahab väljamüükide korraldamist piirata. Ilma sellekohase normimiseta väljamüükide korraldamine levineb epideemiliselt.

Eriti ilmneb väljamüükide rohkus majandusliku suru- tise aastail. Väljamüüke korraldatakse igasuguseil võimalikel juhtudel, need kestavad kaua. Kuid ei ole lubatav, et ettevõtted selliste vahenditega tõmbaks enda poole üksteise eest ostjaid, sest seesuguse võist- luse juures ei jääks võitjaks tublim ja parem, vaid ebakorrektime ja häbematum ettevõtte. Peale selle tuleb pidada silmas, et väljamüük meelitab tihti ostma ka seesuguseid kaupaid, mida muidu üldse ei ostetaks. Meelitab äri poolt ettemaalitav tunduv hinnaalandus ja selle abil äratatav soov odavalt osta kaupa, mis "muidu maksaks märksa rohkem." See soov odavalt osta võib teiste ostuhimuliste arvu ja temperamendi mõju- tusel muutuda päris psühoosiks, mille mõjul ostetakse mõnikord tarbetuid asju, makstes nende eest tihti roh- kem, kui suhteliselt paremate asjade turuhind.

Pea kõigis riikides leiduvad kitsendavad eeskir- jad väljamüükide kohta. Mõned riigid on pannud maks- ma eriseadusi väljamüükide kohta.

Nagu §19-das ettenähtud - väljamüüke võib korral- dada ainult teatud põhjusel. Need põhjused on § 19- das nimetatud kahte viisi: ühede n.n. erakorraliste väljamüükide põhjused on sisult konkreetsetl kirjel- datud § 19 teises lõikes, kuna teiste - n.n. korralis- te väljamüükide (§19 esimene lõige) põhjustele osuta- vad nende väljamüükide nimetused - "hooaja- ja inven- tuur-väljamüügid. Seale juures seadus põhimõttelikult nõuab erakorraliste väljamüükide põhjuste tõendamist; korraliste väljamüükide põhjuste usutavaks tegemist seadus ei nõua, vaid iga ettevõtte võib neid aastas korraldada teatud arvu - mitte üle kahe.

Hooajaväljamüügid on müügid, millised, erisuguselt üksikutele kaubaliikidele, korraldatakse peamüügiaja möödumisel jääkide kiireks likvideerimiseks.

Inventuurväljamüügid on müügid, millised laoseisu ülelugemise tõttu, kas enne või pärast seda, võetakse ette tagavarade kiiremaks realiseerimiseks. Inventuur- väljamüük ei ole midagi muud kui suvehooaja väljamüü- gile vastav talvehooajaväljamüük või vastupidi.

Kui hooaja- või inventuurväljamüük on kindlaks ajavahemikuks väljakuulutatud, siis kaupmees peab ette- nähtud ajast pidama kinni täpselt.

Kui väljamüügist avalikult kuulutatakse, siis kuu- lutuses tuleb väljamüügi põhjus ja kestvus märkida. Vastasel korral süüdlast karistatakse § 30 korras.

Väljamüügi kestvuse märkimisele sundus maksab seesuguste avalikkude kuulutuste ja suuremale hulga

määratud avalduste suhtes, millega teatatakse väljamüügi korraldamisest. Avalikkude kuulutustena võivad esineda, näiteks, vitriini- ja seinaplakatid, kuulutused trükitoodetes, heli- ja valgusreklaamis, avalikud kõned, iga-sugused pealkirjad ja muud vahendid, mille kaudu väljamüügi fakti piiramatu inimeste hulgale võib teatavaks teha. Suuremale hulgale määratud avaldustena võivad esineda, näiteks, avaldused ärisiltidel, ringkirjadel, hinnakirjadel, arvetel, kaaskirjadel ja suusõnalised või isiklikud kirjalikud teated ostjaskonnale, kui ka muud säärased vahendid, mille abil väljamüügi fakti võib suuremale inimeste hulgale teatavaks teha.

Väljamüügi kestvus peab olema öeldud "sealsamas", kus teatatakse väljamüügi korraldamise faktist, s.o. kas avalikus kuulutuses või suuremale hulgale isikule määratud avalduses (§30). See nõue on vajalik selleks, et põhjuse ja kestvuse avaldamine ei sünniks viisil, mis pole seaduses ette nähtud.

Väljamüügi aja pikendamine ei ole lubatav. Vastasel korral karistatakse § 30 korras. Hooaja- või inventuurväljamüügi lubamatu pikendamine seisab selles, et väljamüügi algusele eelnevail või väljamüügi lõpule järgnevail päevil (s.t. vahetult väljamüügiga ühenduses olevail päevil) korraldatakse väljamüük või kuulutatakse sellest. Väljamüügi lubamatu pikendamine võib seista ka selles, et enne väljamüügi algust või selle lõpetamise järgi eripäevad korraldatakse või sellest kuulutatakse, mis ajaliselt küll ei ole vahetumas ühenduses lubatud väljamüügi ajaga, millised aga tekitab mulje, et hooaja- või inventuurkaupasid tahetakse likvideerida. Mõõduandev sellise mulje tekitamiseks on osavõtva publiku arusaamine. Kuulutamine "restide odavmüügist" tekitab publikus mulje, et on tegemist "hooajakauba väljamüügiga, millised hiljuti korraldatud hoojaväljamüügist jäid järgi." Selline odavmüük ei ole lubatav, kuna see teeks tühiseks seaduse korraldused selliste väljamüükide suhtes.

Ka varjatud hooaja- või inventuurväljamüügi kuulutamine ei ole lubatav. Varjatud teadaanded on sellised, millised juhivad tähelepanu hinnaalandusele pärast hooaja lõppemist või ühenduses inventuuri lugemisega, ~~mis tähendab "Hooaja lõppemisel alandatud hinnad" või "Väljamüük inventuuri ettevalmistamiseks" või "Inventuuri lõppemisel"~~. Enne või pärast hooaja- ja inventuurväljamüüke püütakse kuulutada erilistest soodustustest ühendades kuulutuse teksti sõnadega "hooaja" või "inven-

tuur". Ka sellised varjatud väljamüügi kuulutamised ei ole lubatavad.

Eesõigustatude päevad hooaja- või inventuurväljamüügi kestel endast põhimõttelikult on lubatavad. Pöördub, näiteks, kaupmees oma põlise ostjaskonna poole teadaandega, et need oma tarvidused rahuldaksid enne inventuurväljamüügi algust erilistel eesõigustatude päevadel inventuurväljamüügihindadega, siis sellise teadaandega ei ole seadust rikutud, eeldades, et need päevad kuuluvad lubatud väljamüügipäevade hulka ja et kaubad tõesti müüakse inventuurväljamüügi hindadega. Ettevõtte pidajale peab jääma õigus esimesi väljamüügipäevi hoida vabaks oma põlisele ostjaskonnale, kuigi ka kõnesoleval juhul laiemas publikus võib tekkida eksi arvamusi.

Väljenduse valik ei ole teravalt sõnadega "hoojaväljamüük" ja "inventuurväljamüük" piiratud, kui võrd kindlaksmääratud väljamüügi ajast peetakse kinni. Lubatavad on väljendused nagu "hoojaväljamüük", "suvemüük", "jaanuarimüük". Kitsamapiiriliste väljenduste tarvitamist ei saa ettevõtte pidajale süüks panna. Väljenduse valik on piiratud vaid näivõrd kui võrd valitud väljendusega publikut ei viida eksi arvamusele. Näiteks, väljenduse valikuga ei või minna niikaugele, et publikus tekiks mulje, nagu oleks tegemist äri lõpetamise väljamüügiga, kui äri lõpetamisega tõesti tegemist ei ole.

Väljamüügi kuulutus ei tarvitse üldse sisaldada sõna "väljamüük". Väljamüügi kuulutuseks peab lugema peale määraste kuulutuste, kus sõna "väljamüük", või muu väljendus, mida peetakse identseks väljamüügi mõistega, on otse mainitud, ka iga muud avaldust, millega teatatakse, et kaupa müüakse äri lõpetamise või teatud kaubaliigiga kauplemisest loobumise või kaubatagavara likvideerimise tõttu, kaubarikke tõttu või rikkimiseks või muul sarnasel erakorralisel põhjusel. Ka seesugused avaldused peavad langema väljamüügi kuulutuste jaoks ettenähtud kitsendavate eeskirjade alla. Vastasel korral võiks karta, et ettevõtted hakkavad korraldama n.n. erakorralisi (§19 teine lõige) väljamüüke, ilma neid selleks nimetamata, teades ainult müügi erakorralised põhjused.

Tavaline on hooaja- ja inventuurväljamüük ainult moemuutustele alluvail kaubaaladel. Millised kaubaalad on tavalised, selle juures tuleb pidada silmas selle ala kaupmeeste arusaamist. Jatkub, kui terve rea selle ala kaupmeeste poolt hooaja- ja inventuurväljamüüke /õn/ juul

müüke on juba korraldatud. Seaduse mõte on, et kaupmeestele antaks võimalus möödunud hooaja jääkiseid kiiresti realiseerida. See on ka publiku huvides, kes soovib osta võimalikult soodsalt, kuna äri võimalikud kahjud kiire realiseerimisega hoitakse kokku. Tähtsusetu on kumba väljamüügi moodust kasutatakse, kas hooaja- või inventuurväljamüüki. Seadus kõneleb mõlemist üheväärselt ja ei tõmba nende vahel kindlaid piirjooni.

Saksamaal, suure ulatusega maa-ala tõttu, esineb nähe, et mitte kogu riigis väljamüügid teataval kaubaalal ei ole tavalised. Olenevalt maakoha iseäraldustest, liiklemistihedusest ja publiku ning kaupmeeste arusaamisest teataval kaubaalal väljamüügid ühel maal on lubatavad, teisel mitte. Meie väikeses riigis selliseid olude-erinevusi vaevalt saab konstateerida, sellepärast, arusaadavalt seaduse rakendamine kogu riigi ulatuses peab toimuma ühetaoliselt.

Peale harilikkude hooaja- ja inventuurväljamüükide lubatakse korraldada ainult väljamüüke, mille otstarbeks on kiirelt müüa ära teatud kaubatagavara või kaupapartiid äri lõpetamise, teatud kaubaliigiga kauplemisest loobumise või kauba rikete tõttu, või rikkimiseku ärahoidmiseks, või muul sarnasel erakordsel põhjusel. Nagu nähtub selles lõikes olevast loendusest, on kõik need erakordsed põhjused, mille tõttu lubatakse korraldada väljamüüke, ettevõttega ja tema tegevusega vahenditult seotud selliselt, et hoida ära võimalikke suuremaid kahjusid. Järelikult ei või säärase erakordse põhjusena nimetada, näiteks, ettevõtte omaniku 50-neaastast sünnipäeva, või Vabariigi 25-dat aastapäeva või midagi muud sellist.

§19 märgib, et hooaja- ja inventuurväljamüüke ei või korraldada kalendriaasta kestel kokku üle kahe. Isik, kes sellest eeskirjast üle astub, langeb karistuse alla §30 alusel. Tähendab iga ettevõtte peab võima pidada aastas, kas kaks hooaja- või kaks inventuurväljamüüki, või kummagist liigist ühe. Om ühel isikul mitu ettevõtet, peavad need ülemäärad maksma iga ettevõtte kohta eraldi.

Väljamüügi loa andmisel ei või keelata ülesseada mõnesuguseid tingimusi, millest loaandmine olenevaks tehakse, kui võrd need tingimused on vajalikud seaduse otstarbe saavutamiseks, Isikuid, kes süüdi ülesseatud tingimuste mittetäitmiseks jälitatakse kriminaalkorras §30 alusel.

Erilise vaatluse alla tuleb siinkohal võtta meie seaduse §30 neljas lõige, mis ütleb: § Süüdlast selles,

et ta väljamüügil laskis müügile kaupa, mis oli hangitud väljamüügi otstarbeks, karistatakse: rahatrahviga mitte üle 1.000 kr. või arestiga mitte üle 6 kuu". (Sama Saksa WettbG § 8).

See keeld ei saa olla maksev tavaliste hooaja- ja inventuurväljamüükide puhul. Ei ole vastolu seaduse normiga, kui kaubatagavara enne väljamüügi algust täiendatakse, mis küll on muretsetud väljamüügi otstarbeks või kui väljamüügi ajal müügitagavarale lisatakse juurde uut kaupa, mis on toodud kohale ainult väljamüügiks. Sest kui hoojaväljamüügist kuulutatakse, siis ei ole selle all mõeldud, ega ei mõista seda nii ka publik, et ainult kaupluse hooaja jäägid tulevad müügile. Teatud kaubaliigid vananevad moes juba vabrikus valmides. Siin peab vabrikandil olema võimalus end kahjude eest kaitsta sellega, et ta kauba viib oma kaupmehe hooaja- või inventuurväljamüügile. Vastasel korral vabrikant peaks kasutama korralises ärielus mittetarvitatavaid vahendeid oma moesvananenud kaubast lahtisaamiseks, kas rakendama rändkaupmehe või pöörduma eksjonaatori poole. Hooaja- ja inventuurväljamüügi privileegiumid on tingitud majanduslikest tarvidusist, kusjuures kaupmehe ja vabrikandi vahel ei saa teha vahet.

KVVVS §20 eesmärgiks on võitlus kõlvatu võistluse vastu, mida toimetatakse mitmesuguste väikeste pettuste abil kauba üksuse suuruses (kaalus, mõõdus). Paljud kaubad on tarvitajaskonnale tuttavad oma teatud kindla suuruse (kaalu, mõõdu) poolest. Seda püüavad kasutada ebakorrektsed võistlejad, lastes samat liiki kaupa turule esiteks samas pakendis ja teiseks pisut väiksemates üksustes (väiksemas kaalus, mõõdus). Viimane asjaolu võimaldab samat liiki ja väliselt vähemalt näiliselt sama suurt kaubatükki müügile lasta odavamalt hinnaga. Kui välise suuruse vahe õige ja petliku kaubatüki vahel ei ole silmatorkav, siis õnnestub kirjeldatud pettus peaaegu alati. Tulemuseks on, et võistlejad katsumavad üksteist üle lüüa kaubatükkide suuruse vähendamise ja hindade osalise alandamisega viies nii ostjaskonna eksiarvamisele.

Paljudel juhtudel toimub säärase standart ja tarvitajaskonnale teatud suuruses (kaalus, mõõdus) tuttav kaubatükkide kvantitatiivne mittemärgatav vähendamine ilma hinna alandamiseta. Neil juhtudel spekuleeritakse ebakorrektsete võistlejate poolt lihtsalt tarvitajaskonna tähelepanematuslega ja usaldusega firma või teatud pakendi vastu.

Meie seaduse § 20 ja Saksa seaduse § 11 ülesandeks on kaitsta ühelt poolt ettevõtjat, teiselt poolt ka ostjat. Need peavad olema kaitstud tavaliste kübakkvantumite liigse vähendamise eest. On valitud selle ala korraldamine määruste teel, kuna kiiresti arenevas ja muutuvas läbikäimises üksikküsimuste reguleerimine seadusega oleks liiaks paendumatu ja aeglane.

Kõnesolevale § 20 alistatakse ainult teatavad üksikmüügikaubad.

Meie seaduse § 20 kõneleb kaupadest, mis võib müüa või müügiks valmis hoida kauplustes, Saksa seadus ei räägi kauplustest, küll aga piiritleb "kaubandusliku" müügi või müügiks valmishoidmise. Sisuliselt neid lahkuminevaid termineid tuleb käsitada identseina. Ainult kaubanduslik müük (või kaubanduslik müügiks valmis hoidmine) puutub § 20-dasse. Samaväärselt on selle §-ga reguleeritud kaubanduslik vahetus. Mõiste "valmis hoidma" tähendab, et teatud müügiks ettenähtud kohas müügi otstarpel hoitakse alal teatavat kaupa. Kuid "valmishoidma" ei tähenda "tagavarakshoidma". Tagavarakshoidmine on laiem mõiste. Laoruumides või koguni speditööri juures hoitav kaup ei ole müügiks valmishoitav.

§ 20-das leidub kaks liigitust:

- I et teatud kaupu võib kauplustes müüa või müügiks valmis hoida ainult Majanduseministri poolt ettekirjutatud üksustes, arvus, mõõdus või kaalus või
- II et neid võib müüa ainult tingimusel, et kaubal endal või kauba ümbrikul oleks märgitud kauba arv, mõõt, kaal või päritolu.

On jäetud Majanduseministri määrata, kas ta teatava kauba viib I või II liigi alla või koguni mõlemi liigi alla korraga, ettekirjutades, et kaupa võib müüa või müügiks hoida kindlaksmääratud üksustes, arvus, mõõdus või kaalus ja nõudes, et kindlaksmääratud arv, mõõt ja kaal oleks ühtlasi kaubal või kauba ümbrikul märgitud.

Majanduseministrilt ettekirjutatud andmed peavad märgitama kaubale endale või selle ümbrikule. Ei kirjuta määrus täpselt ette, kus need andmed peavad asuma, siis ettevõtja võib talitada oma suva järgi, kas märkides andmed kaubale endale või valides märkimisekohaks kauba ümbriku.

Kauba ümbrikuks tuleb lugeda kõike, mis on pandud kauba ümber ja mis kaubaga ~~1/1~~ milgilviisil on ühenduses, eriti aga pakend, ümbriks või ümbrik kitsamas mõttes, ripats, ehis või dekoratsioon.

18. Kõlvatu võistlustoimingu kordumine.

"§ 27. Süüdlast selles, et ta jätkas või kordas võistlustoimingut, millest ta kohtuotsuse põhjal oli kohustatud loobuma, karistatakse:

esimesel korral - rahatrahviga mitte üle 100 krooni või arestiga mitte üle ühe kuu;

teisel ja järgmistel kordadel - rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu.

Sama karistuse alla langeb isik, kes, hoolimata tema le § 16 p.1 ja § 17 teise lõike p.1 põhjal antud kohutukeelust, avaldas teate või levitas teadet sisaldavat toodet.

Eelmised lõiked ei maksa §9 nimetatud toimingute jätkamise või kordamise kohta."

Kõnesolev kriminaalõiguslik sanktsioon on sihitud kohtu poolt keelatud võistlustoimingute jätkamise või kordamise vastu. Kui tsiviilkohtu otsusega on kõlvatu võistlustoimingu autorit kohustatud kõlvatust toimingust loobuma ja sellele vaatamata kõlvatud toimingud jätkuvad või korduvad, siis võidakse kasutada kõnesolevas § 27 ettenähtud kriminaalõiguslikku kaitset kordumiste tagasitõrjumiseks. Karistuseks on esimesel jätkamise korral rahatrahv kuni 100 kr. või arest kuni 1 kuu, teisel ja järgmistel kordadel rahatrahv kuni 500 kr., või arest kuni 3 kuud.

Tsiviilõiguslik vastutus ei suudaks kindlustada nõudja huvisid ega võimaldaks temal ära kasutada oma võitu. Tsiviilvastutus on tihti mitmesugustel põhjustel raskelt teostatav. Selle vastu pakub kriminaal-sanktsioon kiire ja iga isiku suhtes efektiivse kaitseabi nõu võistlejale, kelle huvisid kõlvatu toimingu jätkamise või kordamise läbi riivatakse.

KVVVS § 16 p.1 järgi kõlvatust võistlustoimingust loobumise ja väärulukorra kõrvaldamise nõude kindlustuseks võidakse kasutada ajutisi vahendeid, kuni asja lõpliku otsustamiseni. Kui neile ajutistele vahenditele vaatamata kõlvatud toimingud jätkuvad, siis tulevad rakendamisele § 27 sanktsioonid.

KVVVS § 17 teise lõike p.1 põhjal kohus, rahuldades toimingust loobumise ja väärulukorra kõrvaldamise nõu-

de, võib võtta tarvitusele mitmesuguseid keeldusid kolmandate isikute suhtes. Kui need isikud vaatamata kohtu keelule avaldavad keelatud teate või levitavad teadet sisaldavat toodet, siis jällegi tulevad rakendamisele § 27 sanktsioonid.

Ainult §9 ettenähtud teenijate ja volinikkude meelitamise toimingute jätkumise või kordumise puhul § 27 sanktsioonid ei tule rakendamisele.

19. Ettevõtte valdaja või juhataja valvekohustused.

"§ 28. Ettevõtte valdajat või juhatajat, kes süüdlane selles, et ta, teades, et ettevõtte teenija, õpilane, volinik, agent või kaubareisija saatis korda ettevõtte kasuks §§ 21, 22, 24, §25 esimeses lõikes või §27 esimeses lõikes ettenähtud süüteo, ei takistanud süüteo toimepanekut, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 500 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu."

Ettevõtte valdaja või juhataja on kohustatud valvama, et ettevõtte teenijad, õpilased, volinikud, agendid või kaubareisijad ei saadaks korda kõlvatuid võistlustoiminguid. Kui ettevõtte juhataja või valdaja teadis, et äripersonaali liikmed toimivad kõlvatult, olguigi ettevõtte kasuks, ja tema ei takista nende süülist tegevust, siis teda karistatakse § 28 korras rahatrahviga kuni 500 kr. või arestiga kuni 3 kuud.

Kõnesolev § tuleb rakendamisele, kui teenijad või volinikud saatsid korda ettevõtte kasuks järgmised süüteod:

- 1) ebaõigete teadete andmine või levitamine oma või teise isiku ettevõtte kohta (§21).
- 2) kauba päritolu ebaõige märkimine (§22).
- 3) erimärgistuse tarvitamine äravahetamise esilekutsumise otstarbel (§24 lõige 1).
- 4) ettevõtte väliste seadeldiste tarvitamine kõlvatul viisil (§24 lõige 2).
- 5) teenijate ja volinikkude meelitamine (§25 lõige 1).
- 6) kohtuotsusega keelatud võistlustoimingute jätkamine või kordamine (§27 lõige 1).

20. Konkurskaubaväljamüügid.

"§ 29. Süüdlast selles, et ta avalikult pakkudes kaupa, mis on pärit konkursimassist, kuid enam ei kuulu selle massi koosseisu, avaldas, et kaup on pärit konkursmassist, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle 100 krooni või arestiga mitte üle ühe kuu.

Sama karistuse alla langeb isik, kes avalikult pakkudes kaupa, mis on ostetud enampakkumiselt või väljamüügil, avaldas, et kaup on saadud enampakkumiselt või väljamüügil."

Saksa WettbG § 6.

"Kui avalikus kuulutuses või teadaandes, mis on määratud suuremale hulgale isikuile, teatatakse kaupade müügist, mis on pärit konkursmassist, kuid enam konkursmassi hulka ei kuulu, siis on sellejuures iga-sugune viibe kauba päritolule konkursmassist keelatud.

Selle eeskirja vastu eksimist karistatakse rahatrahviga kuni 150 RM või arestiga."

§ 29 sisaldab kaubanduspoliitseilisi eeskirju. Ärilise läbikäimise puhtuse huvides endast õigete teadete andmine sellega on keelatud.

Saksa WettbG §6 kriipsutab eriti selgelt alla, et iga-sugune viibe kauba päritolule konkursimassist on keelatud. Samasuguselt tuleb tõlgendada ka KVVVS §29 eeskirja. Sellekohaselt on keelatud, näiteks, järgmised väljendused: "Kaubalao müük pärast konkursitoimetuse lõpetamist," "Müük odavate konkursihindadega." Kuulutatakse müük välja päevale, mil kaubad enam ei kuulu konkursimassi koosseisu, siis kuulutaja satub vastollu § 29 eeskirjaga, kui ta ka selgelt väljendaks, et selleks ajaks kaubad on kolmandale üle läinud.

Kaup kuulub konkursmassi koosseisu seni, kui selle valitsejaks ja õiguslikuks korraldajaks on konkursivalitsus. Konkursimass haarab võlglaste varanduse, mis sellele kuulus enne konkursitoimetuse avamist. Ka kaup välismaisest konkursmassist käib § 29 alla. On võlg-lane võlausaldajatega kokkuleppe saavutanud, siis konkursivalitsus ei või enam korraldada mingisugust kon-

kursikaupade müüki. Konkursivalitsus ei või, näiteks, kaupmehega kokkuleppida, et viimane maksaks konkursikassasse teatava summa ja siis kauba laseks müügile konkursikaubana. Sel juhul kaup enam ei kuulu konkursimassi koosseisu.

§29 teise lõike kohaselt samasuguse kriminaalsüüteo paneb toime isik, kes avalikult pakub kaupa, mis on ostetud enampakkumiselt või väljamüügilt, avaldab, et kaup on saadud enampakkumiselt või väljamüügilt. Ka siimiseendast täiesti õigete andmete teatamine äri- lise läbikäimise huvides on keelatud.

Sääraste sisult õigete teadete avaldamise keeld on põhjendatav kahjuga, mis nende teadete avaldamine võistluse loomulikule käigule ja ostjaskonnale võib tuua, kuna need teated tavaliselt on sihitud ostjaskonna kergeusklikkuse ja vilumatuse ärakasutamisele ja ostjaskonna äratõmbamisele teistest ettevõtetest.

Saksa WEtth§ sellist paragraafi ei leidu. Kõll aga kohtu tõlgenduse kohaselt lumepallisüsteemi korraldamise puhul rakendatakse Üldklauseli eeskirjad.

§31 on sihitud n.n. lumepallisüsteemiliste lepingute ja seosuguste kaupade müügilviiside vastu, mida toimetatakse õnnemängutaolisel kujul.

Meie seadusandluse sättusid normid lumepalli-süsteemiliste lepingute vastu Rahukohtu trahviseaduse §47¹ läbi, misasuguse paragraafiga nim. koodeksi trahviseaduse 1927. a. KVVVS §31 eeskirjad on teataval määral erinevad Rahukohtu trahviseaduse §47¹-st, kuigi mõlemad põhimõttelikult on samasugused.

Et lumepallisüsteemi korraldamine meie seadusandluses on loetud kriminaalsüüteks, tuleb seletada selle süsteemi suure levikuga meil. Selle süsteemi puhul on toelajal meil olnud haaratud laialdased hulged, misparast sellega võitlusele astumiseks tuli seadusse võtta tõhusaid santsiloone.

Lumepalli- või hüdrasüsteemi toimetamisega lubatakse kauba ostjale eelistusi uute ostjate muretoomise eest, kes siis omakorda samadel tingimustel peavad muretooma uusi kaubatarvitajaid.

Karistatav on preemia lubamine kaubavõtjale, kusjuures preemia saamine oleab loomulikest või muust juhustlikust asjaolust. Siin on tegemist ostjate juurdomeelitamisega mängukire õhutamise eest. Veinikaupuses kuulutab välja võistluse, mille järgi kõige rohkem 30 sõnaga peab kirjeldatama, mispärast võistlusest osavõtja soovavate jookide sisseostukohana eelistab tema äri. Lühin-

21. Lumepallisüsteemi korraldamine.

"§31. Süüdlast selles, et ta:

1) pani toime lumepalli- või hüdrasüsteemi järgi kupongide, seeriade või mingisuguste asjade müügi või levitas neid kuponge, seeriaid või asju, lubades läbikäigu suurendamise otstarbel kasulikke ostutingimusi või preemiaid rahas või kaubas eeldusel, et ostja hangib uusi ostjaid, kes astuksid samasugusesse lepingusse;

2) sõlmis lepingu, mille järgi kaubavõtjale lubatakse preemiat, mille saamine oleneb loosimisest või muust juhuslikust asjaolust, või

3) lubas preemiaid avalikult väljakuulutatud küsimuste lahendamise eest, kui osavõtt oli eriliselt maksustatud, karistatakse: rahatrahviga mitte üle 300 krooni või arestiga mitte üle kolme kuu."

Saksa WettbG sellist paragraafi ei leidu. Küll aga kohtu tõlgenduse kohaselt lumepallisüsteemi korraldamise puhul rakendatakse üldklauseli eeskirjad.

§31 on sihitud n.n. lumepallisüsteemiliste lepingute ja seesuguste kaupade müügiviiside vastu, mida toimetatakse õnnemängutaolisel kujul.

Meie seadusandlusse sattusid normid lumepalli-süsteemiliste lepingute vastu Rahukohtu trahviseaduse §47³ läbi, missuguse paragraafiga nim. koodeksit täiendati 1927. a. KVVVS §31 eeskirjad on teataval määral erinevad Rahukohtu trahviseaduse §47⁸-st, kuigi mõlemad põhimõttelikult on samasugused.

Et lumepallisüsteemi korraldamine meie seadusandluses on loetud kriminaalsüüteoaks, tuleb seletada selle süsteemi suure levikuga meil. Selle süsteemi pahedest tolajal meil olid haaratud laialdased hulgad, mispärast sellega võitlusse astumiseks tuli seadusse võtta tõhusaid sanktsioone.

Lumepalli- või hüdrasüsteemi toimepanemisega lubatakse kauba ostjale eelistusi uute ostjate muretsemise eest, kes siis omakorda samadel tingimustel peavad muretsema uusi kaubatarvitajaid.

Karistatav on preemia lubamine kaubavõtjale, kus juures preemia saamine oleneb loosimisest või muust juhuslikust asjaolust. Siin on tegemist ostjate juurdemeelitamisega mängukire õhutamise teel. Veinikaupmees kuulutab välja võistluse, mille järgi kõige rohkem 30 sõnaga peab kirjeldatama, mispärast võistlusest osavõtja joovastavate jookide sisseostukohana eelistab tema äri. Auhin-

dadeks antakse 50 eset, alates autoga ja lõpetades pu-
deli veiniga. Kes võistlusest soovib osavõtta peab
teatava aja jooksul ostma võistlusekuulutaja ärist
Kr.20.- eest veine. Preemia saamine oleneb siin juhu-
sest või loosimisest.

Iseloomult umbes sarnane on preemia lubamine ava-
likult väljakuulutatud küsimuste lahendamise eest, kui
osavõtt oli eriliselt maksustatud.

Kõik loetletud vahendid ostjaskonna juurdemeelita-
miseks on kõlvatud, kuna siin ostjaskond tehingusse
astudes tihti unustab arvestamast oma tarvidusi, kauba
kvaliteeti ja hinda, kui ka oma ostujõudu, vaid lootes
võiduvõimalustesse ostab tihti alaväärtuslikku kaupa,
mida temale tarvis ei lähe ja mida ta vastsuurte pingu-
tustega tasuda suudab.

Selliste vahendite tarvitajad on KVVVS §31 eeskir-
jade kohaselt jälitavad kriminaalkorras.

22. Teenija vabanemine vastutusest.

KVVVS kriminaalõigusliku kaitse osa lõpuparagraafina esineb: "§32. Teenijat või õpilast, kes ettevõtte kasuks on saatnud korda käesolevat peatükis ettenähtud süüteo, ei karistata, kui tõestatakse, et teda oleks ähvardanud teenistusest vallandamine või tõsine aineeline kahi, kui ta oleks keeldunud saatmast korda temale süükspandavat tegu."

§ 32, jälgides end Austria ja Tšehho-Slovakkia seaduste eeskilju, expressis verbis, tahab vabastada karistusest ettevõtte teenijad ja õpilased, kes toime panevad süüteo ettevõtte omaniku või juhataja või teiste seesuguste isikute survele, kellest teenija või õpilane oma teenistuse või õppevahekorra alal oleneb. See surve peab esinema kas teenistusest vallandamise või muu tõsise ainelise kahju, näiteks, palga olulise vähendamise, ähvarduses. Säärast erakordset privileegiumi ei või muidugi anda isikutele, kes ainuüksi karjääri otsustel vastutulles ülema soovidele süüteo korda saadavad. Käesoleva paragraafi eesmärgiks on kaitsta majanduslikult rippuvaid isikuid kahjude eest, mis neid isikuid ähvardaks, kui nad keelduks alistumast nende käsutajate soovidele ja osavõtmast toiminguid, milles nad isiklikult vahenditult huvitatud ei ole. Seadus ei või aga soodustada teenijate ja õpilaste korrumppeerimist sellega, et viimased sihilikult võiksid oma seadusevastaste toimingute abil karistamatult saavutada edu karjääris või muid ainelisi hüvesid.

3) §27 ettenähtud süüteo, kes esines või võib esineda süüdiants oli kohtuotsuse poolt üldises korras. Käesoleva seaduse §21-2 algatatakse erakordselt lõpetada kokkulepped pealt. Saksa keel. "Kriminaalõiguse" 4, 6, 10, 11 määratud ja §18, 12 juhtudel on õigustatud karistuse-ettepanekut tegema igalgi § 13 lõige 1 tähendatud ettevõttepida-

23. Kriminaalõigusliku kaitse üldeeskirjad.

"§ 33. Käesolevas osas ettenähtud süütegudele kohaldatakse Uue nuhtlusseaduse üldosa."

"§ 34. Süüdistaja või tsiviilnõudja palvel võib kohus süüdlase arvel kuulutada ajalehtedes kohtuotsuse §§ 21-28 ettenähtud süüasjus.

Samuti võib kohus kuulutada ajalehtedes õigeksmõistva otsuse, kui õigeksmõistetud seda palub, kusjuures kuulutamise kulud langevad süüdistaja või tsiviilnõudja kanda.

Süüdistaja või tsiviilnõudja palvel võib kohus §§ 21-28 ettenähtud süüasjus peale teiste vastavates seadustes ettenähtud abinõude teha §16 esimese lõike p.1 ja §17 teises lõikes nimetatud korraldusi."

"§35. Käesoleva seaduse §§ 21-28 ettenähtud süüteod alluvad rahukogule ja §§ 29-31 ettenähtud süüteod - rahukohtule.

Tähendatud süütegeid jälitakse:

1) §§ 21, 23, 24, 25, 26 ja 28 ettenähtud süütegeid - isiku kaebusel, kelle huvid on süüteoga vahenditult riivatud;

2) § 22 ettenähtud süütegeid - iga võistleja kaebusel kui ka iga seesuguse asutise, seltsi või ühingu kaebusel, kelle eesmärgiks tema põhikirja järgi on kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid, mida süüteoga on riivatud;

3) §27 ettenähtud süütegeid - sama isiku kaebusel, kes esines või võib esineda nõudjana asjas, millest süüdlane oli kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma;

4) §§ 29, 30 ja 31 ettenähtud süütegeid - politsei poolt üldises korras.

Käesoleva seaduse §§21-28 ettenähtud süüdistused algatatakse erakaebuse korras. Neid süüdistusi võib lõpetada kokkuleppel poolte vahel."

Saksa WettbG § 22.

"Kriminaaljälitamist toimetatakse, väljaarvatud §§ 4, 6, 10, 11 märgitud juhtude, ainult ettepaneku põhjal. §§8, 12 juhtudel on õigustatud karistuse-ettepanekut tegema igauks § 13 lõige 1 tähendatud ettevõttepida-

jaid ja seltsinguid.

Ettepaneku tagasivõtmine on lubatav.

§4 järgi karistatavate toimingute puhul on samuti kui ainult ettepaneku põhjal jälitatavate toimingute (§§8,12) puhul kannatanu kõrval õigustatud esitama erakaebust igauks §13 lõige 1 tähendatud ettevõttepidajaid ja seltsinguid."

Saksa WettbG § 23.

"Toimub karistamine §§ 4,6,8,12 juhtudel,siis võidakse otsustada süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha.

Toimub karistamine § 15 juhtudel,siis on sellega ühtlasi kannatanule antud õigus teatava ajavahemiku jooksul süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha.

Õigeksmõistetud süüdistatu ettepanekul võib kohus õigeksmõistva otsuse avaldada avalikult; kulud kannab riigikassa,kuivõrd need ei ole jäetud kuulutaja või erakaebaja kanda.

On selle seaduse eeskirjade põhjal esitatud loobumisenõue,siis võidakse otsuses võitjaks jäänud poolele lubada õigus oluline osa otsusest teatava ajavahemiku jooksul teatada avalikult kaotanud poole kulul. Teadaande viis määratakse otsuses."

Kohtuotsuse kuulutamine ajalehis ja §17 keeldude
tarvitamine.

§34 märgib,et süüdistaja või tsiviilnõudja palvel võib kohus süüdlase arvel kuulutada ajalehtedes kohtuotsuse §§ 21-28 ettenähtud süüasjus. Neis paragraafides on ettenähtud järgmised süüasjad:

1) ebaõigete ~~teadete~~ teadete levitamine oma või teise isiku ettevõtte kohta;

2) kauba päritolu ebaõigelt märkimine;

3) teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt;

4) ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärtaarvitamine;

5) teenijate ja volinikkude meelitamine;

6) äri- ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvitamine;

7) kohtuotsusega keelatud võistlustoimingu jätkamine või kordamine;

8) kui ettevõtte vaadaja või juhataja ei takista teenija või voliniku kõlvatuid, §§21,22,24,25 lõige 1 või §27 lõige 1 ettenähtud, tegusid.

Saksa seaduse §23 lõige 1 alusel analoogiline kuulutamine toimub järgmiste süüasjade puhul:

1) teadlikult ebaõige teate levitamine;

2) avalikus kuulutuses märkimine, et kaup on pärit konkursimassist, kuigi see enam konkursimassi hulka ei kuulu. Meie seaduse analoogiline § on §29, kuid selle süüteo puhul meie §34 kohtuotsuse kuulutamist ajalehtedes ei võimalda.

3) kauba väljamüügile laskmine, mis oli hangitud väljamüügi otstarbeks. Meie seaduse analoogiline eeskiri leidub § 30 lõige 4-s. Selle puhul meie § 34 kohtuotsuse kuulutamist ajalehtedes ei võimalda.

4) teenijate ja volinikkude meelitamine.

Loetletud neljal juhul võidakse lubada süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha.

Edasi sama Saksa seaduse §23 teises lõikes on ettenähtud, et kui karistamine toimub §15 juhtudel, siis on sellega ühtlasi kannatanule antud õigus teatava ajavahemiku jooksul süüotsus süüdlase kulul avalikult teatavaks teha. Saksa §15 kõneleb mahategevate teadete andmisest või levitamisest, mis on määratud teise ettevõtte pidamise kahjustamiseks.

Kõigi teiste juhtude kohta lausub Saksa seaduse §23 lõige 4: "On selle seaduse eeskirjade põhjal esitatud loobumisenõue, siis võidakse otsuses võitjaks jäänud poolele lubada õigus oluline osa otsusest teatava ajavahemiku jooksul teatada avalikult kaotanud poole kulu. Teadaande viis määratakse otsuses." Meie seaduse analoogiline eeskiri seisab §17-as, eraldi kriminaalõigusliku kaitse eeskirjadest.

Ka õigeksmõistva otsuse kuulutamine ajalehtedes on võimalik, kui õigeksmõistetud seda palub, kusjuures kuulutamise kulud langevad süüdistaja või tsiviilnõudja kanda (§34 lõige 2). Sama eeskirja sisaldab Saksa seaduse § 23 lõige 3 selle lahkuminekuga, et kulud kannab riigikassa, kuivõrd need ei ole jäetud kuulutaja (õigeksmõistetud) või erakaebaja kanda.

§34 lõige 3 alusel süüdistaja või tsiviilnõudja palvel võib kohus §§21-28 ettenähtud süüasjus (samad, milledesse puutuvad otsused võib §34 lõige 1 korras ajalehtedes kuulutada) peale teistes vastavates seadustes ettenähtud abinõude teha §16 esimese lõike p.1 ja §17 teises lõikes nimetatud korraldusi. Kõnesolev §16 esimese lõike p.1 lubab ajutiselt, kuni asja lõpliku otsustamiseni, kirjutada ette §17 teises lõikes punktides 1 ja 3 ettenähtud keeldusid. §17 teine lõige kõneleb: "Rahuldades toimingust loobumise ja väärulukorra kõrval-

damise nõude võib kohus nõudja palvel: 1) keelata trükitoodete väljaandjatele, perioodiliste trükitoodete vastutavatele toimetajatele, kui ka reklaamiettevõtte pidajatele või omanikkudele ja valguse- või häälereklaami vahendite kasutamise ettevõtete (kinode, raadiosaatejamaade) omanikkudele või pidajatele avaldada trükitootes või valguse- või häälereklaamitoodetes teadet, millest kostja on kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma, samuti nimetatud toodete levitamisettevõtete pidajatele - levitada tooteid, mis sisaldavad selle teate; 2) määrata, et kõrvaldataks teated, nimed, erimärgid, erinimetused, tunnused ja välised seadeldised, millest kostja on kohustatud loobuma, kuivõrd need on kostja valduses või korralduses või kui seesugune kõrvaldamine pole võimalik, siis hävitatakse ümbrikud, kuulutused, pealkirjad, teated, seadeldised, tooted ja kaubad; 3) kirjutada ette tolliasutustele, et need ei laseks läbi ja jätaksid toimetamata punktides 1 ja 2 nimetatud tooted, kaubad ja muud asjad.

Õigusraamatu poolest §34 lõige 1 tähendatud kuulutamine ja lõige 3-as tähendatud keelud on teataval määral karistused ja kuulutamine lõige 2 mõttes õigeks-mõistetu pakutav hüvituse.

Avalik kuulutamine peab toimuma korralikult ja ettevaatlikult, et see viimane omakorda ei kujune kõlvatute toimingute lätteks, sellepärast ka seadus nii üksikasjalikult avalikku kuulutamist puudutabki. Eksiteerimise viiv või muidu õigusevastane kuulutamine võib ilma pikemata põhjustada kahjutasunõudmise üleskerkimise (§3 ja §4 kolmas lõige). Kuulutamine peab järgnema otsusele mõõdukas ajavahemikus, kuulutamist ei või piiramatuks ajaks edasilükata kavatsusega selviisil vastast kahjustada. Kuulutuse äratõmmete levitamine pika aja jooksul ja määratult suuremas isikuteeringis, kui oli vastase kõlvatust toimingust teadjaid, võib ületada igasuguse mõistlikkuse piirid ja võib muutuda heade kommete vastaseks toiminguks. Eriti tuleb pidada silmas, kas kuulutamine peab toimuma kogu publikule, või tuleb kõnesse ainult piiratud ring asjast huvitatuid.

Kuulutamise otsustamisel §34 kohaselt kohus talitab oma vaba äranägemise järgi, kui ainult süüdistaja või tsiviilnõudja on kuulutamist palunud. Saksa seaduse §23 järgi vastupidiselt süüdistaja või tsiviilnõudja palve ei puutu asjasse. Seal on mõõduandvaks ainult avalik huvi, mille kohaselt kohus kuulutamise otsustab. Õigeks-mõistva otsuse kuulutamine meie seaduse §34 teise lõike kohaselt samuti võib toimuda kohtu äranägemise järgi,

kuid otsustamisele tuleb kuulutamise küsimus ainult siis, kui õigeks mõistetu seda palub.

Kohtualluvus.

§35 kohaselt §§21-28 ettenähtud süüteod alluvad (rahukogule) ringkonnakohtule. Need süüteod on järgmised:

1) ebaõige teate levitamine oma või teise isiku ettevõtte kohta;

2) kauba päritolu ebaõigelt märkimine;

3) teenijate ja volinikkude kasutamine võistleja poolt;

4) ettevõtte nimetuse, erimärkide ja teiste tunnuste väärarvitamine;

5) teenijate ja volinikkude meelitamine;

6) äri- ja tootmissaladuste rikkumine ja kuritarvitamine;

7) kohtuotsusega keelatud võistlustoimingu jätkamine või kordamine;

8) kui ettevõtte valdaja või juhataja ei takista teenija või voliniku kõlvatuid, §§21, 22, 24, 25 lõige 1 või § 27 lõige 1 ettenähtud, tegusid.

Loetletud on samad süüteod, millede suhtes §34 lõige 1 ja 2 kohaselt on lubatud kohtuotsuse kuulutamine ajalehtedes.

Jaoskonnakohtule alluvad §§29-31 ettenähtud süüteod:

1) avaldamine, et avalikult pakutav kaup on pärit konkursimassist, kuigi pakutav kaup enam ei kuulu selle massi koosseisu;

2) avaldamine, et avalikult pakutav kaup on saadud enampakkumiselt või väljamüügil;

3) väljamüügi korraldamisest avalikult kuulutamine sealsamas väljamüügi põhjusest ja kestvusest teatamata;

4) kalendriaasta kestel rohkem kui kahe hooaja- ja inventuurväljamüügi korraldamine;

5) hooaja- või inventuurväljamüügi korraldamine kestvusega üle 15 päeva;

6) käesolevas seaduses ettenägemata väljamüügi korraldamine;

7) väljamüügi korraldamine ilma loata, mida võis korraldada ainult loa põhjal;

8) kõrvalekaldumine väljamüügi lubatud tingimustest;

9) kõrvalekaldumine väljamüügi lubatud tähtajast;

10) kauba väljamüügile laskmine, mis oli hangitud väljamüügi otstarbeks;

11) lumepalli- või hüdrasüsteemi järgi kupongide, see-riate või mingisuguste asjade müügi toimepanemine;

12) lumepallisüsteemi kupongide, seeriade või asjade levitamine;

13) lepingu sõlmimine, mille järgi kaubavõtjale lubatakse loosimisest või muust juhuslikust asjaolust olenev preemia;

14) preemia lubamine avalikult väljakuulutatud küsimuste lahendamise eest, kui osavõtt oli eriliselt makstatud.

Süütegude jälitamine.

§35 teine lõige näeb ette, et §§ 21, 23, 24, 25, 26 ja 28 märgitud süütegusid jälitatakse isiku kaebusel, kelle huvid on süüteoga vahenditult riivatud. Selles korras kuuluvad jälitamisele kõik ringkonnakohtule alluvad süüteod (loetelu eespool), mahaarvatud:

1) §22 ettenähtud süüteod (kauba päritolu ebaõigelt märkimine), milliseid jälitatakse iga võistleja kaebusel, kui ka iga asutise, seltsi või ühingu kaebusel, kelle eesmärgiks põhikirja järgi on kaitsta sama liiki majanduslikke huvisid, mida süüteoga on riivatud;

2) §27 ettenähtud süüteod (kohtuotsusega keelatud võistlustoimingu jätkamine või kordamine), milliseid jälitatakse sama isiku kaebusel, kes esines või võib esineda nõudjana asjas, millest süüdlane oli kohtuotsuse põhjal kohustatud loobuma. See on sisuliselt isik, kelle huvid on süüteoga vahenditult riivatud.

§35 teise lõike p.4 kohaselt §29, 30 ja 31 ettenähtud süütegusid jälitatakse politsei poolt üldises korras. Need on eranditult kõik süüteod, mis alluvad jaoskonnakohtule (loetelu eespool, kohtualluvus).

Ringkonnakohtule alluvad, §§21-28 loetletud, süüteoasjad algatatakse erakaebuse korras ja neid süüdistusi võib lõpetada kokkuleppel poolte vahel.

§§21, 23, 24, 25, 26, 27 ja 28 (s.o. kõik ringkonnakohtule alluvad süüteod, mahaarvatud kauba päritolu ebaõigelt märkimine), loetletud süüdistuste algatamine on ülimalt personaalne õigus ja sellest olenevalt ei ole ülekantav veel vähem pärandatav. Lepped vastaste vahel, milles ettenähakse süüdistuse mittealgatamine või tagasivõtmine, on õigusepärased ja maksvad.

Erakaebus loetletud süütegude asjus tuleb esitada "Kriminaalkohtupidamise seadustiku" (RT 89-1934) §56 kohaselt kohtu-uurijale või ka politseile. Viimane saadab kaebuse juurdlust toimetamata viivitamata kohtu-uurijale. Süüdistuse algatamine on lubatav ka telegraafiliselt. Süüdistuse algatus ei või sisaldada tingimusi või lisandeid, mis jätavad teadmatusse, kas jälitamist erakaebaja soovikohaselt tuleb alustada või mitte.

24. Lepitusetoimetused.

" § 36. Isik, kes käesoleva seaduse põhjal on õigustatud esitama kahjutasu või kõlvatust võistlusest loobumise nõuet, võib paluda kaubandus-tööstuskoda või ta osakonda korraldada lepitusetoimetust tema ja kostja vahel. Sellest teatatakse kostjale hiljemalt ühe nädala jooksul. Kui kostja kahe nädala jooksul, arvates teate kättesaamise päevast, on andnud nõusoleku lepitusetoimetuse avamiseks, annab kaubandus-tööstuskoda või ta osakond nõudeasja lahendamise erikomisjoni kätte.

Lepitusetoimetusele kohaldatakse Tsiviilkohtupidamise seaduse §§1379-1383, 1384 punktides 1-3, §§1385-1394, 1395, 1397 punktides 1 ja 2, §§1398 ja 1399 ettenähtud eeskirjad.

Isik, kes lepitusekomisjoni otsuse vastaselt jätkas või kordas keelatud võistlustoimingut, langeb karistuse alla §27 põhjal.

Kaubandus-tööstuskojal või ta osakonnal on õigus võtta maksu pooltelt lepitusetoimetuse eest Majandusministri poolt määratud alustel."

Lepitusetoimetuse eeskirjad KVVVS on omapärased. Saksa WettbG selliseid norme ei leidu.

Kaubanduslik elu omas mitmepalgelisuses kutsub esile konflikte, milliste lahendamist ei ole alati otstarbekas anda kohtu kätte. Olgu siis poolte omavaheliste suhete tõttu, millised võivad olla liig õrnad kõigis formaalsusis kohtulaua ette viimiseks. Või on kokkupõrked võistluse alal liig tühised, et nende lahendamiseks sobiks rakendada kohtuaparatuuri. Lepitusetoimetused on kaupmeeste ja töösturite oma avalikõigusliku organisatsiooni ees vähem formaalsem kohtulikust asjatoimetusest. Lepitusetoimetused kaubandus-tööstuskojas võib olla kiirem ja löögivalmim igapäevases ärielus sagedasti esinevate ja kiiret lahendust nõudvate konfliktide puhul, kui seda võiks saavutada kohtus viimase võrdlemisi suure töökoormatuse juures. Kõige olulisemaks põhjuseks lepitusetoimetuse instituudi sisetoomiseks KVVVS võiks aga olla asjaolu, et lepitusekomisjoni koostatakse kaubandusliku eluga lähedases

~~Kontaktis/~~

kontaktis seisvaist isikuist, juristidest, tegelikest kaupmeestest ja tööstureist, kes võistluse alal esinevad ja kes võivad ka endast tühiste vääratuste takistavat jõudu praktilises kaubanduslikus elus õieti mõista ja selliste kõrvaldamiseks pakkuda oma õigeaegset abi.

Üldkomisjoni aruandja Riigikogus põhjendades lepitusetoidetuse instituudi sissetoomist tähendab selle kohta: "Seaduse koostaja on läinud välja põhimõttest, et ärilisel alal oleks soovitatav, kui kõik asjad, ja eriti need, mis puutuvad tsiviilõiguslike vahekorradade lahendamisse, ei pruugiks minna krooni või hari-liku kohtu lahendada, vaid need asjad võiksid korraldatud saada lepitusekohtu teel."

Lepitusetoidetuse instituut tegelikus kaubanduslikus elus on leidnud suurt poolehoidu. Seda tõendab konfliktide arv, mis lepitusekomisjonil on tulnud lahendada ja mis muidu kõik oleksid pidanud tulema arutusele kohtus. Sellejuures lepitusekomisjon on oma ülesannet täitnud täie tõsidusega ja õiglusega, kuna ringkonnakohtus lepitusekomisjoni otsused alati on kinnitatud.

Lepitusetoidetust võib paluda isik, kes KVVVS põhjal on õigustatud esitama kahjutasu või kõlvatust võistlusest loobumise nõuet. Palvega pöördatakse kaubandus-tööstuskoja või ta osakonna poole. Lepitusetoidetuse palvest teatatakse kostjale ühe nädala jooksul. Kostjal on õigus 2 nädala jooksul, arvates kaubandus-tööstuskoja teate kättesaamise päevast, anda nõusolek lepitusetoidetuse avamiseks, kui ka lepitusetoidetuse vastuvõtmisest keelduda. Esimesel juhul kaubandus-tööstuskoda või ta osakond nõudeasja lahendamise annab erikomisjoni (lepitusekomisjoni) kätte.

Lepitusetoidetusele kohaldatakse Tsiviilkohtupidamise seaduse eeskirju, mis korraldavad vahekohut. Vajalikud dokumendid, teatmed ja seletused antakse pooltelt lepitusekomisjonile eriliste formaalsusteta. Viivitab üks pooli asjatoimetuseks vajalike dokumentide ja teatmete esitamisega, siis lepitusekomisjon võib määrata tähtaja nende esitamiseks. Antud tähtaja möödalaskmisel või kui üks pooli ei ilmu lepitusekomisjoni ette seletusi andma, lepitusekomisjon võib asja otsustada selle poole uute seletusteta, võttes aluseks olemasolevaid andmeid ja dokumente. Kui lepitusekomisjon on annud ühele pooltest tähtaja dokumentide ja teatmete esitamiseks, siis lepitusekomisjonil ei ole õigust lü-

kata edasi asja otsustamist pikemaks, kui on ettenähtud antud tähtajas.

Originaal dokumentide või teatmete muretsemiseks, millised on kohtu, valitsusasutuse või ametiisiku käes, poole palvel antakse poolele lepitusekomisjoni poolt tunnistus, et originaal dokumendid ja teatmed on vajalikud ja milliseks tähtjaks nimelt. Kohtu- ja valitsuseasutised ning ametiisikud on kohustatud viibimata andma välja poolele, kes esitab ülaltähendatud tunnistuse, tema suulisel palvel või saatma välja kirjalikul soovil vajalikud teatmed ja koopiad dokumentidest. Kirjaliku palve korral samad õiendised ja koopiad tulevad väljaandmisele ka ilma kõnesoleva tunnistuseta. Kohtu- ja valitsusasutiste või ametiisikute käes olevaid originaal akte ja dokumente ei anta paluja kätte, vaid tunnistuse esitamise järgi saadetakse vahepealt lepitusekomisjonile. Raamatuid ja akte jooksvais toimetuses ei saadeta välja originaalkujul, vaid neist antakse väljakirjutused. Asutis või ametiisik, kelle poole paluja pöördub dokumentide või õiendiste saamiseks, juhul, kui ei ole võimalik lepitusekomisjoni poolt antud tähtjaks palvet rahuldada, on kohustatud poolele andma selles tõenduse ja seletama, milliseks tähtjaks õiendusi ja dokumente on võimalik anda. Selle tõenduse alusel lepitusekomisjon annab poolele vastava tähtjapikenduse.

Asjatoimetus ja kõik lepitusekomisjoni tegevused katkestuvad:

1) kui pooled vastastiku lepivad kokku toimetuse lõpetamises;

2) kaebaja või kostja surmaga;

3) kui asjatoimetuse ajal avastub kriminaalajaolu, mis võib avaldada mõju lepitusekomisjoni käes oleva asja otsustamisele. Kui asjatoimetusega lepitusekomisjonis ei jõuta lõpule määratud tähtjaks, pooled võivad kokkuleppel paluda uue tähtaja määramist. Kui ka antud uueks tähtjaks ~~õst~~ otsust ei järgne ja ei toimu üldist kokkulepet nii poolte kui ka lepitusekomisjoni vahel uue tähtaja määramises, siis lepitusetoimetus loetakse mittetoimunuks.

Lepitusekomisjon teeb oma otsuse südametunnistuse järgi. Otsuse tegemine lepitusekomisjonis toimub pärast komisjoniliikmete omavahelist nõupidamist häälteenamisega.

Lepitusekomisjoni otsuse peab märgitama poolte ja komisjoniliikmete ees- ning perekonnanimed, poolte nõudmised ja tõendid ning komisjoni otsuse põhistus. Otsusele kirjutavad alla kõik komisjoni liikmed. Kui keegi

25. Lõppeeskirjad.

"§37. Võistlejaks käesoleva seaduse mõttes loetakse iga ettevõtja, kes valmistab või müüb samasugust või sarnast liiki kaupa või toimetab samasuguseid või sarnast liiki äritoiminguid või üldse on tegev sarnasel ärialal.

Kaubaks loetakse ka põllu- ja metsamajanduse ja mäetööstuse algsaadused kui ka toimingud, mida ettevõteted ärilisel otstarbel tasuliselt teostavad."

"§38. Käesoleva seaduse põhjal kasutavad kaitset kõlvatu võistluse vastu ühistel alustel Eesti kodanikkudega ka välismaalased, kellel Eestis on ettevõtte või alaline elukoht. Kohtu- ja siseministril, kokkuleppel Majanduseministriga, on õigus anda määrusi selle kohta, kas ja kui võrd välismaalased, kellel ei ole Eestis ettevõtet või alalist elukohta, võivad kasutada käesoleva seaduse kaitset kõlvatu võistluse vastu, arvestades asjaolu, kui võrd nende kodumaa seadused annavad Eesti kodanikkudele samasugust või oluliselt sarnast kaitset."

"§39. Käesolev seadus hakkab maksma 1. septembrist 1931."

"§40. Käesoleva seaduse maksmahakkamisel kaotavad maksvuse:

- 1) Ebaõigete kaubanimetuste keeluseadus (RT 145-1923);
- 2) Rahukohtu trahviseaduse §47³ (VSK XV k. 1914. a. väljanne, RT 38 - 1927).

Teiste vastavate seaduste eeskirjad, mis puutuvad käesoleva seadusega korraldatud küsimustesse, jäävad maksma."

"§41. Kõlvatust võistlustoimingust loobumist ja toimingust tekkinud väärulukorra kõrvaldamist võidakse nõuda käesoleva seaduse põhjal ka juhul, kui toiming oli leidnud aset enne käesoleva seaduse maksmahakkamist, kui väärulukord on kestnud ka pärast seda. Kahju-tasu nõuda võib aga ka seesugusel juhul ainult niivõrd, kui kahju on tekkinud pärast käesoleva seaduse

maksamahakkamist."

Saksa WettbG § 2.

"Kauba all selle seaduse mõttes tuleb mõista ka põllumajanduslikke saadusi ning kaubanduslike jõudluste ja huvide all ka põllumajanduslikke."

Saksa WettbG §28.- Välismaa ja välismaalased.

"Kel ei ole sisemaal peaettevõtet, kasutab selle seaduse kaitset ainult sedavõrd, kui võrd riigis, milles asub tema peaettevõtte, riigi seaduste lehes avaldatud teadaande järgi saksa ettevõttelepidajad kasutavad vastavat kaitset."

Saksa WettbG §29.- Kõrgem valitsusasutis.

"Milliseid asutusi maades selle seaduse mõttes tuleb mõista kõrgemate valitsemisasutiste all, määratakse maade keskasutiste poolt."

Saksa WettbG §30.- Seaduse jõustumine.

"See seadus jõustub 1.oktoobrist 1909. Samal tähtajal seadus võitluseks kõlvatu võistluse vastu 27. maist 1896 (Riigi Seadusteleht lhk.145) kaotab maksuse."

KVVVS §37 annab võistleja definitsiooni, mis peab aitama seadust mõista täpsemalt.

Analüüsiides §38 eeskirju peame märkima, et kõlvatu võistluse vastu võitlemisel etendavad riigi majanduspoliitilised kaalutlused suurt osa. Need kaalutlused sunnivad riike, kes oma piires pakuvad avarat kaitset kõlvatute võistlustoimingute vastu, ülesseadma tingimuse, et välisriikide kodanikud võivad saada selle kaitse osalisteks siis, kui nende kodumaa seadused annavad samasugust kaitset nimetatud maade kodanikkudele. Selle tingimuse mittetäitmisel jäetakse nende riikide kodanikud, kus samasugust kaitset välismaalastele ei anta, ilma kõlvatu võistluse vastasest kaitsest.

Näiteks, Saksa WettbG §28 lubab kaitset ainult neile välismaalastele, kellel on Saksamaal peaettevõtte või kelle kodumaal saksa ettevõttelepidajad kasutavad samasugust kaitset. Läti 1927.a. seadus asub kõnesolevas küsimuses samal seisukohal, kui Saksa seadus. End.Austria seadus lubab kaitset:

- a) kõigile oma kodanikele;
- b) kõigile, kes omavad Austrias peaettevõtte;

c) nende riikide kodanikele, kellega vastavad lepingud sõlmitud;

d) nende teiste riikide kodanikele, kes omavad peasukoha maades, kus Austria kodanikud kasutavad kaitset ja

e) need teiste riikide kodanikud, kes omavad elukoha või tegeliku ja tõeliku töendusliku või kaubandusliku asukoha seesuguses riigis, mis on ühinenud Pariisi uniooniga.

Ungari ja Tšehho-Slovakkia seadused on ligikaudu samamõttelised.

Neil kaalutlustel ka Eesti KVVVS §38 põhjal pakub kaitset isikuile:

a) kes Eesti kodanikud;

b) välismaalased, kellel Eestis on ettevõtte või alaline elukoht;

c) välismaalastele, kelle kodumaa seadused pakuvad Eesti kodanikkudele samasugust või oluliselt sarnast kaitset.

Peale selle võivad käesoleva seaduse järgset kaitset kasutada muidugi ka teised isikud, kellele see õigus on kindlustatud rahvusvaheliste lepingutega.

Kuna küsimus, kas välisriigi seadused pakuvad Eesti kodanikele samasugust või oluliselt sarnast kaitset, võib osutada väga selgusetuks ja selle küsimuse lahendamise raskeks ja aegaviitvaks, ja kuna, teisest küljest, kõlvatute võistlustoimingute vastu võitlemine nõuab kiiret otsustamist ning korraldusi, siis juhtudel, kui kohus peaks hakkama selgitama välisriikide seaduste suhtumist Eesti kodanikele, võiks kogu asja toimetus niivõrd võibida, et kaitse teostamine osutub tegelikult võimatuks. Teisest küljest, nagu juba eespool märgitud, omab välismaalaste kaitse kõlvatu võistluse vastu erilise tähtsuse riigi majanduspoliitika seisukohalt, mille tõttu selle kaitse küsimust ei või alati lahendada ainuüksi välisseaduse selle või teise eeskirja teksti, vaid tema üldise suuna ja mõtte, kui ka riigi majanduspoliitiliste kaalutluste järgi. (Ungari seadus väljendab expressis verbis, et kõlvatu võistluse vastu kaitsest ilmajätmine võib esineda retorsiooni vahendina välisriikide suhtes).

Sellepärast on õigem, et kõnesolev küsimus, mis osutub teatud mõttes prejuditsiaalsena, saaks lahendatud mitte kohtu, vaid administratiiv-võimu poolt, kes, olles kompetentne otsustama ka riigi majanduspoliitilisi küsimusi, võib teotseda kiiremalt ja ta ei ole tingimata seotud Eesti ja välisriigi kõlvatu võistluse

vastaste seaduste tähega ning tõlgitsemisega, vaid võib küsimuse otsustamisel arvestada ka iseloomult lihtsamaid ja selgemaid majanduspoliitilisi kaalutlusi.

Sellele seisukohale asudes KVVVS §38 annab otsustamise selle üle, kas ja kui võrd välismaalased, kellele ei ole Eestis ettevõtet või alalist elukohta, võivad kasutada KVVVS kaitset kõlvatu võistluse vastu, Siseministrile, kes kokkuleppel Majanduseministriga on õigustatud andma vastavaid määrusi.

4. Riigikogu IV koosseisu täielikud protokollid, 152. koosseis 9.VI.1931.
5. Riigikogu IV koosseisu täielikkude protokollide liidid nr. 341, 342, 343. (Üldkomisjoni ettepanekud ja seletuskirjad).
6. Dr. Alfred Rosental "Wettbewerbsgesetz nebst den materiellen Vorschriften des Warenzeichengesetzes." 1930.
7. P. Seeley "Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb", 1926.
8. P. Seeley "Das Wettbewerbsgesetz im praktischen Beispielen", 1930.
9. Dr. H. H. Franke "Die Reform des Wettbewerbsrechts", 1930.
10. BES §§ 3440, 3444.
11. Kaubanduskonventsioon Eesti ja Prantsusmaa vahel, RT 44 - 1929
12. Trükkiseadus, RT 42 - 1938.
13. Kriminaalseadustik, RT 56 - 1929.
14. Kriminaalkohtupidamise seadustik, RT 89 - 1934.
15. Tsiviilkohtupidamise seadustik (Ces. jaanuar XVI, I, 1914).

26. Kasutatud allikaid.

=====

1. Kõlvatu võistluse vastu võitlemise seadus. RT 62-1931.
2. Prof. A. Piip "Kaubandusõigus", 1933. a.
3. Vabariigi Valitsuse ettepanekud Riigikogu IV koosseisule. Lisa nr. 122 - 28. V. 1930.
4. Riigikogu IV koosseisu täielikud protokollid, 152. koosolek 9. VI. 1931.
5. Riigikogu IV koosseisu täielikkude protokollide lisad nr. 341, 342, 343. (Üldkomisjoni ettepanekud ja seletuskirjad).
6. Dr. Alfred Rosental "Wettbewerbsgesetz nebst den materiellen Vorschriften des Warenzeichengesetzes." 1930.
7. P. Seelov "Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb", 1926.
8. P. Seelov "Das Wettbewerbsgesetz im praktischen Beispielen", 1930.
9. Dr. H. H. Franke "Die Reform des Wettbewerbsrechts", 1930.
10. BES §§ 3440, 3444.
11. Kaubanduskonventsioon Eesti ja Prantsusmaa vahel, RT 44 - 1929
12. Trükiseadus, RT 42 - 1938.
13. Kriminaalseadustik, RT 56 - 1929.
14. Kriminaalkohtupidamise seadustik, RT 89 - 1934.
15. Tsiviilkohtupidamise seadustik (Свод законов XVI, I, 1914).